

Reformikiri

Suvi 2009

ELUST / INIMESTEST / POLIITIKAST

Eestimaa avarustes
Põlvamaa vallavanemad
kasvatavad Šoti mägiveiseid

Valimised
Kohalikel valimistel
hinnatakse erakondade tugevust

Pere
Vanemahüvitis – kas Eesti Nokia?

Hobi
Võru mees Erki Saarmann veedab
mootorrattal päevi

Hanno Pevkur julgeb otsustada

Võru linnapea kohtub linlastega
kohvitunnis

Urmas Kruuse eesmärk –

Tartu Euroopa parima elukeskkonnaga linnaks

Valimiste võitmise õpetus...

Kuidas teha tänavakampaniaat?

Kohalike omavalitsuste volikogude valimiste eri

Too uus liige erakonda!

 Kui tood erakonda ühe uue liikme, siis te kumbki ei pea tasuma tänava liikmemaksu.

 Kui tood 1. detsembriks viis uut liiget, pääsed erakonna jõuluballile tasuta.

 Kui tood 1. detsembriks vähemalt kümme uut liiget, saad tasuta reisi Brüsselisse.

 Kui tood vähemalt 15 uut liiget, avaneb Sul võimalus õhtusöögiks erakonna esimehe Andrus Ansipiga.

Reformierakond
Parem Eesti kõigile

Tutvu kampaania tingimustega lähemalt Oravavõrgus www.reform.ee/intra

Selles Reformikirjas

- PERSOON**
6 Urmas Kruuse – linnapea kõigile tartlastele
- VALIMISED**
18 Ülevaade Reformierakonna osalemisest senistel kohalikel valimistel
70 Kuidas teha edukat tänavakampaaniat?
- MINISTRI KABINETIS**
14 Sotsiaalminister HANNO PEVKUR julgeb otsustada
- RIIGIKOGU LIIKME MÕTELUSED**
11 Lauri Luik soovib Haapsalust teha Põhjamaade Veneetsia
51 Taavi Rõivas sellest, kuidas tehakse eelarveotsuseid
- HEA TEADA**
13 Riigijuhi nädal – Andrus Ansip
17 Kuidas aitab euro kaasa Eesti majanduskasvu taastamisele?
- EUROOPA LIIT**
48 Kristiina Ojulandi esimesed nädalad europarlamendis
- EESTIMAA AVARUSTES**
56 Põlvamaa vallavanemad kasvatavad Šoti mägiveiseid
62 Urve Tiidus saarlastest ja külalistest
68 Kalle Jents Viljandi folgil
- HOBİ**
66 Erki Saarmann veedab päevi mootorrattal
72 Rein Aidma rahvusvahelisest astronoomia aastast
- PERE**
74 Vanemahüvitis. Kas Eesti Nokia?
- SPORT**
78 Vahur Leemets, mees, kellega saab rääkida nii suusatamise reeglitest kui omavalitsuste ühendamisest
- KÖÖGIS**
80 Internetikokk Erkki Laidinen korraldab Rakveres Vorstifestivali
- Jürgen Ligi sai 50 Kiri valimisliitude mõttetusest

Ja palju muud...

TOIMETUSE VEERG

Kes siis veel, kui mitte Sina?

Tahame me seda või mitte, aga elu koosneb valikutest. Kas juua sõpradega õhtul õlut või teha hommikul kümme kätekõverdust, kas jääda kauemaks tööle või minna lapsega loomaaeda. Kas eelistada eelarvekärpeid tehes noori peresid või pensionäre, kas pingutada selle nimel, et täita majandust kvaliteedimärgiga hindavad nõuded euro kasutuselevõtuks või võtta laenu ja ajada riik pankrotti...

Tartu linnapea Urmas Kruuse ütleb selles Reformikirjas, et Reformierakonda astudes tegi ta valiku, milliseid tehakse vaid kord elus. Usun, et nõnda on paljudega, kellele see ajakiri postkasti tuleb. Selle valikuga kaasnevad võimalused, aga ka endale võetud kirjutamata kohustus olla usina orava sarnane. Erakond ei ole kombain, mille rooli keerab üks ja valijate hääled pole kõrred, mida see kombain põllul sõites kokku kogub.

Üks omavalitsusjuht rääkis loo sellest, kuidas lagunenu mänguväljakut ei saa parandada, sest riik ei anna raha. Käisin seda mänguväljakut vaatamas. Kiik oli katki, mängumaja seinast paar lauda ära ja nende asemel turritasid roostetanud naelad. Ei midagi hullu või võimatut kordategemiseks kolme mehe kolme tunni tööga. Kurtmine omavalitsust kiusava riigi üle oli võtnud sellest ajast poole...

Vähem kui kahe kuu pärast on kohalikud valimised. Paljud aatekaaslased on juba teinud oma valiku nendel valimistel kaasa lüüa, kandideerida või kandideerijaid toetada. Tahaks julgustada ka kõiki teisi seda tegema. Eesti on nii väike, et keegi, kellel tarkust, pealehakkamist ja energiat, ei tohiks

Peep Lillmägi

tema tuleviku kujundamisel kõrvalle jääda.

Iga valik toob kaasa uued valikud. Ka valimata jätmine ja minnalaskmine on valik. Hoolimatu valik või otsustamatus toob aga kaasa tagajärgi, mis võivad mõistlike uute valikute tegemise juba võimatuks muuta.

Reformikirja toimetus | www.reform.ee/reformikiri

Tõnismägi 9
10119 Tallinn
telefon 680 8080

Vastutav väljaandja: Annika Arras
Peatoimetaja: Peep Lillmägi
Toimetajad: Katrina Sokk, Kärt Luik
Kontakt: reformikiri@reform.ee

Kõik õigused kaitstud. © Eesti Reformierakond 2009

Kellele võidukas finiš ja kellele uus algus

Raske on öelda, mida peaks peasekretär ütleva oma erakonnakaaslastele veel natuke rohkem kui 50 päeva enne valimisi. Kas peaks alustama sellest, et oleme pikalt ettevalmistusi teinud, et saavutada igapäevase kodukohas parim tulemus?

Meenutan, et alustasime koostalituste programmiga „Liider 2009” juba 2007. aastal. See aeg tänaseni on pool ülikoolihariduse saamise ajast. Või pea nii pikk kui kuluks magistrikraadi omandamiseks.

Usutav oled vaid siis, kui tead, millest räägid, ja tead, mis on oluline inimesele, kes Sind valib.

Poliitikas püsivad kraade ei anta. Siin ei saa ka öelda, et mul on nüüd tase saavutatud, võin puhata. Kui puhkama hakkad, siis kaotad selle, mille eest oled võidelnud.

Kohalikul tasemel tähendab see, et kui Tartus, Võrus või Kuressaares on head tööd tehtud ja me laseks end lödvaks, tuleks teised, kes aukartuseta laseks linnadel minna. Ja kaotajad ei ole poliitikud, vaid tavalised töötajad – linna või valla kodanikud.

Valijaga silmast silma

Viiekümne päeva pärast, kui on valimised, võivad need, kes rohkem võitu tahavad ja selle nimel pingutavad. Need, kes on nälgasemad, kes pole mugavad ja

need, kes ei karda valijatega suhelda. Ma tean kogemusest, et isegi paljudel tippkandidaatidel on hirm minna tänavale inimestega rääkima või kõndida ükselt uksele. Tean, mis tunne see on, olen seda ise korduvalt teinud ja tein veel. Aga tean kindlalt, et vaid tähtis olemine inimeste poolehoidu ja usaldust ei too.

Inimesed usaldavad neid, kes on midagi teinud ja neid, kes teavad, millest nad räägivad ning teevad seda arusaadavalt ja usutavalt. Mitte nii, et linnamees ütleb: miks ei võiks põllul kohe pestud kartuleid kasvatada, neil oleks poes ju menu? Usutav oled vaid siis, kui tead, millest räägid, ja tead, mis on oluline inimesele, kes Sind valib. On ju loomulik, et minnakse oma poolehoidjate ja valijate juurde. Kuidas nad muidu saavad teada, kui tore Sa oled.

Selgitada riigis toimuvat

Ehk peaks 50 päeva enne valimisi rääkima sellestki, mis toimub riigis? Meie eesmärgiks on hästi hoitud ja majandatud riik, kus ettevõtjad tunnevad ennast hästi ja loovad uusi töökohti. Selle eest me seisame. Ja ilma naljata, mulle ei tule üllatusena toetajate arvu kõikumine, kui küsimus on täna selles, kas riigil läheb tulevatel aastatel hästi või mitte. Sellepärast ka kõik kärped, kõik valusad löiked.

Küsimus on täna selles, kas riigil läheb tulevatel aastatel hästi või mitte. Sellepärast ka kõik valusad eelarvekärped.

Kindlasti peab löikuma nii vähe kui võimalik, sest iga löike tulemusena on kellelgi raskem, valitsejate kohus on aga anda oma parim selle riigi elanikele. Siis, kui see jutt teieni jõuab, on ilmselt aeg, mil laekub uus majandusprognosis. Seejärel on umbes kuu uuteks valikuteks. Ma arvan, et ka siin on sõnadetagi selge, et iga ministri, Riigikogu liikme ja erakonna töötaja kohus on neid valikuid selgitada. Sest vaid nii saab iga liige ja iga valija teada, miks midagi tehakse.

Foto: Katrina Sokk

Selgitada, selgitada, selgitada

Selgitamine on oluline, sest tihti tundub, et meedia on võtnud endale võimu, kuid seda vastutuseta. Meedia on võtnud ülesande armutult kritiseerida tegijaid igal alal (ettevõtlus, kultuur, poliitika, haridus või sport), kuid seda

vastutuseta pakkuda positiivseid lahendusi. Meedia on võtnud vabaduse edastada kõike, kuid seda vastutuseta sisuliseks analüüsiks. Aga võib-olla on see vaid minu tunne, sest häid ja oma töö tausta tundvaid ajakirjanikke on ka täna. Millegipärast võib palju lugeda mõttelaiskade tühja virinat.

Aga see on vaid kild, mis ei riku päeva ega und.

Me oleme pikalt ette valimistanud, me suhtleme oma valijatega ja me räägime ning kuulame üksteist. No miks me siis ei peaks head tulemust tegema?

Loodan, et ka need, kes ise ei kandideeri, kuid saavad öla alla panna erakonnale, seda oma kodukohas teevad. Ja kui Sa ei tea, millest alustada, kirjuta info@reform.ee, sest erakonna tulemus sõltub meist kõigist. Sinust ka. Päriselt. Kui ei usu, meenuta europarlamenti valimiste viimase koha jagamist Keskerakonna ja SDE vahel, kus vahe oli vaid mõnikümme häält. Iga tegu loeb.

Aitäh ette ja soovin sulle edu,

Kristen Michal

Kristen Michal

P.S. Selle jutu kirjutamise ajal tuli mitu uudist oravatest, parim oli selline, et head käbiaastad on oravate arvukust kõvasti tõstnud. Ka meie arvukus on tublisti tõusnud. Meid on nüüd juba varsti mõnisada üle 7000 liikme, mida polegi nii vähe. Ju siis on olnud head käbiaastad. Aga nagu päris oravatel pidi olema, et käbisid üle aasta ette varuda ei saa, nii peame ka meie jätkama uute inimeste endaga kutsumist. Nii, et keera üks lehekülg tagasi ja löö kaasa.

Foto: erakogu

Urmas Kruuse eesmärk – Tartu Euroopa parima elukeskkonnaga linnaks

Kui Tartu linnapeaga kohtun, on ilus augustipäev. Pärast lühikest puhkust on meer esimest päeva taas tööl. Kabineti aknad on Raekoja platsi suunas lahti, aknast kostab Suudlevate Tudengite purskkaevu vulinat ja iga veerandtunni järel raekoja kella lööke. Selle sama kella, mida filmi „Nimed marmortahvilil“ alguskaadrites taheti seisma panna. Aeg ei jää seisma. **Urmas Kruuse** on Tartu linnapea olnud juba üle kahe aasta.

Tekst: Peep Lillemägi

„Olen veendunud, et kui Reformierakond jääb nende väärtuste kandjaks, mida ta on olnud viisteist aastat – isikuvaadused, ratsionaalsus ja eesmärgile pühendumine, siis pole Tartus võimalik, et inimeste mõtlemine muutub Reformierakonna vastaseks, et toetus valimistel kahaneb. Just seetõttu valimisteks valmistumine Tartu raekoja igapäevatööst eriti ei erinegi,“ räägib Urmas Kruuse mõtetest, mis teda valimiste eel vahel külastavad.

Kahe aasta jooksul on Taaralinnas ära tehtud omajagu: topitud maa sisse torusid ja asfalteeritud tänavaid, majandussurutise kiuste loodud lasteaikakohti ja korraldatud hansapäevi. Ikka selle nimel, et inimestel oleks parem. Tartus on juba praegu olemas üksjagu eeldusi, et õnnelikult elada. Küsitlused näitavad, et üle üheksakümne protsendi tartlastest on oma elukeskkonnaga, oma linnaga rahul ja see number on aasta-aastalt paranenud.

Töö ei ole kampaania

Linnapea räägib oma põhimõtetest: „Oluline on hoida linna juhtimisel esiplaanil stabiilsus ja areng, mitte poliitilised pürgimised. Kui seda suudetakse, tehakse tööd selle nimel, et inimeste elu muutuks paremaks, tuleb ka valijate toetus. Poliitikas ei tohi eesmärk olla kellelegi äratemine, vaid inimeste teenimine. Ambitsioon ei saa olla ainult enamus volikogus, tähtis on ka võime teha koostööd.“

Reformierakond on parim

„Mina olen enda jaoks erakonna valinud. Seda tehes toetasin endale, et teen selle valiku vaid kord elus,“ räägib Urmas Kruuse, kes on oktoobris Tartus Reformierakonna valimisnimekirja esinumber. „Rasked otsused ja julgus vastutada on need asjad, mis Reformierakonda ka praegu iseloomustavad. Muuhulgas imponeerib mulle peaminister, kes suudab sõita Tallinnast Tartusse jalgrattaga, palju rohkem kui mõni poliitik, kes kelgib sellega, kuidas ta talus külameestega koos viina joob,“ lausub ta, kui palun Reformierakonna

sisu kohta mõne mõtte öelda. Meer rõhutab, et ülikoolilinnas ei ole Reformierakonna jaoks huvigruppe, kellele valimisteks valmistumisel eriliselt keskendutakse. Linnale on iga kodanik tähtis. „Tahan olla linnapea igale tartlasele.“

Vaid parim on piisavalt hea

„Tartus on unikaalsed võimalused luua Euroopa parima elukeskkonnaga linn,“ kinnitab linnapea. „Vaid siis, kui seame piisavalt kõrged sihid, on hea tulemuse saavutamine võimalik. Keskpärasus ei saa olla eesmärk. Kui Gerd Kanter oleks seadnud eesmärgiks saada pelgalt Eesti meistriks, ei oleks ta täna olümpiavõitja,“ ütleb meer ambitsioonika plaani selgituseks ja loetleb argumente, mis Tartut Euroopa hinnatumate linnade hulka pürgimisel toetavad:

▀ Sada tuhat elanikku nagu Tartus, on linna jaoks optimaalne suurus. Sellise suurusega linnas on inimestevahelised suhted hulga paremad, sõbralikumad, lähedasemad, inim-

Foto: erakogu

Urmas Kruuse töölauda taga.

väärsemad kui suurlinnades. Teatakse üksteist paremini, see loob tunnet, et ollakse ühise asja eest väljas, kordades rohkem kui näiteks Lasnamäel, kus elab rohkem inimesi kui Tartus. Võib-olla see ongi Tartu Vaim.

Inimesed elavad suhteliselt väikesel territooriumil. Pea pooled tartlased teevad oma toimetusi jalgsi, jalgrattaga jõuab kõikjale. Seetõttu on väga tähtis ka selliste liikumisvõimaluste arendamine. Ei tohi mõelda ainult autoga sõitjatele.

21. sajandil edu saavutamiseks vajaliku rohelise ja loova mõttelaadi kujunemist toetab Emajõgi. Jõgi, millesse tuleb suhtuda aupaklikult, kuid mille võimalused ja nendega kaasnev elamusterikkus tuleb linnlastele avada. Jõgi loob telje, mille ümber saab ehitada kõik muu.

Vaimsus – akadeemilise hariduse omandajaid saja tuhande elaniku kohta on kordades rohkem kui miljonilinnades. Linna kõige suurem väärtus on tema inimesed. Ülikoolide mõju linna keskkonnale on ääretult oluline.

Teadusetegemine Tartus on maailmatasemel. Seda näitab kas või fakt, et Tartu aukodanik kosmoloog ja akadeemik Jaan Einasto pälvis Marcel Grossmanni autasu, mille kaalukust teadusmaailmas hindavad ka Nobeli preemia laureaadid.

Kultuur ja sport – Vanemuise balletitrupis tantsib artiste 14 maailma riigist. Gert Kullamäega kõneldes kuulsin, et üheks motivaatoriks liitumisel Tartu Rocki treenerite meeskonnaga oli mälestus Saksamaalt, kus ta nägi, et saja

Tänavu Tartu muusikapäevi avades esitas varem ka muusikuna tegutsenud linnapea tervituseks laulu „Ei mullast...“.

Foto: erakogu

tuhande elanikuga linna korvpallimeeskond on võimalik viia Euroopa tippu ja sellega koos kogu linn heas mõttes „hulluks ajada“.

Oluline on hinnata ja hoida linna avatust. Sellele aitab muuhulgas kaasa tänavu taas käivitunud rahvusvaheline lennuliiklus, mis toob maailma Tartule lähemale. Teine võti on avatus uute ideede ja uute inimeste suhtes. Siis me ei „konnatiigistu“, vaid võtame maailmast parima.

„Mul on unistus, et Emajõe mõlemal kaldal võiks kümne kilomeetri ulatuses olla kaldapromenaad. Emajõe kaldad ei saa olla üksikute privileeg, vaid kõikidele tartlastele avatud ala. Selline, kus inimesed saaksid koos peredega aega mööda saata. Selle rajamisega on kesklinnas juba alustatud. Just võimalused vaba aega veeta määravad selle, kas inimene läheb tööle hea tujuga ja tegutseb seal produktiivselt ning loovalt,“ ütleb Urmas Kruuse.

Pealinnaga vastandumisele Tartu linna ei mõtle ning kilulinna konkurendiks ei pea. „Tänapäeval tuleb ennast võrrelda kogu maailmaga. Usun, et Tartul on head eeldused Euroopa linnade elukeskkonda mõõtvast edetabelis kiiresti tõusma hakata. Mulle meeldis väga, kuidas üks väliseesti proua oma tuttavatega Tartus käimise järel meenus ameeriklaste öeldut: „Sellises linnas tahaks ise elada.“

Tartu linnapea Urmas Kruise mõtteid

Ettevõtjatele:

Ettevõtjate tegevus loob töökohti ja toob maksuraha. Töökoht on eeldus, et inimese elus võiksid kõik muud asjad hästi olla. Ettevõtjad mõistavad hästi numbrite keelt. Täna maailmas ei tohi teise ettevõtjasse suhtuda kui konkurenti, vaid kui partnerisse. Üheskoos asju tehes, teineteisele oma häid teadmisi ja oskusi lisades, võib üks pluss üks olla ka kolm. Ainult konkureerides võib see summa olla vähemgi kui üks. Meil on mitu mõtet, kuidas ettevõtjaid Tartusse köita, siin tegutsema julgustada. Nii võiks teatud hulga töökohtade loomise puhul maa Tartu Tööstuspargis tasuta kasutada anda.

Noortele:

Olen kuulnud vahel noori rääkimas: neil on Eestist kõrini, nad tahavad siit minema minna, mõned ka lähivad. Mõtlesin sellele, kui mind õppeaasta alguse puhul Tartu Ülikooli aulasse tudengeid tervitama kutsuti. Ütlesin neile: riiki, kus oled saanud julguse ja oskused saada hakkama ükskõik millises maailma nurgas, ei tohi suhtuda halvasti. Kui tunned, et kodus on midagi viltu, siis anna nõu, löö ise käed külge, kui midagi on hästi, ära ole kitsi kiitusega.

Majandussurutisest:

Oleme Tartus seda meelt, et kui ema või isa kaotab töö, ei pea see tähendama, et laps tuleb rahu-puudusel lasteaiast või huviringist ära võtta. Soovin jõuda selleni, et huviharidus oleks Tartus tasuta ja kättesaadav kõikidele soovijatele.

HUVITAV ▶

Urmas Kruise on pikka aega mänginud bändis Risk ja astus muusikuna üles ka tänava taas toimunud Tartu levimuusikapäevade avamisel.

HUVITAV ▶

Tartu Ülikooli peahoone, Tartu Tähetorni ning Inglisilla ja Kuradisilla Toomemäel projekteerinud arhitekt Johann Wilhelm von Krause (1757–1828) on Urmas Kruise sugulane.

Fakt Tartu arengust:

Tartu täitis Eesti esimese suurema linnana Euroopa Liiduga liitumisel võetud kanaliseerimiskohustuse, kindlustades kogu linnas elanikele kvaliteetse joo-givee ning reoveekäitluse. Tartu linnale kuuluv Tartu Veevärk investeeris reovee kogumisala väljehitamise projekti 15 aasta jooksul ligi miljard krooni, mis kaeti omafinantseeringu, laenu-de ja erinevate fondide abirahaga. Linna reoveekogumisala väljehitamine algas 1994. aastal.

Lõpetuseks:

Kui enne linnapeaga kohtumist Tartus raekoja lähedal autot parkisin, kohtasin kõige sõbralikumat parkimiskontrolööri, keda eales näinud olen. Ta ütles, palju tuleb parkimise eest maksta, sedagi, et esimene tund parkimist on tasuta, juhatas kätte automaadi ja vahetas selle jaoks münte. Rabav kontrast kevadise Tallinnaga, kus Reformierakonna kontori ees Tõnismäel hakkas linnakassat trahviga kosutada lootev kontrolör kopeeritavate lehtedega trahvikaustikut täitma veel enne kui autost välja astuda jõudsin. ✍

Haapsalu Põhjamaade Veneetsiaks!

Haapsalu on minu sünnilinn. Olen siin veetnud kogu oma elu. Näinud linna paremaid ja ka veidi kehvemaid aegu. Mäletan raamatutest, et Hans Alveri ajal oli Haapsalu tõeline euroopalik kuurort. Sellele järgnes kohutavalt pikk ja kole okupatsiooniaeg, mis kustutas linna kuurortisära niisama kiiresti kui see oli tekkinud.

Peale seda tuli linnapeaks Urmas Sukles, kes asus kiirelt taastama Haapsalut kui esinduslikku kuurortlinna. See tuli tal hästi välja. Haapsalu arenes jõudsalt, meie kodulinnal oli peremees ning mis kõige tähtsam, linna ajalooõngulistel tänavatel kõndides võis tunda kuurordi hingamist. Täna on see kuhugi kadunud. Kodanikuna on tunne, et ka visioon on täna juhtidel puudulik. Linn viskleb mitmes suunas ega leia ennast.

Eesmärk peaks olema arendada Haapsalust Põhjamaade Veneetsia – euroopalik kuurortlinn, mis on armsaks ja turvaliseks koduks meie inimestele ning atraktiivseks suvepealinnaks turistidele.

Vaatamata viimaste aastate peremehetusele ning visiooninappusele, on linn arenenud suhteliselt hästi.

Eeskujuks on esinduslik linnus, uus staadioni-kompleks, ilusad lastemänguväljakud, väike viik jne. Meele teeb rõõmsaks ka see, et Haapsallu on tulnud üksjagu euroraha – rannapromenaadi

Lauri Luik

remondiks, kultuurikeskuse renoveerimiseks ja uue universaalse spordihalli kavandamiseks. Siiski ei piisa alati vaid rahast.

Et Haapsalu kujuneks Eesti parimaks kuurordiks, on tarvis lisaks investeringutele ka hingestatust, mis tooks tagasi kuurordile omase hõngu. Just sellest tunnen täna haapsallasena kõige enam puudust. Seetõttu leian, et linna juhtimine vajab värskendust ning uut hingamist.

On loomulik, et linna teed ja tänavad peavad olema esinduslikud ning korras.

Kohalikel valimistel kandideerin sooviga seista selle eest, et Haapsalu kujuneks euroopalikuks kuurordiks ühes uue promenaadi ja rannamajakeste, kultuu-

rikeskuse, endisaegsete skulptuuride, kirevate lillepeenarde ning aktiivse aastaringse kultuuri- ja seltsieluga.

Kohalik majanduskeskkond tuleb ettevõtjatele atraktiivsemaks muuta, et Haapsallu loodaks uusi töökohti. On loomulik, et linna teed ja tänavad peavad olema esinduslikud ning korras.

Tervislike eluviiside ja spordi propageerimine aitab luua kuurortlinnale vajalikku hõngu. Üheks prioriteediks peab saama tervisespordi arendamine läbi rahvaspordiürituste ning uute spordirajatiste (universaalhall, terviserajad jm) ehitamise.

Teeme üheskoos Haapsalust Põhjamaade Veneetsia! ✍

Riigijuhi nädal

Tekst: Henri Arras

Büroo koosolekule jõudmise ajaks on Ansip reeglina juba päeva olulisemate uudistega kursis. Ajalehed läbi sirvitud, astub ta koosolekule, käes paberid numbrite ja diagrammidega, mis näitavad kas värskeimaid majandusnumbreid või midagi muud, mida sel päeval tarvis arutada.

Riigikoguga käsikäes

Kella kümneks läheb peaminister Toompea lossi, kus liitub pool tundi varem alanud Reformierakonna fraktsiooni koosolekuga. Selles koosolekul vaatavad Reformierakonna ministrid ja parlamendiliikmed, milline saab olema alanud nädal Riigikogus. Arutatakse läbi potentsiaalsed murekohad, probleemsed seaduseelnõud ja poliitiline olukord.

Valitsuse istungil langetatakse otsuseid ühisel nõusolekul.

Kell 11 algab Riigikogu istung ja siis lõppeb ka fraktsiooni koosolek, peale seda naaseb peaminister Stenbocki majja, kuhu peagi jõuavad välis- ja kaitseminister ning peetakse maha järjekordne koosolek.

Koosolekud, kohtumised, intervjuud...

Ülejäänud osa esmaspäevast ja teisipäev on peaministril paindlik, mis tähendab, et sinna on planeeritud nii palju kui võimalik suurest hulgast kõikvõimalikest tegevustest. Kohtumised välisriikide esindajatega, Eesti kodanikeühendustega, ettevõtjatega,

Foto: Mardo Märimägi

Nädal algab esmaspäevaga ka Eesti Vabariigi peaministril, **Andrus Ansipil**. Tema kalendris on iga tööpäeva esimene märge: „09.00 – Büroo koosolek, Stenbocki maja, Sinine saal.” „Büroo” all on silmas peetud peaministri meeskonda. Nõunikke, kes koostavad päevakajaliste teemade kohta memosid, annavad tagasisidet ja kannavad hoolt, et peaminister olekski see, mida ootab rahvas – kõige informeeritum inimene riigis.

intervjuud ajakirjanikega, järjekordsed koosolekud arutamist vajavatel teemadel ja kõigele selleks ettevalmistamine.

Kolmapäeviti järgneb büroo koosolekule Reformierakonna ministrite nõupidamine. Ühiselt vaadatakse üle valitsuse istungile tulevad punktid. Üle nädala koguneb kolmapäeviti kell 11 Tõnismäele Reformierakonna peakontoris erakonna juhatus, kus arutatakse sündmusi päevapoliitikas ning otsustatakse, kuidas Reformierakond riiklikul tasandil oma poliitikat ellu viib. Kesknädalal käib peaminister ka vajadusel Riigikogu infotunnis parlamendiliikmete küsimustele vastamas.

Kõige tähtsam päev

Neljapäeviti koguneb Stenbocki majja Vabariigi Valitsus. Kuigi kolleegid, kohtuvad kõik ministrid üksteisega tavaliselt ainult neljapäeviti. Muul ajal käib töö oma ministriumides ja korraga kokku ei tulla. Valitsuse istungile jõudnud materjalid on tavaliselt varem ministriumide ja muude ametkondade vahel põhjalikult läbi arutatud ja kooskõlastatud. Valitsusel on tava, mille järgi kõik otsused langetatakse konsensuslikult. See tähendab, et istungil ei toimu otsest hääletamist, vaid otsused langetatakse ühisel nõusolekul. Kui kas või üks minister jääb eriarvamusele, jäetakse otsus langetamata ning tuuakse istungile tagasi peale erimeelsuse lahendamist.

Neljapäeva keskpäevaks on Stenbocki maja pressiruumi kogunenud alati hulganisti ajakirjanikke. Kaamerad tööta-

vad, mikrofonid on sisse lülitatud, kirjutavad ajakirjanikud teevad märkmeid. Valitsuse iganädalasel pressikonverentsil osaleb lisaks peaministrile kaks või kolm ministrit, kellel olid avalikkusele huvipakkuvad teemad istungil. Valitsuse pressikonverents on igapäev võimalik jälgida ka veebikaamerate vahendusel otsepildis ja loomulikult neljapäevaõhtustest uudistest.

Riigivalitsemise köögipool

Kell neli kogunevad ministrid uuesti Stenbocki majja valitsuskabineti nõupidamisele. Kõik vaidlusi tekitavad teemad arutatakse läbi kabinetiistungil, vajadusel mitu korda. Valitsuse töö jaoks on neljapäeva näol tegemist kõige tähtsama päevaga, sest siis antakse kabinetiistungitel hoogu uutele algatustele, valitsuse istungitel vormistatakse need üksmeelsete otsustega ning räägitakse avalikkusele lahti pressikonverentsil.

Reeded on peaministril samuti n-õ paindlikud päevad. Peale tavapärasest „09.00 – Büroo koosolek, Stenbocki maja, Sinine saal” tähendab see taas kohtumisi, koosolekuid ja nendeks ettevalmistamist, kõnede kirjutamist ja palju muud. Peaministri tihe graafik ei võimalda tal isegi e-posti lugeda igapäevaselt, nagu enamus meist seda teeb. Sageli tähendab see korraga nädala meilide läbitöötamist.

Töönädal ei lõpe reedel

Oma nädalavahetused püüab peaminister Ansip veeta kodulinna Tartus, kuid tihti viivad ka siis töökohustused

teda välismaale või Eesti siseselt kodust kaugele. Kõige selle taustal tuleb arvesse võtta, et juba viiendat aastat on Eesti peaminister ühtlasi Reformierakonna esimees ning tal tuleb täita ka sellest ametist tulenevaid kohustusi. Lisaks juhatuse koosolekutele tähendab see volikogusid, üldkoosolekuid, maakondlike ja piirkondlike organisatsioonide koosolekutel osalemist jne.

Kui vähegi võimalik, läbib peaminister Ansip päeva lõpuks ka mitukümmend kilomeetrit jalgrattal või rulluisudel ning püüab kõige eelneva kõrval leida võimalikult palju aega ka oma pere jaoks. Eelkõige viimaseks sooviks peaminister Ansip kindlasti rohkem aega, kuid riigi juhtimine ei ole viiepäevane töönael kaheksast viieni. Andrus Ansip on teinud seda rohkem kui 1500 päeva järjest... ➤

➤ Iga tööpäev algab peaministril kell 9.00 büroo koosolekuga.

➤ Neljapäeviti toimub valitsuse istung, pressikonverents ja kabinetiistung.

➤ Võimalusel lõpetab peaminister Ansip tööpäeva mitmekümnekilomeetrise ratta-, suusa- või rulluisuõiduga.

➤ Peaminister teeb aastas mitukümmend välisvisiiti.

➤ Poes süüa ostmas käib peaminister ise.

Hanno Pevkur julgeb otsustada

Sotsiaalminister **Hanno Pevkur** on ametis olnud veidi üle poole aasta. „Eks tule ja küsi,“ ütleb ta häirimatult, kui kuuleb, et valimiste-eelne Reformikiri teda reformierakondlastest ministrite tegemisi käsitlevas rubriigis Ministri kabinetis ainsana küsitleda tahab.

Tekst: Peep Lillemägi

Foto: Katrina Sokk

Sotsiaalminister Hanno Pevkur kinnitab: ministeeriumi üks olulisemaid ülesandeid on töö kaotanud inimestele võimaluste loomine täiend- ja ümberõppeks ning sellega tegeldakse väga usinalt.

Kuidas need pool aastat ministriametis on Sind muutnud? Kas halle juukseid on tulnud?

Ei ole peeglist uurinud. Naine pole ka öelnud. Kindlasti on suurim muutus see, et aeg, mida võimalik muudele tegemistele, eelkõige perele planeerida, on olematuks jäänud. Mida lähemal eelarve üleandmisele, seda vähemaks aega jääb. Kuu jooksul on mitu nädalat sellised, kus jõuan iga päev koju siis, kui on juba uneaeg ja hommikul lahkun enne kui lapsed ärkavad. Lapsi tegutsemas ei näegi. See on kõige suurem muutus. Sõbrad ütlevad, et olen siiski selline, nagu varem. Et ei ole „ära pööranud“. Usun, et kui amet inimest muudab, tähendab see, et oled ametile alla jäänud, otsustad selle järgi, kuidas tuul puhub, ei kontrolli enam olukorda.

Kas Eesti Vabariigis on sotsiaalvaldkonnas täna võimalik olukorda kontrollida?

Loomulikult on võimalik. Olukorda mõjutavad muidugi paljud välistegurid, meie puhul peamiselt rahanumbrid. Kui rahanumber on ees, siis selle raames saab valikuid ja otsuseid teha, vahendeid ümber jagada. Sageli nõuab valiku tegemine muidugi laiemat kandepinda kui vaid ministri otsus. Sotsiaalvaldkonnas tehtavad otsused puudutavad pea kõiki inimesi. Piltlikult öeldes: asfaldi võib maha panna või panemata jätta. See mõjutab muidugi asfaldi panijat ja autodega liikujate elukvaliteeti ning inimeste tegemisi paigas, kuhu tee viib, aga näiteks narkoennetustöö tege-

matajätmine puudutab kogu ühiskonna turvatunnet. Töötutega tegelemine või mittetegelemine samamoodi. Rääkima vanemahüvitise, pensionite või pere-toetuste väljamaksmise mõjust inimeste igapäevatoimetamistele.

Kuidas töötutega tegelemine siis läheb? Töötuid muudkui lisandub.

Asjal on kaks poolt. Üks on töötuks jäänud inimeste abistamine, mis käib sotsiaalministeeriumi kompetentsi alla. Teine uute töökohtade loomine. Töökohti loovad ettevõtjad. Riik saab tagada hea õigus- ja maksukeskkonna, et ettevõtjad töökohti looks. Esimesest poolest rääkides väidan, et asjad on liikumas õiges suunas. Paneme ümberõppesse ja erinevatele tööturuteenustele sel ning järgnevatel aastatel kokku üle 1,5 miljardi Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid. Näiteks sügisest rakendub koolituskaart, mis võimaldab töötul kuni 15 000 krooni eest individuaalse töötusmiskava alusel kvalifitseeritud koolitust saada. Teine küsimus on, kuidas tööandjate pakumised koolitavatveni jõuavad. Siin oli oluline edasimineku Töötukassa ja Tööturuameti ühendamine, mis minu hinnangul oli kindlasti õige otsus. Info on paremini liikuma hakanud. Vabad töökohad saavad paremini täidetud inimestega, kellel oskused olemas.

Kuidas valitsus meeskonnana töötab, kuidas sinna sulandunud oled?

Õhkkond on väga okei. Kui läheb konkreetseks otsustamiseks, kus teki- vad poliitilised vastasseisud, siis kaas-

neb muidugi pingeid. Pärast seda kui valitsuses on vaid kaks erakonda, kelle fiskaalpoliitiline maailmavaade üsna sarnane, on kokku leppida lihtsam. Valitsus peab otsustama ja otsustab. See, kuidas otsusteni jõutakse ja millised valikud tehakse, on teine teema. Ja muidugi on kõige alus majandusseis ning maksuraha laekumine.

Juba mitu kuud räägitakse, et kokkuhoiukava on tekitanud vajaduse vähendada pensione, vanemahüvitise süsteem ümber teha. Kuidas nende asjadega on?

Ühel või teisel moel tuleb sotsiaalvaldkonda puudutavaid otsuseid järgmise aasta eelarve kokkupanemisel kindlasti teha ja need otsused saavad tehtud. On igati loogiline, et majandussurutise ja vananeva ühiskonna tingimustes kasvavad sotsiaalkulud kiiremas tempos kui mõne teise valdkonna omad. Sellest tulenevalt mõistan, et erinevate jõudude soov kärpida kõige suuremat eelarve kulupõhjustajat on vastupandamatu. Samas peame arvestama, et kui valida on mõne investeeringu (uue maja või uue teejupi ehitamine) ja vanemahüvitise, pensionide või toimetulekutoetuste väljamaksmise vahel, siis mina valiksin viimased. Usun, et ka koduses majapidamises valib keerulisel ajal igaüks pigem leivakääru kui uue tolmuimeja ostmise. Eelarveprobleemide lahendamisel ei ole võimalik võtta seisukohta, et kõik ministeeriumid panustavad võrdse protsendi, vaatamata sealjuures, kuidas selline „solidaarne“ kärpimine mõju-

tab inimesi. Probleemidest saab välja tulla, kui otsustatakse ühiselt, millised on need põhimõttelised muutused, mis aitavad korrastada eelarvestruktuuri ja seeläbi tagada ka soovitud eelarvepositsioon. Lihtsa matemaatikaga tehtavad otsused võivad ühel hetkel tähendada, et lapsi sünnib vähem, inimeste eluga väheneb, elukvaliteet halveneb. See oleks riigi arengus kindlasti väga nukker tagasimine.

Võib-olla soovime korraga kahte asja, mis samaaegselt võimatud – madalaid makse ja ülihäid avalikke teenuseid?

Mulle tundub pigem, et me oleme harjunud mõtlema nagu suurriikides. Saamata tegelikult aru, et igal arengul on omad piirid ja ühel hetkel on mugavad lahendused maksumaksjale väga kallid. Kokkuhoiukohti kindlasti on. Meditsiinis liikuv raha toob kaasa arvamuse, et rahakott on põhjatu. Haiglavoodi juurde kuuluva öökapike eest küsitakse viisteist tuhat krooni. Käimisraam, kuus metalltoru, maksab ligi kümme tuhat. On, mille üle mõtelda. Paratamatus on aga see, et haiglad ei ole leidnud ka odavamaid lahendusi. Ehk meditsiiniga kipub nii olema, et kui tavaolukorras oleks jupp rauda ühe hinnaga, siis teravhoius kehtib teine hind. Meditsiinis võiks rääkida pikalt, aga tõsi on, et kohati oleme me nii seadmetesse kui inf-

rastruktuuri üle investeerinud. Mulle meenub üks juhtum Eesti krossisõitjaga, kes murdis Rootsisis jalaluu ja ootas haiglas järjekorras tunde, et ta saaks röntgenipilti teha. Seda riigis, mille sotsiaal- ja meditsiiniabi kvaliteedi kohta räägitakse meil unistavalt legende.

Kuidas Eestis ringi käies tundub, kas inimesed, kes sotsiaalministeeriumi eelarvest raha saavad, mõistavad olukorda või on rohkem suhtumist, et riik peab igal juhul aitama?

Suhtumist on seinast sein. Ühed ütlevad, et loomulikult on ajad rasked ja kokkuhoid on vajalik. Teised soovivad proovida keskmise pensioniga, mis on neli ja pool tuhat krooni, ise ära elada. Kolmandad nõuavad kategoorilises vormis, et riigiparaati tuleb vähendada. Neljandad rõhutavad, et kui te vanemahüvitist puudute, siis on nende usk nii riiki kui Reformierakonda lõplikult otsas. Noored pered ei tule üldjuhul midagi ütleva. Küll aga räägib näiteks üks Euroopa Komisjonist tulnud mär-gukiri, et Eesti pöörab pensionäridega võrreldes noortele peredele liiga vähe tähelepanu. Üldistatult võiks siiski öelda, et pigem ollakse arvamusel, et kalamehele tuleb anda kala koju toomiseks õng, mitte kala.

Kas see on õige, et praegusel keerulisel ajal on sotsiaalministri portfelli reformierakondlasest ministri käes?

Arvan küll, et on õige. Saame teha mõistuslikke valikuid. Majanduslik

olukord mõjutab muidugi populaarsust ja valijate toetust. Oluliselt lihtsam on valijatele müüa põhimõtet, et loobume kokkuhoiust, võtame viis miljardit laenu ja hoiame kõik kulutused praegusel tasemel. Tähtis on aga taibata, et see on esimene samm, mille järel on järgmistest sarnastest raske hoiduda. Paljudes Euroopa riikides on pendel praegu juba teises servas – sotsialistlikud ideaalid saavad lüüa ja liberaalid võidutsevad. Eestis on võimalus seda etappi vältida. Sotsiaalministeeriumis on muide raske ka siis, kui raha palju. Ka siis on küsimus, kellele anda ja keda ilma jätta.

Raskest olukorrast hoolimata on sotsiaalminister ise siiski hämmastavalt rahulik ja tema jutt sisendab kindlustunnet, mida ajakirjanduses masust juba hulemaks ristitud olukorras nii hädasti vaja on. Pevkur meenutab kümnekond aastat tagasi Oscaritega pärjatud filmi „Armunud Shakespeare” ühte kangelast – teatridirektorit, kellel oli kõikide teatris ette tulevate ootamatuste kiuste alati varuks tarkusetera: Kõik juhtub. Ja juhtuski. „Otsustada tuleb selles ametis ühtemoodi või teistmoodi. Otsustamata jätta ei saa. Ja otsused saavad tehtud,” kinnitab minister. Seda on hea kuulda. Ja kui veidike mõtelda, siis on kindel, mis kindel: elu Eestis on ka masu-ajal ikkagi palju parem kui Shakespeare'i-aegsel Inglismaal. ✓

Kuidas aitab euro kaasa Eesti majanduskasvu taastamisele?

Tekst: Taavi Rõivas

Olulise osa riigi majanduskeskkonna atraktiivsusest moodustab usaldus. Kuigi me ise teame suurepäraselt, et Eesti rahvusvaluuta kroon on algusest peale rahvusvaheliselt usaldusväärse vääringuga seotud ja vahetuskurss Eesti Panga poolt tagatud, ei pruugi sellest kindlustundest piisata piirita-guste otsustajate jaoks.

Just piiritagustest otsustajatest sõltuvad avatud Eesti majanduses tihti nii (välis)investeeringud kui laenuintressid. Euro peamine pluss ongi usalduse suurendamine Eesti majanduse vastu. Alljärgnevalt mõned punktid, kuidas see mõjutab inimeste igapäevaolu.

1. Suurem kindlus välisinvestoritele – rohkem töökohti ja paremad palgad

Eestisse enim investeerinud riikidel on hiljutine valus kogemus rahvusvaluuta devalveerumisest majanduskriisi tingimustes. Sõltumata valuutasüsteemide erinevusest, on Soome ja Rootsi (aga ka teiste riikide) ettevõtjatel alati teatud kahtlus, et sama võib juhtuda ka Eestis. See aga hoiab tagasi investeerimisotsuseid, mis toovad Eesti majandusse lisakapitali ja inimestele paremaid töökohti.

2. Suurem kindlus pankade jaoks – parem elu pankade klientidele

Reitinguagentuuride riskihinnangud riigi majandusele (sh valuutastabiilsusele) kajastuvad otseselt ka pankade sisselaenatava raha hinnas. See omakorda mõjutab nii ettevõtete kui eraisikute laenuintresse ehk ühtviisi nii majanduse vereringet kui eraisiku ostujõudu.

3. Sõnum Eesti majanduse jätkusuutlikkusest – kindel tulevik Eesti peredele

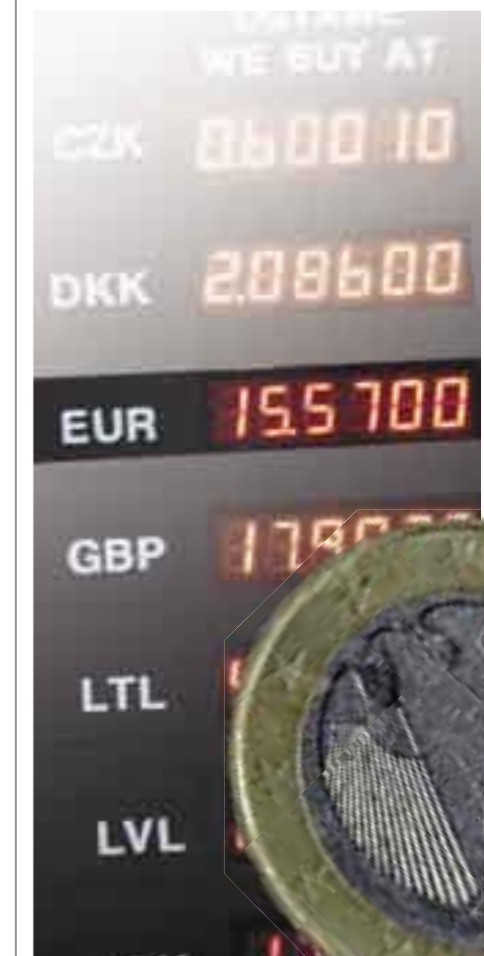
Paljud ei tea, mida täpselt Maastrichti kriteeriumid ühe riigi majanduselt eeldavad, küll aga teatakse, et need tingimused on üksjagu karmid. Kui Eesti nendele kriteeriumidele vastab, on ka piiri taga arusaadav, et Eesti majandus on jätkusuutlik. Teatakse, et avaliku sektori rahandus on kontrolli all ning riik ei ole võtnud kohustusi, mida ta tulevikus täita ei suuda.

4. Veelkord ja otse – kui saame euro, ei pea Eesti elanikud kartma devalveerimist

Opositsioonierakondade meeldib elanikke aeg-ajalt devalveerimisjuttudega hirmutada. Kuigi need jutud on

alati osutunud alusetuteks, on kindlasti neid, kel hinges kerge kahtlus säästude tuleviku osas. Kuigi ka euro väärtus võib kõikuda (ja kõigubki) teiste valuutade suhtes, mõjutab euro kõikumine tava-inimest vähem, kuna arvestatav osa Eesti väliskaubanduspartneritest kasutab eurot (potentsiaalselt veel palju suurem hulk partneritest kui täna) ning ka eluaseme-laenu on samas vääringus.

Euro kasutuselevõtt mõjutab nii majanduse vereringet kui eraisikute ostujõudu.

Kohalikel valimistel hinnatakse erakondade tugevust

Eestis on omavalitsusi väga palju, ja sageli on need omavalitsused rahvaarvult väikesed. Seetõttu näitavad valimised kohalikesse volikogudesse erakonna tugevust rohujuure tasandil.

Tekst: Aarne Veedla, Peep Lillemägi

Reformierakond ning tema eelkäija Eesti Liberaaldemokraatlik Partei on osa võtnud kõikidest kohalike omavalitsuste valimistest pärast Eesti iseseisvuse taastamist 1991. aastal.

1993 – liberaalide tõus algab

1993. aasta sügisel valiti iseseisvuse taastanud Eestis linnadele ja valdade esmakordselt volikogud. Parteid polnud siis veel suutnud end üle-eestiliselt sisse seada, mistõttu esineti põhiliselt valmisliitude kaudu.

Liberaalid saavutasid silmapaistvat edu Haapsalus ja Valgas. KVL „Liberaalid“ sai neli kohta Haapsalu linnavolikogus ning sellest ajast saati on Reformierakonnal Haapsalus alati olnud tugevad positsioonid. Valgas suudeti valmisnimekirjaga „Valga vajab muutusi“ saavutada võit, mille tulemusena volikogu esimehe ja linnapea koht läksid liberaalide

lätte. Volikogu esimeheks sai Aarne Veedla ja linnapeaks Meelis Atonen.

„Olen päris kindel, et kui Eesti Vabariigi kodanikud ja Eestis elavad mittekodanikud tajuvad, et nad on ise vastutajad ning suudavad oma kätetöö ja eeskätt mõistusega positiivses suunas meie elu edasi viia, siis on tehtud oluline samm õigusriigi suunas. Selles suunas, et inimene tunneb end oma riigis peremehena,” osundas valimisjärgse esmaspäeva Postimees president Lennart Meri sõnu.

1996 – võidud Tallinnas ja Tartus

1996. aastaks oli Reformierakonna teke tõttu muutunud võimalikuks juba üleriigiline erakonna kampaania kohalikeks valimisteks. Silmapaistvamaks olid võidud Tallinnas ja Tartus. Tallinnas sai Reformierakond kõige rohkem

mandaate, neliteist, edestades Keskerakonda. Ka Tartu linnas võitis Reformierakond, saades 14 kohta volikogus.

Jätkus edu Haapsalus, kus Reformierakond sai suurvõidu – 20 mandaadist 15! Jõgeva linnas saadi 25 mandaadist 15. Paides võideti valimised, saades 8 mandaati. Kuressaares jäi Reformierakond teisele kohale 6 mandaadiga, ka Põlvas tuldi teiseks 6 mandaadiga. Oma esindus suudeti saada ka Valgas, Raplas, Viljandis, Pärnus jm.

„Tallinnas ja Tartus võitis Reformierakond,” kuulutas 22. oktoobri Postimehe esiküljel 1996. aastal. „Meil läks vastavalt prognoosidele

ja tulemus oli hea,” kommenteeris samas lehes valimistajärgseid meeleolusid erakonna toonane peasekretär Heiki Kranich. „Igal pool, kus on välja mindud Reformierakonna nime all, oleme olnud edukad. Ühinemine valimisliitidesse ei ole toonud nii suurt edu,” tõdes ta juba toona.

1999 – esimest korda võimuparteina

1999. aasta kohalikud valimised pidid näitama Reformierakonna sisu. Keerulistes majandusoludes võimuparteina tuli end läbi kohalike valimiste kehtestada ning Siim Kallase eestvedamisel see ka õnnestus.

Valimised võideti ülivõimsalt Tartus, kus nimekirja, mille esinumbriks linnapea Andrus Ansip, sai 20 mandaati. Tallinna valimistel saadi volikogusse 10 mandaati. Järjekordselt võideti valimised Haapsalus, kus saadi 11 kohta ja absoluutne enamus volikogus. Valimised võideti ka Kuressaares, kus saadi 10

kohta volikogus, ja Paides, kus saadi 7 kohta volikogus. Erakond sai oma esinduse Valgas, Võrus, Viljandis, Raplas, Kärđlas, Jõgeval, Põlvas, Rakveres ja Pärnus ning mitmes vallavolikogus.

Need valimised olid pöördepunkt Reformierakonna ajaloos, sest pärast seda kinnistus Reformierakonna üleriigiline võrgustik ning stabiliseerus valijakond.

Valimistajärgse nädala Postimehes oli peateemaks Tallinna ja Tartu puhuti pingeliseks kippunud koalitsiooniläbirääkimised. Poliitika oli selleks ajaks muutunud professionaalsemaks ja valimisjärgne eufooria asendus juba järgmisel päeval asjalike läbirääkimistega põhimõtete üle, kuidas kohalik elu edasi minema peaks.

2002 – järjest enam oma nimekirjaga

2002. aastaks oli Reformierakonnast saanud peaministripartei. Tartus võideti valimised ülivõimsalt, saades 23 mandaati 49st, Tallinna valimistel saadi 11 mandaadiga kolmas tulemus. Keila linnas saadi 17 mandaadist 12, Kärđlas võideti 3 mandaati, Võru linnas saadi 4 mandaadiga teine koht. Viljandis saadi 3 mandaadiga kolmas koht, Elvas võideti valimised, saades 5 mandaati. Kuressaares võideti, saades 8 mandaati. Raplas tuldi 8 mandaadiga teisele ko-

hale. Pärnu linnas tuldi 8 mandaadiga kolmandale kohale. Esindus saadi Põlvas, Rakveres, Narvas. Haapsalus tuldi 6 mandaadiga teisele kohale. Paides saadi volikogus 6 kohta, Jõgeval saadi 5 mandaati.

Seekord oli erakonna nimekirju valimistel väljas 55 ja kokku osaleti valimistel 108 omavalitsuses. Reformierakond pääses oma nimekirjaga volikogusse 48 omavalitsuses. Valimisliitides saime volikogusse lisaks veel 31 omavalitsuses.

Reformierakonna toonase peasekretäri Eero Tohveru sõnul jäi erakond valimistulemustega rahule: „Võrreldes eelmiste kohalike valimistega on Reformierakonna toetus üle Eesti tugevasti kasvanud.”

„Poliitikul on päev pärast valimisi alati uus. Kui tulemus on väga selge, võib ka lahendus tulla kähku,” lausus Reformierakonna esimees ja peaminister Siim Kallas valimispäeva õhtul tulemusi oodates Postimehele. Tartu linnapeana 8796 häält kogunud Andrus Ansip märkis samas lehes, et kui senine koostöö koalitsioonis

on olnud tulemuslik, tasub eelista selle jätkamist.

11 mandaati. Otepääl võideti valimised 7 mandaadiga. Võrus võideti valimised 8 mandaadiga. Viljandis saadi 7 mandaadiga teine koht. Elvas võideti valimised 9 mandaadiga. Kuressaares võideti valimised 7 mandaadiga. Raplas võideti valimised 11 mandaadiga. Pärnus tuldi 7 mandaadiga teisele kohale. Põlvas tuldi 3 mandaadiga teisele kohale. Rärpinas võideti valimised 8 mandaadiga. Esindus saadi Rakvere, Põltsamaa, Mustvee, Narva, Paldiski, Loksa volikogudes. Haapsalus võideti valimised 8

mandaadiga. Paides tuldi 6 mandaadiga teisele kohale. Jõgeval saadi võit 7 mandaadiga. Sillamäel tuldi 3 mandaadiga teiseks. Kärddla valimistel saadi 4 mandaati. Saue linnas võideti valimised 7 mandaadiga. 10 kohta saadi Keilas, kus samuti võideti.

2005 – toetus kasvab

2005. aastal sai erakond kohalikel valimistel valijate hulgas üle Eesti kokku 16,91% toetuse. Toimusid esimesed e-valimised. Need võitis kindlalt Reformierakond. Linnades ja valdades pääses volikogudesse 393 erakonna nimikirjades kandideerinut. Tartus linnas võideti valimised uue linnapea Laine Jänese juhtimisel – hääli saadi 34,91%. Tallinnas tuldi teiseks ja saadi enam kui viiendiku valijate toetus – 20,66%. Valgas sai Reformierakond 52,4% hääli ja

Valimiste-eelset aega iseloomustas vaidlus, kas kohuke võib parteivärvides tänavatel rippuda või mitte. Erakonna liikmetele kõnet pidades märkis seda ka Andrus Ansip. „Keskerakonna tulemuses Tallinnas on pettus sees,” lausutas. „Toetusega võib rahul olla,” lisas samas Postimehe uudisloos Urmas Paet.

2005. aasta kohalikud valimised töid Reformierakonnale läbi aegade parima tulemuse. See näitas Reformierakonna baasi olulist tugevnemist maakondades, mille taga on sadade inimeste usin töö. „Läksime kohalikele valimistele 150 omavalitsuses, seda on pea kolm korda enam kui eelmistel kohalikel valimistel. Oleme esindatud 127 volikogus üle Eesti, neist 40 võitsime valimised,” ütles Reformierakonna peasekretär Kristen Michal.

Ees on 2009. aasta kohalikud valimised. Reformierakond läheb nendele valimistele vastu Eesti mõjukaima erakonnana. Edulood paljudes linnades ja valdades lubavad seada kõrgeid sihte ka seekord.

Reformierakonna suvepäevad

toimusid augusti alguses Raplamaal Toosikannus

Kalle Palling keskpärasega ei lepi

Reformierakonna Rapla maakonnajuht Kalle Palling on põline raplamaalane. „Mu vanemad ja kõik neli vanavanemat elavad Kärus vallas. Siin asub minu kodu ja olen Raplamaa elanike esindaja Riigikogus,” räägib Palling.

Tekst: Kärt Luik

Foto: Lea

Maakonnajuhi kohal alustades oli noore poliitiku eesmärgiks saada organisatsioonile oma kontor, kus liikmed saaksid koosolekuid pidada ja tavakodanikud alati informatsiooni küsida. Üsna pea see avatigi.

„Alustasime seisus, kus meil oli neli piirkondlikku organisatsiooni. Minu eesmärk oli 2009. aastaks KOV valimisteks luua piirkondlik organisatsioon igasse omavalitsusse,” ütleb Kalle. Täna on Raplamaal seitse töötavat piirkonda, peagi on lisandumas piirkonnad Raikkülas ja Järvakandis. „Loodetavasti täidame eesmärgi ja viimane puuduolev piirkond luuakse enne valimisi ka Juuru vallas,” on Palling sihikindel.

Ainulaadne kirik saab korda

Kärus, mis Kalle koduvald, on noor-mehel alati palju tegevust. „Aitan kaasa traditsiooniliste ürituste korraldamisel ja uute ideede genereerimisel,” ütleb Kalle. Üks suuremaid projekte on Kärus kiriku taastamine. Projekti esimene järk on peagi lõppemas ja ligi 3 miljonit krooni investeeringut uue katuse näol on tehtud. Järgmised sammud on

juba seinad ja seejärel kiriku sisemus. „On suurepärane, et kultuuriministeerium on võtnud oma südameasjaks pühakodade säilitamise. Eestis on vaid neli säilinud puidust kirikut, Kärus kirik nende seas,” räägib Palling, kes on kaugemaks eesmärgiks seadnud ka 17. sajandil ehitatud Kärus mõisa härrastemaja taastamise.

Töö kõrvalt Riigikogus õpib Kalle Tartu Ülikooli Türi kolledžis keskkonnateadust. Ta on veendunud, et keskkonnaga seonduvad teemad muutuvad aasta-aastalt järjest tähtsamaks. „Hoolivus ja ka elamine maal paneb otsekui iseenesest puhtamat elukeskkonda tähtsustama,” arwab Kalle, kes juba koolilapsena vabatahtlikuna maantee äärte puhastamise kampaaniast osa võttis.

Puhas loodus esiplaanile

Valikus õppida keskkonnakaitse korraldamist lähtus Palling paljuski ka Eesti poolt Euroopa Liiduga liitudes võetud kohustustest keskkonnakaitse alal – Riigikogu keskkonnakomisjoni liik-

mena on tal võimalus nende kohustuste täitmist suunata ja teadmised on siin hädavajalikud. „Eriti südamelähedane on mulle meie maavarade mõistlik ja vajaduspõhine kasutamine. Seisan selle eest, et ei toimuks ohjeldamatut kae-

vandamist, millega käiks kaasas tolmu-ne õhk ja reostunud põhjavesi,” räägib Kalle. „Kõike tuleb teha mõistlikult ja õiglase hinnaga. Alati ei määra hinda ainult raha, vaid ka inimeste rahulolu!”

Rain Rosimannus, Reformierakonna volikogu esimees, Riigikogusse valitud Harju- ja Raplamaalt nagu ka Kalle Palling:

Foto: erakogu

haridust loodushoiu vallas ja olla samal ajal otsuste kujundamise juures, on unikaalne võimalus õpitut rakendada.

Asjade ära korraldamise peale on ta mihkel – üheks näiteks siin Reformierakonna tänavuste suvepäevade toimumine Raplamaal. Üldse võtab Kalle Harju- ja Raplamaa asju väga tõsiselt – kui on muresid, võib tema poole pöörduda ja ta vastab, annab nõu, pakub lahenduse. Järgmistel Riigikogu valimistel võivad nende kahe maakonna elanikud tema peale kindlalt panustada.

Peamine mulje Kallest: ta on kogu aeg tegevuses. Nähtavasti selline inimitüüp, kes ei kannata molutamist, niisama vahtimist. Andekas sell, kellel poliitikugeen olemas. Tema tee algus selles valdkonnas on olnud väga edukas. Peaasi mitte sellega rahulduda ja Riigikokku mugavalt toppama jääda. Usun, et Kalle võtab tulevikus keskkonnamasjades ja teisteski küsimustes üha rohkem enda peale erakonna arvamusirolli. See tuleb just nimelt võtta, sest poliitikas keegi sulle midagi andma ei tule. Saada 21. sajandi teadmistele vastavat

Üks selge ent möödud puudus on tal ka – noorus. Olen soovitanud kõigil noortel, kes oma tulevikku pikemalt poliitikaga tahavad siduda, mingil eluetapil end kindlasti ka kohaliku omavalitsuse juhtimisel proovile panna. Siis on näha, kellel sees edukale poliitikule vajalik vedru ja kellel mitte. Mu sisetunne ütleb, et Kallel see on. ➤

Lilian Saage: väikevalla arengu võti on töökohad

Tekst: Kärt Luik

Lilian Saage on Nissi valla elanik viimased seitse aastat. Sündinud ja kasvanud on ta Tartus. Reformierakonda astus Lilian sellel suvel, et koduvaldas ka piirkondlik organisatsioon luua.

„Juba ammu olen teadnud, et oma poliitilistelt vaadetelt Eestis sobitun enim just Reformierakonda. Sellest lähtuvalt pole erakonna valik üllatuslik, pigem aeg. Arvasin, et see on veel aastate taga, kuid eneselegi ootamatult tajusin suvehakul, et aeg on küps,” räägib ta.

Hingelt on Lilian enda sõnul meeskonnamängija ja usub, et kohaliku elu heaks on sarnaselt mõtlevatel inimestel koos võimalik rohkem ära teha, kui üksikult või siis eraldi tegutsedes. „Mitmekesi saab kindlasti tulemus parem ja kasu kohaliku elu arenguks suurem,” ütleb Lilian ning lisab, et kohaliku piirkonna loomine pole eesmärk omaette, vaid tööriist paremate tulemuste saavutamiseks.

„Sellise väikese valla jaoks nagu Nissi, on oluline elanike ühtekuuluvus ning elukeskkonna dünaamiline areng,” leiab Lilian. Tähtsaks peab Saage ka häid lastehoiuvõimalusi vallas. See aitaks emadel tööturule naasta ja tooks valla elarvesse maksuraha.

Lilian Saage pisipojaga.

Foto: erakogu

Töökohad üliolulised

„Vallal ongi vaja toetada kohalikku ettevõtlust ning intensiivistada töökohtade loomist. Veel tuleb julgustada ja aktiveerida kodanikuühiskonda ja muuta valla juhtimine läbipaistvamaks ja selle suunamine tavainimesele kättesaadavamaks,” loetleb Lilian Nissi valla tulevikule olulisi teemasid ja ärgitab inimesi külade tasandil kaasa mõtlema – see on valla arengule vajalik.

„Tänavustel valimistel soovime Reformierakonna nimekirjaga saada volikogusse ja panna märk maha järgmiseks korraks,” ütleb Lilian, kuid tõdeb, et kuna Reformierakond pole seni Nissi valla kohalikel valimistel oma nimekirjaga väljas olnud, siis on ka ühe koha soov ambitsioonikas plaan.

Hetkel on Lilian kolmanda lapsega lapsehoolduspuhkusel. „Töötan viimased kuus aastat ravimifirmas Baltikumi turundusjuhina,” räägib Lilian. Olles harjunud aktiivse elukorraldusega, jätkab naine sarnast stiili ka nüüd. Parasjagu on Lilianil pooleli õpingud Tartu Ülikoolis ärijuhtimise magistriõppes. „Plaan on kraad kaitsta 2010. aasta kevadel,” ütleb Saage.

Pereelu ja karjäär käsikäes

Lisaks „poliitikkassetulemisele” on Lilian alustanud aktiivset tegevust kolmandas sektoris, et aidata kaasa koduvalla paremale arengule just sotsiaalsfääris. „Kuulun Nissi naisseltsi ridadesse, mis on

ellu kutsutud heategevuslikel eesmärkidel,” jutustab ta.

Hobideks peab Lilian aktiivset puhkust – jalgrattasõitu, ujumist ja matkamist ning hindab kõrgelt pere seltsis

veedetud aega. Samas omab ta kindlat veendumust, et on võimalik ühendada aktiivne tööelu karjääri näol ja toimiv ning õnnelik pereelu teineteisega. „Küllap see ongi mu elu suurimaid väljakutseid,” ütleb Lilian lõpetuseks.

Lilian valmistumas kajakimatteks.

Foto: erakogu

Tarmo Vaik, Reformierakonna arendusjuht Harjumaal:

Foto: erakogu

Lilianiga kohtusime esimest korda Keila rongijaama kohvikus. Ta jättis väga asjaliku ja avatud

inimese mulje. Kuna Nissi vallas siiani erakonna organisatsiooni ei olnud, tegin kõhklemata Lilianile ettepaneku alustada ettevalmistusi piirkonnaorganisatsiooni loomiseks eesmärgiga osaleda kohalikel valimistel. Mul on väga hea meel, et ta selle väljakutse ka vastu võttis. Olen kindel, et Lilian saab selle ülesandega hästi hakkama ja Reformierakonna nimekiri pakub sügisestel valimistel teistele poliitilistele jõududele Nissi vallas kõva konkurentsi.

Ville Pak juhhib talu ja kohalikku poliitikat

Saue vallas Tuula külas elab Reformierakonna Saue piirkondliku organisatsiooni juht **Ville Pak**. Saueel Ääsmäe külas asub ka Kadarbiku talu, mis on eelkõige tuntud tervislike ning maitsvate köögiviljamahlade valmistajana ja mille tööd Ville juhhib.

Tekst: Kärt Luik

Kadarbiku talu asutati 1989. aastal. Tootmine on kogu aeg kasvanud ja arenenud. „Pereettevõttes on iga pereliikme osavõtt vajalik. Nii jõudsin ka mina ettevõtluse juurde,” ütleb Ville.

Talutoodang mahlast piirituseni

„Oleme Eesti põllumajandusse uuenudusi toonud,” räägib Ville. 2004. aastal hakati tootma Kadarbiku talu köögiviljamahla. „Oleme esimesed naturaalse porgandimahla tootjad,” lisab Ville. Praegu võib mahlasõber osta poest ka näiteks kapsa-, peedi- ja erinevaid segumahlaid. Lisaks mahladele toodab Kadarbiku talu ka mitmesuguseid smuutisid. Hiljuti saabusid turule naturaalsed energiajoogid.

Hiljuti tekkis mõte hakata mahlapressimise jääkidest piiritust tootma. Ideest sai alguse piiritusetehase ehitamine. Projekti on investeeritud paarkümmend miljonit krooni. „Tehas on katsetamisjärgus. Täisvõimsusel ehk kümme tuhat liitrit piiritust ööpäevas hakatakse tootma sügisel,” ütleb Pak. Piiritust hakatakse müüma näiteks haiglale ja apteekidele – kõigile, kes piiritust tarvivad. „Mõtlemiseainet on edaspidisekski,” jääb Ville saladuslikuks.

Turvalised teed ja puhas joogivesi

Reformierakonda astus Ville alles 2005. aastal, kuid pooldas liberaalset maailmavaadet juba ammu enne seda. Ta on valitud ka kohaliku volikogusse. „Olen Saue vallavolikogu liige ning maa- ja planeeringute komisjoni aseesimees,” räägib Ville oma tegemistest koduvallas. Saue piirkondliku organisatsiooni esimees on Pak alles juunikuust.

Ääsmäe küla probleemidena näeb Ville puuduvaid turvalisi teid, kus jalakäijad ja jalgratturid liikuda saaksid. „Kogu aeg lubatakse, kuid midagi sisulist ette ei ole võetud,” tõdeb Pak. Samuti teevad muret kõik veega seotud teemad – nii vee hind kui ka kvaliteet.

„Vaadates eurovalimiste tulemusi loodan Reformierakonnale head tulemust,” ütleb Ville lähenevatest kohalikest valimistest rääkides. „Muidugi olukord muutub pidevalt ja prognoose teha on suhteliselt keeruline. Selge on see, et opositsioonis olles meil midagi teha ei ole.”

Ville hobiks on bowlingu mängimine. Mees on 2005. aasta Eesti meister bowlingus. „Praegu võtab palju aega ka tütarde treenimine,” ütleb Pak, kelle mõlemad tütreid ujumistrennis käivad. „Vanema tütre sihiks on olümpiamängudel võistelda,” on Ville laste ühele ühke. 🏹

Foto: erakogu

Kadarbiku talu

asub Harjumaal Saue vallas Tuula külas. Köögivilja müük toimub Harjumaal Ääsmäe külas Ääsmäe laos. Talu tegeleb köögivilja kasvatamisega 180 hektaril. Aastas toodetakse kolm miljonit kilo köögivilja. Suvel kasvatatakse hiina kapsast, liilkapsast, spargelkapsast, valget peakapsast, tilli, kabatšokki, kurki, porgandit, jäasalatit jne. Talvel müüakse porgandit, kapsast, porrulauku, peeti, kaalikat, mustrõigast jne. Koostööd tehakse teistegi puu- ja köögivilja hulgimüüjatega. Oma toodangut müüakse kauplustele ja söögikohtadele. Peale juurvilja kasvatamise valmistab Kadarbiku veel toorsalateid, supisegusid ja hapukapsast. Kogu müüdav toodang on korralikult pakendatud ja varustatud joonkoodiga, kättesaadav aastaringselt ja vastab kodumaisusmärgi nõuetele. 🏹

Innar Mäesalu soovib Võrru

Tekst: Kärt Luik

Võru linnavolikogu liige Innar Mäesalu on populaarse LõunaLehe asutaja, huvitub hispaania keelest, spordist ning lõõtsamängust. Eriti armastab mees reisida – see on parim viis silmaringi laiendamiseks.

Foto: erakogu

Luua hispaania keele klubi

Huvi hispaania keele vastu tekkis Innaril juba ülikooli ajal, kus ta seda õppis. „Kuna mulle endale hispaania keel ja kultuuriruum väga meeldib, siis otsustasin seda ka teistega jagada,” räägib Mäesalu, kes Hispaania saatkonna abiga Võrru hispaania keele ja kultuuri klubi luua kavatseb.

Alguses on plaanis käima saada hispaania keele kursuste osa, millest võiks edaspidi välja kooruda juba klubilist laadi tegevus huviliste endi aktiivsel osavõtul. „Kuna olen ise kunagi olnud inglise keele lektor täiskasvanutele, siis ma kujutan selle asja loomist üsna hästi ette ning arvan, et huvilistest puudust ei tule,” usub Mäesalu ja loodab klubi käivitada juba sel sügisel.

Tänavu aprillis käis Innar Hispaanias Camino de Compostela rajal rännakul. „Kokku kõndisin kuue päevaga Pamplonast Burgoseni 165 kilomeetrit,” räägib Mäesalu. „Pean seda oma senistest puhkustest parimaks. Nägin tänu rännakule täiesti teistmoodi Hispaaniat, kogu oma ilus ja võlus.”

Lisaks hispaania keele huvile on Innari suureks hobiks sport: võrkpall, jooksmine ja malemäng. „Hiljuti hakkasin tegelema ka tennisega ja pean nentima, et ka tennis meeldib mulle väga,” ütleb Mäesalu. Peale spordi armastab mees hobi korras mängida lõõtsa. „Seni mängisin vene lõõtsa ehk garmoshkat, sellel aastal aga hakkasin õppima ka Teppo lõõtsa.”

Poliitika juurde tõi Innari soov kohaliku elu kujundamisel ka ise aktiivselt kaasa

lüüa. Erakonda astus Mäesalu kaheksa aasta eest. „2004. aastal sai minust Võru abilinnapea hariduse, kultuuri, spordi ja turismi valdkonnas,” ütleb Innar, kes juba järgmisel aastal ka linnavolikogu liikmeks valiti. „Suurimaks saavutuseks oma valdkonnas loen ma spordiobjektide arvu mitmekordistamist ja haridusobjektide kaasajastamist linnas.” Mäesalu toob mõned näited: spordihall, staadion, Kubija valgustatud rullirada, skatepark, kolm minijalgpalliväljakut.

Reformierakonna eesmärk tänavustel valimistel on üks: saada 21-liikmelises volikogus vähemalt 11 kohta, mis annaks hea võimaluse jätkata Võru linna arendamist kaasaegseks ja konkurentsivõimeliseks elukeskkonnaks. „Enda isiklikuks eesmärgiks nendel valimistel oleks erakonna toetamine võimalikult suure häältearvuga,” ütleb Innar. ✎

Sõpruslinnade noored kogunevad Võrus

Võrul on 11 sõpruslinna:
Aluksne (Läti), Bad Segeberg (Saksamaa), Chambray-Les-Tours (Prantsusmaa), HARRYDA (Rootsi), Iisalmi (Soome), Jonishkis (Leedu), Laitila (Soome), Landskrona (Rootsi), Kaniv (Ukraina), Smolyan (Bulgaaria), Suwalki (Poola).

Idee Võru Sõpruslinnade Noorte Spordimänge korraldama hakata sai Innar Mäesalu 2006. aastal Poolas, Gdynias käies. Esimesed mängud toimusid 2007. aasta mais. Tänavused olid juba kolmandad, kus osales üle kaheksa 13-15 aasta vanuse lapse seits-

mest erinevast riigist. „Loodan, et mängude traditsioon jääb kestma pikkadeks aastateks, kuna see annab väga hea võimaluse erinevate maade noortele sõprussidemete loomiseks.” ✎

Võru meer kohtub linlastega kohvitunnis

Tekst: Kärt Luik

„Mulle meeldib, et meie linn seob ühelt poolt Võrumaa rikkaliku kultuuripärandi ja teiselt poolt pürgimuse linnastuvasse maailma,” ütleb Võru linnaape Kersti Kõosaar armastatud kodulinna kirjeldades.

kontakt linnakodanikega. Selleks olen ellu kutsunud linnaape kohvitunni, kus kõik soovijad saavad osaleda,” räägib Kersti. Samuti on Võrus taas käivitatud ettevõtjate ümarlaud, kus kuuleb alati kasulikke nõuandeid ja küsimused saavad kohe vastused.

Võru linnas on realiseerumas suured plaanid linlaste vaba aja ja puhketingimuste parandamiseks. Lisaks kaas-

aegsele spordikeskusele ja kultuurimajale Kannel on valminud Kubija valgustatud terviserada, linnastaadion, Ekateriina kiriku teemapark, käesoleval suvel valmib Tamula rannapromenaad. „Oleme Võrus algatanud mitu toredat ettevõtmist: liivaskulptuuride sümposium, Võru sõpruslinnade noorte spordipäevad, õpetajate tunnustamine ja palju muud,” loetleb Kõosaar.

Praegune linnavõim on püsinud alates 2005. aastast – see näitab stabiilsust ja järjepidevust. „Mulle on väga tähtis ka vahetu

Foto: erakogu

✓ Võru linnaape on linnale pilgu heitnud ka ülalt, õhupallikorvist.

Tähelepanu noortel

Lähituleviku olulisemateks projektideks peab meer Võru Kreuzwaldi Gümnaasiumi ning muusikakooli renoveerimist ja laste- ning pereabikeskuse rajamist, kus hakkab tööle õppenõustamiskeskus.

„Samuti on väga tähtis keskkond, milles me elame,” leiab Kersti. „Meil on veel palju tolmuseid kruusateid ja sisehoove, mis panevad meie ilusa rohelise linna tolmama, kindlasti jätkame tänavate tolmuvabastust ning sissesõiduteede ja hoovide ehituse kaasrahastamist.” Selleks, et linna puhtana hoida, plaanitakse selle aasta lõpus avada Võru külje all jäätmekekeskus.

Linn elab hästi siis, kui ettevõtjaid saadab edu. „Kavandame esitada EASile tööstusala projekti, et äriühing saaksid lihtsamalt oma ettevõtlust alustada,” ütleb Kõosaar.

Linnapea mängib löötsa

Vabadel hetkedel naudib Kersti lugemist, reisimist ning sõprade seltsis veedetud aega. „Minu tõeliseks kireks on psühhodraama. See on tegevuslik psühhoterapia liik, mis aitab kõigepealt iseennast ja läbi selle ka teisi inimesi paremini tundma õppida ning üles leida oma kaasasündinud loovusjõud,” selgitab Kõosaar. Psühhodraamaga on Kersti tegelenud juba üle kümne aasta ja kavatab seda kindlasti jätkata.

Viimastel aastatel on naine jõudnud millegi Võrumaale väga iseloomuliku juurde, nimelt mängib Kersti löötsa. „Algul oli see minu jaoks ikka väga raske, kuna ma pole varem ühtegi pilli mänginud, aga praeguseks tean kindlalt, et elus ei ole ühtegi asja, millega inimene hakkama ei saaks, kui ta on endale vastava eesmärgi seadnud,” teab Kõosaar rääkida.

Tuleviku seob Kersti Võru linnaga. „Ma tahan, et nii minul endal kui ka teistel linnaelanikel oleks siin hea elada. Püüan ikka meeles pidada, et mõte on loov jõud ja et universum kuuleb meie soovet,” ütleb ta. ✓

Kersti tugevaim külg on mõista inimeste muresid...

Ivi Eenmaa, endine Võru linnaape

ja lõpetades võimaluste loomisega erivajadustega inimestele. Lisaksin kogu toetuste süsteemi ümbervaatamise ja viimise vajaduspõhiseks.

Kersti tugevaim külg on mõista inimest ja kui inimesel on probleeme, siis tulla appi. Tema näilise leebuse taga on tegelikult järjekindlus. Kui tal on mõni eesmärk, siis selle ta ka saavutab, kui tunnetab, et ajab õiget asja, siis ta keskendab sellele ja viib asja lõpuni. Kersti tagasihoidlikkus on vahel ka näiline, kui vaja, siis oma meeskonna eest seisab ta lõvina, temaga on väga hea koos töötada. Lisaks on ta väga hea suhtleja, mis linnaape ametis hädavajalik. ✓

Kerstiga koos töötamise ajal oli ta abilinnapea sotsiaalküsimustes. Esmalt tahangi nimetada tema väga tugevat „sotsiaalset närvi”. Arvestades, kui halvas seisundis oli kogu see valdkond ajal, kui ta alustas, kui palju oli laokil asju ja kasutamata võimalusi, siis on ta linnas väga palju teinud. Alates sotsiaal-maja töölepanekust

Jõgeva linnapea asub maavanemaks

Tekst: Peep Lillemägi

Foto: erakogu

Jõgeva linna on viimastel aastatel juhtinud reformierakondlased Viktor Svjatõšev (paremal) ja Kalmer Lain.

„Ma ei torma sellesse ametisse, sest seis linnas on üsna hea ning sügisestel valimistel oleks mul ilmselt hästi läinud,” ütleb Svjatõšev. „Aga olen linnas juba kümme aastat töötanud ning uus töökoht on uus väljakutse. Olen Jõgeval sündinud ja kasvanud, usun, et suudan kodumaakonnale head teha.”

Maavanema roll Eestis on juba aastaid ebaselge. Mõned väidavad, et tegemist on ministeeriumi osakonnajuhatajaga, teised soovivad, et ta seisaks maakonnahuvide eest pealinnas. Viktor ei tähtsusta riigiametniku rolli üle, kuigi vahel mõtleb sellele. „Seadus nõuab maavanema käest maakonna tasakaalustatud arengut. Vaja on ka tasakaalustatud demokraatlikku poliitilist arengut. Peamine, et inimesed tunneks end turvali-

Jõgeva linnapea Viktor Svjatõšev kogus 2005. aasta kohalikel valimistel 412 häälet. Muljetavaldav tulemus, eriti kui arvestada, et valimas käis maakonnakeskuses veidi üle kahe ja poole tuhande inimese. Nüüd asub mees tööle Jõgeva maavanemana.

Kiili reformierakondlased soovivad vallavanemaks Naabrivalve käivitajat

Tekst: Kärt Luik

Tarmo Vaik asus Tallinna lähedale Kiili elama kahe aasta eest. Nüüd kandideerib mees seal vallavanema kohale. Ta leiab, et igaüks, kes oma kodukohast hoolib, ei tohiks selle tuleviku kujundamisest kõrvale jääda. Valimistel osalemine on siin üks paremaid võimalusi.

Reformierakonnaga liitus Tarmo 1996. aastal. „Esimeseks suureks väljakutseks oli Tallinna Noorte Reformiklubi loomine. Sellele järgnes töö valimismäenedžerina,” räägib Vaik. Peale edukaid valimisi 1999. aastal kutsuti mees kultuuriminister Signe Kivi nõunikuks. Järgmiseks töökohaks sai Tallinna linnavolikogu, kus Tarmo pealinna kuritegevuse ennetamise alase tegevuse eest vastutas. „Sealt kutsus mind tollane justiitsminister Märt Rask ministeeriumisse sama valdkonna koordinaatoriks.”

Sihikul valimisvõit

Kiilis on suurimaks probleemiks lasteaiakohtade nappus. „Nagu paljudes teisteski Tallinna ümbritsevates valdades, on ka Kiilis elanike arv kiiresti tõusnud ning vald pole jõudnud ajaga sammu pidada.” Teiseks mureks on tänase vallavalitsuse juhtimise kvaliteet, valla eelarve on viletsas seisus

ning võetud kohustused segavad valla normaalset arengut.

„Selleks, et olukord paremaks muutuks, on võtmesõnaks „koostöö”. Erinevate koostöövormide leidmine valla kodanike, kohalike mittetulundusühingute ja ettevõtete ning naabrivaldade, aga ka riigiga on uue vallavalitsuse suurim väljakutse,” ütleb Tarmo ja usub, et ühiselt tegutsedes on võimalik luua valda piisaval hulgal lasteaiakohti, tuua uusi investeeringuid, arendada turismi ja muuta vald atraktiivseks nii praegustele ja tulevastele elanikele kui ka ettevõtjatele ning valla külalistele. „Oleme seadnud eesmärgiks Kiili vallas valimised võita. See on raske, kuid reaalne ülesanne.”

Naabrivalve on ennast tõestanud

Lisaks poliitikale tegutseb Tarmo mittetulundusühingus Eesti Naabrivalve, mille juhatusse mees ühingu loomisest 2000. aastal ka kuulub. „Esimesed kuus aastat täitsin ka tegevjuhi ülesandeid. See oli põnev aeg, kus sai käidud erinevates linnades ja küldes koosolekutel inimestele naabrivalve toimimist tutvustamas,” räägib Vaik. Täna on Eesti Naabrivalvest saanud üks suuremaid mittetulundusühinguid riigis. „Meie arvamusega arvestatakse ning meid on kutsutud osalema väga paljudes töörühmades ja komisjonides.”

Foto: Valdur Vacht

Tarmo Vaik (paremal) koos Keila LOODE I naabrivalve sektori vanema Rein Arroga.

Vaik usub, et naabrivalve on muutnud inimeste suhtumist ka väljaspool kodu. „Me oleme abivalmimad ja hoolivamad kaasinimeste suhtes.” Kindlasti on naabrivalve andnud oma panuse kodanikuühiskonna arengusse Eestis.

Vabal ajal tegeleb Tarmo laulmisega. „Olen juba üle aasta Laululahingust tuttava „Sõpruskonna” segakoori liige,” ütleb Vaik, kes lapsest saati laulmisega tegelema. „Lisaks püüan aega leida ka spordiga tegelemiseks. Ning koos abikaasaga meeldib ka reisida.”

Tarmo edasised plaanid on peamiselt seotud sügisestel valimistega. „Kuna Kiili reformierakondlased valisid mind vallavanema kandidaadiks, kaasneb sellega suur vastutus ning see nõuab palju tööd,” tõdeb Vaik. ▀

Huvikoolijuht muretseb

Arne Pöder asus Paidesse elama kümne aasta eest, kui ta Paide Muusikakooli direktori konkursi võitis. Sel ametikohal töötab ta tänaseni.

Tekst: Kärt Luik

Arne Pöder oskab mängida metsasarve.

Foto: erakogu

Muusika on Arnet saatnud juba varajasest noorusest. Nelja-aastaselt hakkas Arne oma kodulinnas, Suure-Jaanis, õppima viiulit. „Kuna õpetaja lahkus, alustasin kuueselt Viljandi Lastemuusikakoolis klaveriõpinguid,” räägib Pöder oma kokkupuudetest muusikaga. Ka on

Arne õppinud Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis metsasarve. 1982. aastal lõpetas mees Eduard Vilde nimelise Tallinna Pedagoogilise Instituudi kultuuriteaduskonna kultuuritöötajapuhkpilliorkestri dirigendi eriala. „Siia vahele mahub osalemine muusikaprojektides ja kaasamängimine bändides,”

lisab Arne. Koolijuhtimise kogemust on Arnel üle kahekümne aasta. „Alustasin Mihkel Lüdigi nimelises Vändra Muusikakoolis ja viimased kümme on möödunud Paide Muusikakoolis,” räägib Pöder.

Paide tuleviku pärast

Hea koostöö Põhjamaadega

Paide Muusikakoolis peab Arne oma peamiseks saavutuseks rahvusvaheliste sidemete loomist Põhjamaade muusikakoolidega. Eeskätt tähtsustab Pöder sidemeid Fredensborgi kooli ja selle direktori Carsten Osterskoffiga, tänu kellele toimus näiteks muusikakooli orkestri kevadine kontsertreis Taani. „Paide linnale ja muusikakoolile ei maksnud see sõit sentigi,” ütleb Arne.

„Mitte vähemtähtis pole muusikakooli tugev ja üksmeelne kollektiiv, kes ka koolile rasketel aegadel alati kokku hoiab oma õdus ja koduses koolimajas,” kiidab Pöder kolleege.

Kodukoha suurimaks probleemiks peab Arne teede-tänavate halba olukorda. „Räägitakse, et jalutamine on tervisele kasulik, aga vahel tuleb sõita Paides ka autoga ja see on juba kõrgem pilootaž. Kahju on masinatest,” räägib Pöder murelikult.

Paide on pankrotiohus

Aastaid tagasi, Reformierakonna valitsemise ajal algatatud veeprojekti tõttu kaevati paljud Paide tänavad üles ja paigaldati uued trassid. Tänavate kordategemisega kaevetööde järel on linnavalit-sus aga selgelt jänni jäänud.

Teise suure probleemina näeb Arne linna suurt laenukoormust. „Midagi tuleb ette võtta, et meie äsja valminud spordihoone igapäevaselt kahjumit ei toodaks. Olgugi, et praegu on ehituste hinnad all, ei peaks me sihitult laenama, et midagi tingimata ehitada. Linna laenukoormus on juba lõhki!” ütleb Arne ning leiab, et kui linnakassa on tühi, kannatavad esimestena allasutuste töötajad.

„See pole ju saladus, et Paide õpetajate ja kultuuritöötajate palku on juba

mitu korda kärbitud. Linn peab võetud laenu ka tagasi maksma, kuid see raha tuleb maksumaksja, sealhulgas ka meie õpetajate, lasteaednike ning kultuuritöötajate õhukesest rahakotist,” arwab Arne Pöder ning seab sügisestel valimistel eesmärgiks Reformierakonna valimisvõidu. „Ega enne Eestimaa Südamena tuntud linnas asjad korda ei saa.”

Ma
Paidet

Tõnis Kõiv,

Riigikogu liige, Reformierakonna Järvamaa organisatsiooni esimees

Foto: Lea Tammik

Õeldakse, et mõned asjad lähivad ajaga paremaks ning samuti tundub mõni otsus tagantjärele vaadates veelgi õigem kui otsustamisel. Kümme aastat tagasi olin linnapeana konkursi-

komisjoni eesotsas, kes pidi valida Paide Muusikakoolile uue direktori. Kandidaate oli mitu. Konkursikomisjoniga arutades jõudsim järeltulele, et kõige paremad eeldused kooli korralikult käima vedamiseks on Arnel. Me tegime õige valiku. Muusikakool toimib hästi, rahul on nii lapsevanemad kui õpilased. Arne huvitavad küljed on avaldunud linnavalitsuse meeskonnaga suvepäevadel osaledes, eeskavade välja mõeldes ja esitades. Õpetajaid peetakse maa soolaks, ka Arne on koolijuhina, õpetajana tõeline maa sool.

Kunda mees loodab noortele

Kunda linnapea Allar Aron on selles Põhja-Eesti väikelinnas sündinud ja üles kasvanud. Peale Tallinna Tehnikaülikooli lõpetamist läks mees kodukohta tagasi, et linna tuleviku kujundamisel oma panus anda.

Tekst: Kärt Luik

„Kundal on läinud hästi. Aastatega on linna juurde tulnud uusi ettevõtteid ja tekkinud uusi töökohti. See on aidanud kaasa ka elanike sissetulekute tõusule,“ räägib Allar ning loodab, et tänasel majanduslikult raskel ajal suudavad piirkonna ettevõtted kriisiaja katsumustele ikka vastu panna.

Ujula lõpuks valmis

Äsja avati Kundas ujula ning valmis linna keskväljak. „Kui ujula ehitus 22 aastat tagasi algas, tekkis mul koolis käies lootus, et lõpuklassides saab kodulinnas juba igal aastaajal ujuda. Kahjuks ei lähe alati kõik asjad planeeritult. Seda suurem oli heameel, kui jõulude eel ujula lõpuks avati!“ jutustab Aron.

Paljud linnaasutused on aastate jooksul saanud korraliku remondi. „Alustasime koolist, seejärel tulid juba spordikeskus, lasteaed koos raamatukoguga,“ loetleb Allar. „Muusikakool kolis kaks aastat tagasi linna keskusesse, laste kodudele lähemale ning parematesse ruumidesse.“ Hetkel käib Kundas Euroopa Liidu raha abil noortemaja renoveerimine.

Foto: erakogu

➤ Allar Aroni sõnul trennib karatega tegelemine enesedistsipliini, mis omavalitsustöös on hädavajalik.

Viimastel aastatel on rohkem tähelepanu pööratud ka teedele – uusi kõnniteid on ehitatud paljudesse kohtadesse. „Kõik see on võimalikuks saanud tänu heale meeskonnale nii linnavalitsuses kui ka volikogus ning toetavale suhtumisele allasutustes,“ räägib Aron.

Tulevikus soovib Allar näha linnapildis veelgi rohkem kordatehtud majade fassaade. „Viimastel aastatel on Kundas majade välisilmed paranenud, ehitatud on ka uusi hooneid. Linn on seda tegevust toetanud. Loomulikult tahan, et linna üldmulje muutuks aina paremaks!“ ütleb mees.

Samuti usub Aron, et teede ja tänavate korrashoidu on vaja veel palju investeerida. „Kahjuks on võimalused seni väikesed olnud. Hetkel teeme jõupingutusi linna läbiva tee katte uuendamiseks,“ räägib linnapea.

Harrastuseks sport

Vabal ajal tegeleb Allar spordiga, käies Rakveres Palermo Spordiklubis karatetrennis. „Selle harrastuse avastas TTÜ aegadel, kui ühe kursusekaaslasega hakkasime trennis käima,“ jutustab Aron, kes suvisel ajal ka mägirattasõidu ja jooksmisega tegeleb. „Rattavõistlustel

➤ Allar Aron kinnitab, et omavalitsuse üheks ülesandeks on pakkuda head elukeskkonda noortele peredele.

hakkasin käima kunagi praeguse Tartu linnapea ja tollal Elva linna juhtinud Urmas Kruuse kutsel. Võtsin osa Elva rattamaratoni raames peetud Linna-Cupist. Aasta oli siis 2003,“ räägib Allar, olles tänaseks osalenud paljudel rattavõistlustel. Lisaks spordile meeldib Allarile aeg-ajalt mõni hea raamat kätte võtta. „Viimasel ajal olen teinud ka esimesi samme fotograafia valdkonnas.“

Sel sügisel osaleb Allar Aron kohaliku volikogu valimistel sooviga kaasata erinevate eluvaldkondade inimesi, kellel on oma ideed, kuidas Kundas elu edasi viia.

Reformierakonna 7000. liige

Keskerakonnast aprilli lõpus lahkunud ja Kristiina Ojulandi kutsel Reformierakonnaga liitunud Kunda linnapeast Allar Aronist sai Reformierakonna 7000. liige.

Aroni sõnul on ta Kunda linnapeana alati seisnud ettevõtluse arengu eest. „Kuna ettevõtjasõbralik maailmavaade on minu jaoks väga oluline, oli liitumine Reformierakonnaga loogiline samm,“ ütleb Aron. „Mitte vähem oluline ei olnud Lääne-Virumaa kõige aktiivsema Riigikogu saadiku Kristiina Ojulandi isiklik kutse,“ lisab Aron.

Ojulandi sõnul ei kutsu ta Reformierakonnaga liituma igaüht. „Allar Aron on ettevõtlik inimene, kes on rohkem tegude kui sõnade mees. Ma usun, et selliste inimestega nagu Allar on Eestis ja Lääne-Virumaal võimalik suuri asju korda saata,“ lausub Ojuland. ➤

Mitmendat põlve metsamees

Tekst: Kärt Luik

Kui Silver Näkk üheksa aasta eest Haanjasse elama asus, loodi sinna ka Reformierakonna piirkondlik organisatsioon, mille tööd mees tänaseni juhib.

„Haanja näol on tegu vallaga, mis paikneb poolega oma territooriumist kaitsealal ja mina asusingi 2000. aastal tööle kaitsealale,” räägib Näkk, kes praegu töötab Keskkonnaametis looduskasutuse spetsialistina.

Metsanduse eriala õppinud mees peab seda valikut loomulikuks. „Minu vanaisa oli metsaülem ja vanavanaisa oli metsavaht ning kõik minu suved möödusid metskonnas,” ütleb Näkk.

Kaunis loodus köidab turiste

Nüüdseks seob Silverit Haanjaga kodu ja palju häid naabreid, kellega on aktiivselt kohalikku elu edendatud. „Korraldame näiteks kalapiüügipäevi ja käsitsi heina- niitmisevõistlusi,” räägib mees.

„Praegu ei tule küll kordagi pähe mõtet, et miks ma siin elan. Haanja on oma looduse ja toredate inimeste poolest tõesti eriline koht,” leiab Silver.

Haanjas on palju võimalusi vaba aja sisustamiseks, suusa- ja matkarajad ning

Foto: erakogu

Silver Näkk peab Lõuna-Eesti üheks väärtuseks puutumatu loodust.

palju vaatamisväärsusi. Kõiki neid saab külastada nii talvel kui suvel. Suviti on lisaks kõigele muule Suurel Munamäel huvitavaid etendusi, mida külastada. „Eriti meeldivaks teeb elu Haanjas see, et aastaajad on ikka veel selgelt eristatavad ja seda on eriti tunda talvel. Kui mujal on pori ja vihm, siis Haanjas on lumi,” räägib Näkk.

Jahimees suuskadel

Kuna Silver on tegelema laskesuusatamisega, siis valmistab heameelt lasketiiru valmimine. „Oma suusatamisvajadused saan rahuldada Haanja suusaradadel,” ütleb Silver, kes lööb aktiivselt kaasa ka Haanja maratoni korraldamises.

valvab Võrumaa looduse ilu

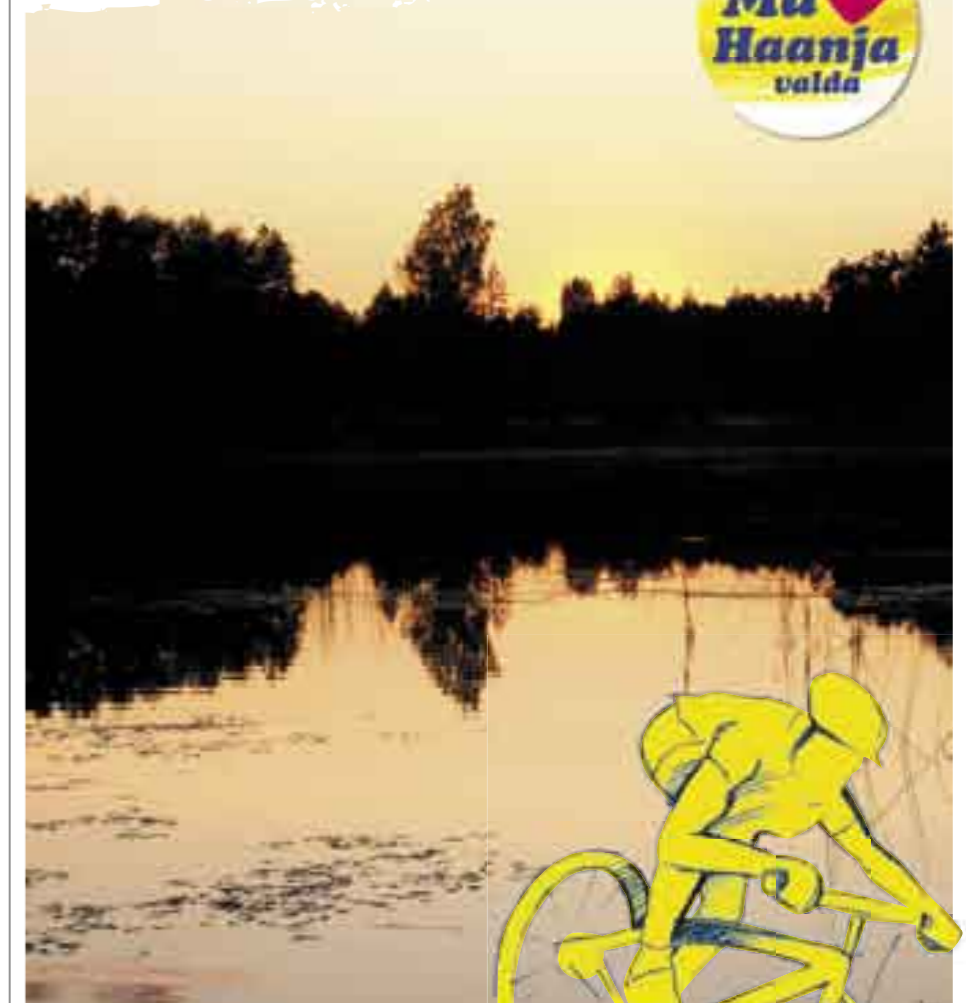
„Lume olemasolu pakub mulle erilist rõõmu ka seetõttu, et olen kirglik jahimees ja enamus nädalavahetusi möödub jahihooajal metsas,” räägib Näkk. Jahipidamine Haanjas on omaette kunst, kuna lumekiht võib osutada ligi meetri paksuseks ja seetõttu on metsas nii loomadel kui inimestel väga raske liikuda.

Kuna Silveri hobiks on korvpall ja sellega tegelemiseks on väga head võimalused Rõuge põhikooli võimlas, siis on mees tihedalt seotud ka Rõugega, lüües seal kaasa mitmes vallavalitsuse komisjonis. „Korvpalli propageerimiseks sai asutatud Rõuge korvpalliklubi, mille ridades mängin Võrumaa meistrivõistlustel,” ütleb Näkk.

Reformierakonda astus Silver sooviga koduvalla arengus rohkem kaasa rääkida. „Arvestades asjaolu, et eelmistel valimistel tulime oma nimekirjaga välja esimest korda, nimekirjas oli neli inimest ning saime volikokku ühe koha, siis mina arvan, et seda võib lugeda heaks saavutuseks,” leiab Näkk. „Eelolevatel valimistel soovime kindlasti saada rohkem kohti volikokku ja seeläbi ise otsustades muuta Haanja vald veel ilusamaks ja paremaks kohaks, kus inimesed saavad elada, puhata ja tegeleda oma hobidega,” räägib Silver.

Haanja looduspargi põhiosa ürgmets, Rõuge ürgorg ja Kütiorg. Haanja kõrgustik on ka Eesti kõige järverikkamaid alasid. Suvel ongi Baltimaade kõrgeim tipp, Suur Munamägi, mille tornist avaneb Haanja looduspargis suurepärased võimalused matkamiseks, ujumiseks, kalastamiseks ning pakuvad suurt huvi Vällamäe jalgrattaga sõitmiseks.

Ma Haanja valda

Eesti populaarseim laulja kuulub Reformierakonda

Müünud eelmisel aastal enim plaate, tituleeriti Põlvamaalt Vastse-Kuustest pärit **Toomas Anni** tänavu Kuldse Plaadi auhinnaga Eesti popmuusika aasta meesartistiks.

Tekst: Kärt Luik

Foto: Aldo Luud / Ohuileht

➤ Toomas Anni laulude sõnumid on lihtsad ning keskenduvad elu põhiväärtustele.

„Inimestele meeldib lihtne muusika, millel on sõnum,“ rääkis Toomas Reformikirjale.

„Laulu tekst peab olema hea ja arusaadav.“ Toomas Anni lood räägivad ennekõike ikkagi armastusest, ka koduteema on mehele südamelähedane.

Lennart Liba,
Vastse-Kuuste vallavanem:

Minu esimene kokkupuude Toomas Anniga oli 1993. aastal, kui Toomas mängis ja laulis kohalikus kultuurimajas toimunud peol. Üks eredamalt meelde jäänud hetki oli

saate „Laulge kaasa“ lindistusel Kiidjärvel, kus Toomas selle saate tarvis esines. Toomas Anni muutis meeldejäädavaks ka ühe minu lähedase sugulase 90. juubeli.

Minu arvates on Toomas Anni mees, kes teab, mida ta tahab ja

Sel suvel on Annil palju esinemisi olnud, nimelt on rahva lemmik mööda Eestit esinemas käinud populaarse üritustesarja, Elmari tantsuõhtu raames. Erinevaid ülesastumisi on planeeritud ka juba järgmisesse aastasse.

Toomas on muusikaga tegelenud pea-aegu kogu oma elu. Kuuldavasti hakkas ta laulma enne kui rääkima. Tõsisemalt muusika juurde jõudis mees 1981. aastal, kui Tihemetsa Tehnikumi õppima asus ning erinevates bändides laulis ja pilli mängis.

Sooloartistina hakkas ta tegutsema üheksakümnendate lõpus ning sellest ajast alates on populaarsus üha kasvanud. Anni repertuaaris kõlavad peamiselt saksa šlaagrid – mõnus tantsumuusika, mis rahvale peale läheb ning peomeeleolu tekitab.

„Reformierakonnaga olen olnud seotud juba selle loomise ajast,“ ütleb Anni, kes erakonda paari aasta eest astus. Tänavustelt valimistelt loodab Toomas Anni Reformierakonnale parimat võimalikku tulemust. ➤

teeb ettevõtetud asjad alati teoks. Vastse-Kuuste valda on ta koos abikaasaga rajanud maitseka omanäolise kodu, tema mahe lauluhääl on läinud eestimaalaste südamesse. ➤

Noored toovad volikogusse värskust

Tekst: Kärt Luik

Eelmisel aastal lõpetas **Triin Väin** Paide Gümnaasiumi ning läks edasi õppima Viljandi Kultuuriakadeemiasse. See aga ei tähenda, et tüdruk Paide tolmu jalgadelt pühkinud oleks.

„Viljandimaal õppides olen aru saanud, kui hea on ikka kodus olla,“ ütleb Triin, kes praeguseks aasta Viljandis kultuurikorraldust õppinud on. „Arvan ja loodan, et ei pea oma kodulinnast lahkuma ja muus kohas tööle hakkama.“

Reformierakonda astus Väin juba ammu. „Olin umbes 16-aastane, kui astusin erakonna Noortekogu ridadesse, seejärel peatselt ka erakonda,“ räägib ta.

Mida teha vaba ajaga?

Aktiivse noorena soovis Triin koos teistele omavanuste inimestega Järvamaal midagi ära teha. „Peale trennide ja huviringide pole meil just palju võimalusi koos käia ja vaba aega veeta. Arvan, et ka praegu on see nii,“ leiab Väin. „Meie noortele tuleks suuremat tähelepanu pöörata!“

Sügisel kandideeribki Triin eelkõige seetõttu, et üks noor inimene pääseks volikokku ning saaks kaasa rääkida küsimustes, mis puudutavad eakaaslasi.

Foto: erakogu

„Soovin korraldada neile erinevaid üritusi ja tegemisi,“ räägib Väin.

„Vanemad inimesed ei pruugi alati mõista, mis meid tegelikult huvitab,“ leiab Triin. „Me peame oma linna noortele pakkuma midagi, et nad siia püsima jääksid ja tulevikus meie linna heaks tööle hakkaksid.“

Unistas politseinikuametist

Kui Triin poleks Viljandisse kultuurikorralduse erialale õppima läinud, oleks ta tahtnud saada politseinikuks. „Tundub siiski, et minust saab korraldaja,“ ütleb Väin ning on valikuga väga rahul. Kolm aastat õpinguid on Triinul veel ees. „Salamisi unistasin ka näitleja

tööst,“ ütleb tüdruk. Õppima ta seda küll ei läinud, see-eest tegutseb Triin Paide huviteatris. Järvamaa näitemängupäeval tunnustati Väin 2009. aasta parimaks naisnäitlejaks.

„Olen tegelenud ka dj-töoga, aga peale gümnaasiumi lõpetamist on see tahaplaanile jäänud, sest töö hakkas vaikselt õppimist segama ning asemele tulid muud huvid ja väljakutsed,“ räägib Triin.

Suurimaks saavutuseks peab Väin hoopis Miss Medium korraldamist. „Loodan, et glamuursest missivõistlusest saab Paides üks traditsioonilisi üritusi. Tegutsen ka selle nimel edasi,“ ütleb Triin. ➤

Reimo Nebokat,
Reformierakonna piirkondade koordinaator:

Triin on abivalmis, kohusetundlik ning aktiivne noor inimene.

Tema tublidest tegudest olen lugenud nii ajalehe veergudelt kui ka kuulnud headelt sõpradelt Järvamaalt. Just Triinu sarnased positiivsed inimesed aitavad Eesti elu arengule kaasa! ➤

Eurooraha aitab Pärnut veelgi euroopalikumaks kuurortlinnaks muuta

Tekst: Kärt Luik

Foto: erakogu

Pildil koos lapselapsega koduümbrust kaunistav Taimi Vilgas on veendunud, et sügisel tuleb Reformierakonnal Pärnus valimised võita.

Ettevõtte Pärnu Vesi finantsjuht Taimi Vilgas teab palju rääkida eurooraha kasutamisest Pärnus, sest on ka ise nii mõnegi projektiga seotud olnud.

Eelmisel aastal jõudsid lõpule veetööd Vana-Pärnu ja Rääma linnaosades ning sellel sügisel alustatakse veel kolme linnaosa veevõrgu rekonstrueerimist.

„Septembris läheb taas ehituseks, töid alustatakse Pärnu kesklinnas ja Ülejõel,” ütleb Taimi uuest projektist rääkides. Peale selle plaanitakse veel ühe suure kvartali veevõrgu rekonstrueerimist. Suuri kulutusi tehakse vee- ja kanalivõrgu igapäevaseks korrashoiuks.

Rahul linnaelanikud, puhtam keskkond

„Eesmärgiks on ikkagi tagada tarbijatele puhas ja tervisele ohutu joogivesi, kvaliteetne ühiskanalisatsiooniteenus ning nõuetekohane heitvee puhastamine ja keskkonnanriskide minimeerimine,” räägib Vilgas, seades esikohale linnakodanike heaolu. „Kahtlemata ei suudaks vee-ettevõtted ilma toetusteta teha nii lühikese aja jooksul sellises mahus investeeringuid,” leiab Taimi Vilgas. Projekti kogumaksumuseks kujuneb ilma käibemaksuta 142,4 miljonit krooni, millest kaetakse

Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist saadavate vahenditega 96,5 miljonit krooni.

Kohe algab taotluse koostamine EL toetuse saamiseks, et rekonstrueerida kesklinnas äsjaalustatud projektiga haaramata piirkond.

Mõne aasta eest, enne Pärnu Vee finantsjuhi kohale asumist töötas Taimi Pärnumaa Kutsehariduskeskuses direktori asetäitjana finantsalal. Eurooraha abil sai keskus ligi 60 miljonit maksunud projekti käigus uue õppekorpuse Niidu pargis ning töökojahoone koos kaasaegse sisseseadega. „Muidugi sai läbi viidud ka pehmemaid projekte – erinevaid koolitusi,” lisab Vilgas.

Pärnu arengutest rääkides märgib Taimi uhkusega rannapromenaadi projekti, mis sai alguse siis, kui ta linnavalitsuses töötas. Peatselt alustatakse Rannapargi ja Vallikäärü rekonstrueerimist.

Väino Linde, kunagine kolleeg, praegu Riigikogu liige:

Foto: Lea Tammik

Taimi oli linnavalitsuses tööl juba siis, kui minust kunagi ammustel aegadel Pärnu linnapea sai. Julgen ütelda, et just tema oli see inimene, kes mu omavalitsusjuhiks välja koolitas. Pärnu linna rahaasjad olid tema õlgadel aastaid. Väga erudeeritud ja kiire mõtlemisega daam, hea meeskonnaliige, kelle töö kohta saab ütelda vaid häid sõnu. Taimi on ka väga hea selgitaja. Volikogu

kuid leiab, et selleks on vaja kõvasti tööd teha. „Inimestega peab suhtlema, et teada, mida linnaelanik tahab ja vajab. Üle jõu käivaid lubadusi ei saa ju anda,” ütleb Taimi Vilgas ning usub, et ühiskonnas peab hoidma tasakaalu. „Linnajuhtidel tuleb kõigest lugu pidada, siis peetakse lugu ka nendest, kes võimu juurde usaldatud on.”

Ettevõtlus on kõige alus

Vilgas, kes 42 aastat tagasi Saaremaalt, Orissaarest Pärnusse kolis, on Reformierakonda kuulunud juba aastast 2000. „Toetan erakonna ideid,” ütleb Taimi, kes usub, et majandus eelkõige ettevõtluse ning ettevõtjate najal areneda saab. „Mulle meeldisid ka Reformierakonda kuuluvad inimesed, kellega suhtlemine oli vaba ja loomulik ning kellega koos julgeid ideid arendatud sai,” meenutab ta põhjuseid, miks omal ajal just Reformierakonnaga liitus.

„Tänavu sügisel peab Reformierakond Pärnus valimistel võitma,” arwab Taimi,

Pärnu rannapromenaad.

Foto: Lea Tammik

Janno Lehtmets: igaüks peaks püüdma kodulinna heaks midagi ära teha

Tekst: Kärt Luik

„Kinnisvara on hetkel seoses majanduskriisiga ebahuvitav valdkond. Ostjad puuduvad ning üürihinnad on madalad. Kõrts töötab aga aastaringelt. Toitlustame iga päev Imavere saeveski tööliisi,” jutustab Lehtmets. Aastas toimub kõrtsis umbes 140 tantsupidu ja saab laulda karaoket. „Viie tegutsemisaasta jooksul on meil esinenud palju tuntud lauljaid ja ansambleid,” lisab ta.

Vana maja korda

Janno viimase aasta suurim projekt on Paides ajaloolisel Rüütli tänaval 300-ruutmeetrise puitmaja restaureerimine. „Eesmärk on teha kümme aastat tühjuna seisnud majast kolme korteri ja kolme büroopinnaga üürimaja,” räägib Lehtmets, kes näeb tööde lõppeesmärgina maja taastamist sellisena nagu see kunagi oli – kasutatakse laia voodri-lauda, kivikatust, puituksi ja -aknaid. „Muinsuskaitse nõudis katuse karniisi, laudkatuse ja korstna säilitamist. Kõik see sai ka tehtud!” lisab ta.

Janno Lehtmets on Paide kesklinnas korda tegemas vana maja.

Foto: erakogu

Paide mees Janno Lehtmets hakkas ettevõtjaks seitsme aasta eest raadiotöö kõrvalt. „Töötades Paides Kuma raadios hakkasin raadiotele ja telekanalitele tegema reklaamklippe,” räägib Janno. Sellelt teenitud kasumi investeeris ta kinnisvarasse ja Imavere kõrtsi.

Praegu üürivad majas pinda Lehtmetsa seotud firmad, millest üks pakub solaariumi teenust ning teine varustab asutusi ja ettevõtteid puhastusvahendite ja kontoritarvetega. „Kuna mõlemad ettevõtted on loodud majanduse langusfaasis ning alustanud edukalt, siis loodan, et neil saab olema pikk ja edukas tulevik,” usub Janno.

Paidet pitsitab laenukoorem

Majanduskriisi tõttu pole Lehtmetsal hetkel võimalik järgmisi maju restaureerida, kuid tulevikus soovib ta kindlasti veel mõne vana maja Paides korda teha. „Linnakodanikuna on mul sisimas justkui kohustus ise midagi linna heaks ära teha,” räägib Janno.

Janno peab kodulinna suurimateks probleemideks teede kehva olukorda ja linna viimase paari aastaga tekitatud suurt laenukoormust. Paide linna volikokku on ta varemgi kandideerinud. „Loodan, et olen viimase nelja aastaga endale valijaid juurde saanud ning pääsen seekord volikokku,” ütleb mees.

„Viletsad teed annavad endast igapäevast märku igale linnakodanikule, laenukoormus hakkab meid mõjutama lähiajal, sest linna maksulaekumised jäävad kehvemaks ja igapäevasteks jooksvateks kulutusteks hakkab raha nappima. Õiget pilti linna käekäigust hakkame nägema alles selle aasta sügisest, sest siis alustab esimest täispikka hooaega suure laenuraha eest ehitatud Paide spordihall ja avatakse uus lasteaed,” räägib Janno linna rahaprobleemidest. „Põlise pai-

dekana loodan kogu hingest, et nende hoonete ehitamiseks võetud laenude tagasimaksed ei tõmba linna rahakotti nii tühjaks, et raha jääb puudu heakorra ja turvalisuse tagamiseks,” ütleb Lehtmets lõpetuseks. ✓

Hele Pärn, Reformierakonna Järvamaa arendusjuht:

Foto: erakogu

Raadiosse tööle tulles oli Janno alles üsna nooruke, aga mõne aja jooksul võitis ta tänu oma leelele häälele Järvamaal paljude raadiokuulajate südamed. Janno loetud reklaamklipid on tihti ka praegu parimad ja tema häääl kõlab Kuma raadio eetris sageli. Oma tegemistes on ta alati ülitäpne ja armastab reegleid.

Janno on inimene, kes valutab südant kodulinna käekäigu pärast. Ta on ettevõtlik ja edasipürgiv noor mees, kelle tegemised on siiani

ainult ülesmäge liikunud. Kes kunagi ei virise, alati mõtleb kaasa ja kel on oma seisukoht. Oma muresid ei kurda ta kunagi, hoiab need rohkem enda teada. Abivalmis, sõbralik ja soe inimene. On ka seltskondlikult väga lahe inimene, üdini positiivne. Janno ümber on alati palju sõpru, aga võib aru saada, et kõige tähtsam on tema jaoks pere ja pisi-tütar. Just Janno suguseid noori, mõtlemaid ja tegusaid inimesi on Paide linna väga vaja. ✓

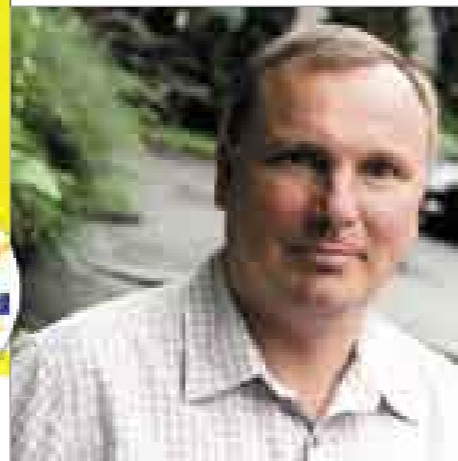
Kell tiksub halastamatult

ehk kohalike valimistega seotud tähtjad

Kohalike omavalitsuste volikogu valimiseni 18. oktoobril on jäänud vähem kui 2 kuud.

Kalev Lillo,
Reformierakonna piirkondade
arendusdivisjoni juht

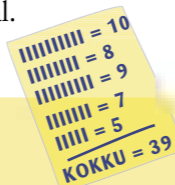
Kõikidest olulistest valimistega seotud kuupäevadest esimene – 1. august – päev, mis ajaks pidi kandidaat olema vastava omavalitsuse registris, on juba möödunud.

19. augustil algas kandidaatide registreerimine. Volitatud esindajad peavad esitama valimiskomisjonile kandidaatide registreerimise avalduse ja ringkonnanimekirja. Lisatud peab olema kandidaadi kandideerimisavaldus ja kandidaadi ankeet. Kui kellelgi pole veel erakonna volitust, siis on viimane aeg pöörduda kontori poole. Registreerimine lõpeb **8. septembril** kell 18:00.

Alates kandidaatide registreerimisest kuni **3. septembri** kella 18ni saab erakond esitada oma liikme-

kandidaadi omavalitsuse jaoskonnakomisjoni liikme kohale. Vastava teatise allkirjastab erakonna esimees. Peame võimalikult paljudesse jaoskonnakomisjonidesse suunama oma inimesed, et vältida võimalikud pettused ja valesused valimiste ajal.

Hiljemalt **29. augustiks** määrab volikogu kindlaks jaoskonnakomisjonide arvu ja asukohad. Omavalitsustes, kus meil on võimalik kaasa rääkida, peaksime tooma valimisaktiivsuse tõstmiseks komisjonid valijate jaoks võimalikult lähedale. Näiteks Tartus nihutati üks jaoskond Füüsikahoonest Kaubamajja, peale mida valimisprotsent kasvas hüppeliselt. Pange tähele ka olukorda,

kus mõni senine jaoskond suletakse ja valijad peavad enda kodanikukohuse täitmiseks minema kümnete kilomeetrite kaugusele. Äkki peame sel juhul pakkuma neile abi valimiskastini jõudmisel.

VOLIKOGU

12.–13. septembril toimub Pärnus erakonna laiendatud volikogu, kuhu ootame lisaks volikogu liikmetele kõiki kandideerijaid ja nende abilisi, et üheskoos anda viimane lihv meie valimisvõidule.

Hiljemalt **13. septembriks** selguvad liisu heitmise tulemusena kandideerijate numbrid.

Alates **14. septembrist** algab aktiivse valimisagitatsiooni aeg, mille jooksul poliitiline välireklaam on keelatud. Kõik välireklaamid ja müürirehed peavad olema valimisel päeval maha võetud.

25. septembril viime läbi Tallinnas ja **27. septembril** Tartus nime müügikoolituse kandideerijatele ja nende meeskonnaliikmetele. Koolituse läbinud on valmis minema tänavatele suhtlema otse valijatega.

Hiljemalt kolm nädalat enne valimispäeva, so **28. septembrist**, soovime alustada aktiivse valimiskampaaniaga. Kohtuge organiseeritult erinevate siht- ja huvigruppidega, korraldage tänavakampaaniaid, helistage läbi enda sugulased-tuttavad, inimesed varem koostatud andmebaasidest. Ainult massiivne suhtlemine valijatega võib tagada edu.

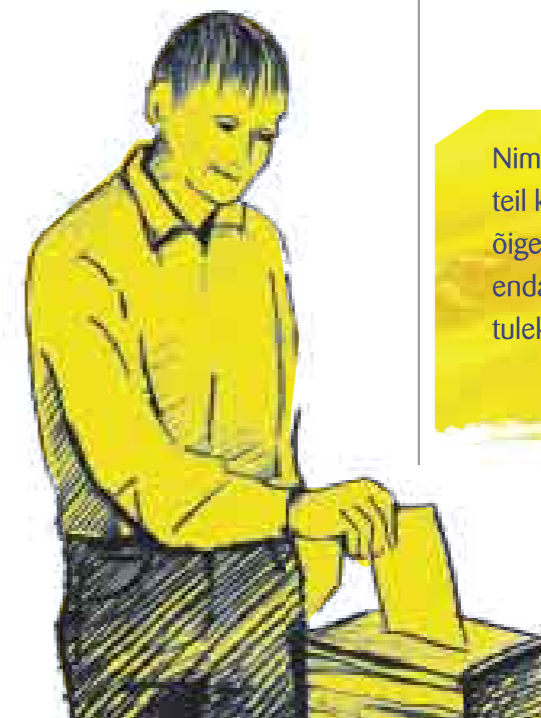

8. oktoobri hommikul kell 9 algab elektrooniline eelhääletus, mis kestab kuni 14. oktoobri kella 20ni. Elektrooniliselt hää-

letamiseks on vaja kehtivat ID-kaarti, töötavat ID-kaardi lugejat, vastavat tarkvara oma arvutis ja loomulikult internetiühendust.

EELHÄÄLETAMINE

12., 13. ja 14. oktoobril kell 12 kuni 20 toimuvad eelhääletamised kõikides valimisjaoskondades, samuti saab hääletada väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda, selleks ettenähtud jaoskonnas.

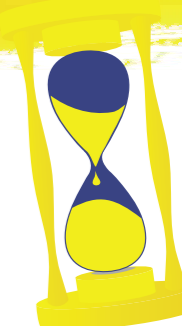

Valimispäeval, **18. oktoobril** kell 9–20 toimuvad valimised elukohajärgses valimisjaoskonnas. Hääletada saab ka kodus, kui olete hiljemalt kella 16ks esitanud vastava avalduse valimisjaoskonnale.

Kindlasti kasutage võimalust vaatejana kontrollida jaoskonnakomisjoni tööd, kodus hääletamise protseduuri ning hääletamistulemuste kindlakstegemist. Vaatejatunnistuse väljastab maakonna valimiskomisjon, e sisuliselt maasekretär.

VAATLEJA TUNNISTUS

Nimetatud kuupäevad aitavad teil kampaania ajal olla õigel ajal õiges kohas ning planeerida enda tegevusi nii, et võit koju tuleks.

Kristiina Ojulandi esimesed nädalad europarlamendis

Juunis Euroopa Parlamenti valitud Kristiina Ojuland jagab Reformikirja lugejatega oma esmamuljeid.

Fotomontaaž, portree Katrina Sokk

Tänaseks on toimunud Euroopa Parlamendi esimesed ALDE (The Alliance of Liberals and Democrats for Europe) fraktsiooni istungid. Juuli keskel oli koos ka täiskogu, kus toimusid parlamendi esimehe ja aseesimeeste valimised. Koosolekutel istudes oli tunne sarnane esimese koolipäevaga – kõik on uus ja huvitav. Ligi pool saadikute koosseisust on europarlamenti valitud esmakordselt. Õppimist ja tööd on palju ees. Parlamendis on tunda värsket pealehakkamist tulvil kollektiivi kohalolekut.

Esmamuljet rikkus natuke tohutu bürokraatia-masinavärk ja protseduurilised segadused. Näiteks toimusid aseesimeeste valimised kolmes-neljas voorus ja aega läks väga palju. Töödokumentide asjaajamisel tuli ette

palju parlamendipoolset lohakust. Juhtus näiteks nii, et nägin ametniku laual dokumente, mis olid ühe saadiku privaatsed paberid. Need olid kõigile nähtaval kohal. Sellist asjaajamist ei tohiks parlament endale kindlasti lubada.

Euroopa Komisjoni juhtimine vaekausil

Fraktsioonis oli meil peamiselt arutluse all, mis saab Euroopa Komisjoni presidendi kandidaadist, millal teda ametisse määrata ja milliseid tingimusi liberaalide fraktsioon võiks presidendile esitada.

Nende ettepanekute ja läbirääkimiste käigus tuli ka meie oma fraktsiooni sees välja väga teravaid erimeelsusi. Isiklikult pooldan José Manuel Barroso kandidatuuri Euroopa Komisjoni presidendiks. Samas sotsiaal-liberaalid Hollandist, D-66 parteist olid Barroso suhtes kriitilised, nõudes Euroopa Komisjoni suuremat sekkumist majanduskriisi. Erimeelsusi on ka näiteks Euroopa kaitsestruktuuride edasise arengu suhtes. Leidsime kompromissi ja ei võtnud hetkel konkreetset seisukohta presidendi isiku suhtes. Ootame ära Barroso programmi.

Europarlamendi töökorralduses on tublisti arenguruumi.

mitme liberaalse parteiga ning arviliselt on neil palju liikmeid, siis on mõistetav, miks fraktsiooni juhiks valiti Belgia endine peaminister Guy Verhofstadt. Ta on mõjukas poliitik, kes on kandideerinud ka Euroopa Komisjoni presidendi kohale. Autoriteetne liider muudab ALDE fraktsiooni kindlasti rohkem kuuldavaks.

Eesti ja Reformierakonna hea sõber liberaalide juhtide seas

Meile on tähtis ka see, et fraktsiooni esimeseks aseesimeheks sai Alexander Graf Lambsdorff, endise Saksamaa ma-

jandusministri Otto Graf Lambsdorffi vennapoeg. Ta alustab parlamendis oma teist ametiaega. Baltisaksa päritoluga Otto Graf Lambsdorff oli Eesti toetaja iseseisvuse taastamise aegadel ning omas häid sidemeid Eesti liberaalidega. Ta on käinud ka Eestis ja meid edukuse eest kiitnud. Tema vennapoeg Alexander on aga meie erakonnakaaslastele nagu oma inimene, ta tunneb Eestit hästi ja suhtleb meiega ka praegu aktiivselt.

Kõige rohkem on mul hea meel selle üle, et suutsime Põhjamaade saadikutega kohe sisulise poole pealt ohjad haarata. Moodustasime mitteformaalse Põhjamaade saadikute grupi NB20, kuhu kuulub 18 saadikut ALDE fraktsioonist. See on ligikaudu 20% fraktsiooni saadikutest. Grupi juhiks sai Soome endine peaminister Anneli Tuulikki Jäättenmäki. Pakkusin esimesel koosolekul välja oma mõtted Läänemere piirkonna ülikoolide võrgustiku arendamiseks. Tagasiside oli väga hea. Augustis töötame ideedega edasi Eestis ning septembris läheme asjaga konkreetsemaks ja räägime koostöövõimalustest.

Erinevad poliitilised jõud pole päris üksmeelel, mis suunas Euroopa Liit peaks arenema.

Suurt tähtsust omasid kahtlemata ka fraktsiooni juhtide valimised. Kuna Holland ja Belgia on esindatud

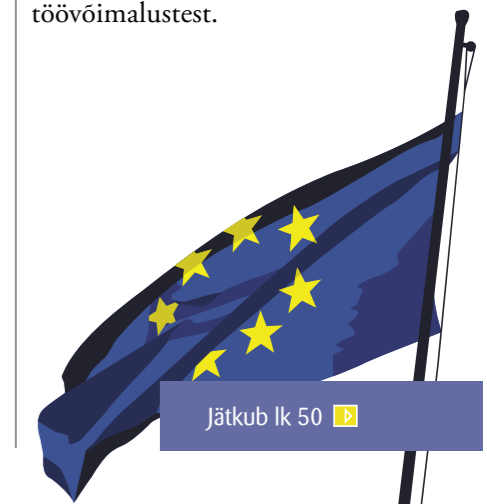

Foto: Katrina Sokk

✦ Kristiina Ojuland 7. juuni valimistulemuse selgumise järel intervjuud andmas.

Edu Läänemere strateegiaga, mida Euroopa Komisjoni regionaalvolinik Danuta Hübner presenteeris juunis, annab lootust.

Igast saadikust sõltub miski

Esimeste nädalate jooksul sain kinnitust arusaamale, et persoonist sõltub

väga palju – kes sa oled, mis teemal sa sõna võtad, kuidas sa sõna võtad, kas sul on üldse midagi öelda. Nende nädalate jooksul olen pidanud muu hulgas palju eesmärgitult juttu kuulama. Selge on see, et ka meie fraktsiooni sees on inimestel tööstiil kohati väga erinev.

Proovin esialgu hoida praktilist ja pragmaatilist joont – võtta sõna nendel teemadel, mida valdan ja mille kohta tunnen, et mul on mõtet kaasa rääkida. Kui on mingi Eestit puudutav huvi, siis ei ole teist võimalust, kui kaasa rääkida.

Kiired otsused raske ajal

Taavi Rõivas, Riigikogu rahanduskomisjoni esimees

Eestis ei ole tegu erakorralise seisukorraga vastava seaduse tähenduses, küll aga erakordse majandusliku olukorraga. Ilmselt tõsisimate majanduslike väljakutsetega iseseisvuse taastamise algusaastatest alates. Ka riigi otsuseid tuleb hinnata selles kontekstis.

Alati on neid, kes süüdistavad valitsust ja parlamenti liiga aeglasel tegevusel. Õiguskantsleri eestvõttel on nüüd üksjagu kritiseeritud parlamenti ka liiga kiire otsustamises. Kritiseerijate luksus on mitte arvestada kõiki nüansse. Otsustajatel seda luksust ei ole.

Riigikogul ei olnud valikut, kas tõsta käibemaksu 20%ni 1. juulist või näiteks

1. septembrist. Oli valik tõsta käibemaksu asemel 1. juulist tulumaksu 3% võrra ja viia sisse astmed (nagu pakkusid opositsiooni-erakonnad). Saamaks käibemaksutõusuga samaväärset tulu riigikassasse, oleks pidanud tulumaksu tõstma märksa suurema protsendi võrra ja lööma pea peale kogu tööjõu maksustamise loogika. Teoreetiliselt oleks olnud valik ka tõsta 1. septembrist käibemaksu 4% võrra. Ja veel oli valik loobuda lisatulu leidmisest ning lasta riigieelarve kontrollimatusse defitsiiti.

Keerulisel ajal tuleb otsustada kiiresti.

Väidan, et kõik parlamendi ees olnud alternatiivid oleks olnud valusamad kui käibemaksu kiire, kuid sellevõrra väiksem tõus. See on väga oluline asi, mida õiguskantsler oma ettepanekus ei arvestanud. ✦

E-Eesti ja E-Aafrika: arenguruumi on mõlemal

Hannes Astok

Aafrika on suur manner ja seal elab miljoneid inimesi. Meil on võib-olla mulje, et on üks Aafrika, aga tegelikult jaguneb see manner erinevateks regioonideks. Seal on nii kultuurilisi kui keelelisi erinevusi, on prantsusekeelseid riike, palju

E-teenused ehk internetipõhised teenused ja üha enam ka mobiiltelefonipõhised teenused, mida kasutab nii erasektor kui valitsus, arenevad kogu maailmas üsna hoogsalt ja meie siin Eestis võime üsna uhked olla selle üle, mida me teinud oleme. Hannes Astok on Eesti E-riigi Akadeemia lähetusel käinud meie edusamme tutvustamas mitmel pool maailmas.

Foto: erakogu

Hannes Astok on välisministeeriumi toetusprogrammi raames IT-nõuandeid jagamas käinud ka Palestiinas.

on inglisekeelseid, portugali-keelseid, ka araabiakeelseid. Riikide arengutase, kultuur ja kõik muu on väga erinev, aga üldiselt vaadatakse väga optimistlikult tulevikku. Paljud riigid on demokraatliku riigikorraldusega ja valitsused teevad kõik selleks, et rahva elu paremaks muuta.

Ghana kaluriteni jõuavad hinnad SMSiga

Senegal, Ghana ja Rohelise Neeme saared Aafrika läänerannikul on e-teenuste poolest väga arenenud. Mitme rahvusvahelise organisatsiooni, eeskätt Sorosi võrgustiku ja ÜRO toel on nad jõudnud tõdemuseni, et Aafrikas võiks olla kompetentsikeskus, mis aitaks riikidel ja valitustel e-teenuseid välja arendada, nii kodanikele kui ettevõtetele e-riiki ja e-valitsemist rohkem teadvustada, kogemusi vahetada ja ka ellu viia. Eelmise aasta aprillis algatati projekt, et teha Ghanasse Accrassa regionaalne kompetentsikeskus, kus kõiki neid tarku mõtteid, mis maailmas e-riigi osas välja mõeldud, Aafrika kontekstis lahti mõtestatakse ja aidatakse valitustel neid juurutada.

Interneti levik enamuses Aafrika riikides on ikka veel küllalt madal, heal juhul veerandil elanikkonnast on võimalus kord nädalas internetti kasutada. Aga tuleb silmas pidada seda, et Aafrikas on enamuses riikides juba 60-70% elanikkonnast varustatud mobiiltelefonidega. See loob hoopis uusi võimalusi. Arvan, et Aafrikas ja paljudes teistes arengumaades hakkab e-riik välja nägema sel-

line, et lõppkasutaja saabki suure hulga teenuseid mitte arvutiekraani taga, vaid üle mobiiltelefoni, sest mobiiltelefon on varsti sama võimas kui arvuti.

Kalurid Ghanas kasutavad juba üht sellist e-teenust. See on sarnane teenusega, mida paljud farmerid kasutavad

ka näiteks Indias ja mujal Aafrikas. Kalur saab erinevate kalasortide päeva turuhinnad kätte sõnumina mobiiltelefonile. Kui ta jõuab kaladega randa, ei sõltu ta mitte ülesostja suvast, kes hinna

ütleb, vaid teab tegelikult, mis hinnad on ja see annab võimaluse ülesostjaga jõulisemalt läbi rääkida ning paremat

hinda saada. Sama teenus toimib paljudes riikides, kus vilja või muude põllumajandustoodete kokkuostuhind on võimalik SMSiga telefonile saada. Nii on talupoeg

hulga paremas olukorras kui enne, mil ülesostja mitte ainult ei kontrollinud hinda, vaid kontrollis ka informatsiooni hinna kohta.

Mobiiltelefon, mis 21. sajandil oma võimekuselt juba arvutiga peaaegu võrdne, toob e-teenuseid lähemale ka arengumaade elanikele.

Illustratsioon: Lea Tammik

Paljudes Aafrika riikides tehakse asju siiski omasoodu. Riigid omavahel ei suhtle. Senegali näide – seal on samasugune elektrooniline Riigi Teataja käima pandud nagu Eestis, kuid selle asemel, et seda kogemust naabritega jagada või naabritel Senegali käest küsida, on lähemad naaberrigid tellinud ülikalleid konsultatsiooniprojekte, kuidas sarnast elektroonilist seadustekogu juurutada.

Tihti peale ongi suurim probleem selles, et puudub infovahetus, puudub teadmine, kes mida kuskil teeb. Aafrika e-riigi akadeemia võiks olla kindlasti üks niisugune keskus, kes seda informatsiooni kogub ja süstematiseerib ning siis vajadusel jagab, ka õigeid inimesi kokku toob, kes kogemust omavahel jagada võiksid.

E-teenused Eestis – suurepärased, kuid arenguvõimalustega

Kui üldpilti vaadata, Eestit maailmaga võrrelda, siis tuleb tunnistada, et Eestis on asjad imelised. Sellist asja nagu internetipangandus, e-valimised, valitsusega e-asjaajamine paljudes küsimustes, kohtab teistes riikides imeharva või väga üksikute näidete näol. Internetipanganduseks peetakse enamuses riikides seda, kui saad oma kontojääki vaadata, mitte ülekandeid teha. See on lihtsalt veebilehitsejapõhine, ei nõua mingit spetsiaalset programmi nagu Eestis. Siinne internetipank kuu-

lub enamuses maailmas ulmevaldkonda. Meil on tegelikult väga hea infrastruktuur üles ehitatud, on väga head internetiühendused, elektrooniline ID-kaart, mis annab võimaluse väga paljude teenuste saamiseks, et kodanikuna

Digiallkirja andmine kuulub ka enamuses arenenud riikides veel ulmevaldkonda.

end identifitseerida ja vajadusel ka digitaalselt allkirja anda. Enamuses riikides on see endiselt unistuste kirjas ja, prognoosin,

ka väga paljudes arenenud riikides ei juhtu veel kümne aasta jooksul. Näiteks prantslased vaidlevad elektroonilise identiteedi üle juba viimased kümme aastat. Ennustan, et nad vaidlevad veel

järgmised kümme aastat. Prantsuse isikutunnistus on endiselt kahe A4-pikkune paberist riba, mis tuleb kokku voltida. Kuigi prantslased samas ID-kaartide tehnoloogias on maailma juhtival kohal.

Nii et tegelikult on Eestis asjad päris head. Muidugi peame olema kriitilised, sest palju võiks olla veel paremini, veel kasutajasõbralikum, veel mugavam nii Eesti kodanikele kui ka külalistele.

Lihtsuses on võti

Ka 70-aastane inimene, kes on elu ja tervise ja mõistuse juures, oskab ID-kaardi lugejasse panna ja ning sisestada esimese PIN koodi, millega ennast identifitseerida ja teise, millega digiallkirja anda. Küsimus on selles, et väga paljud Eestis pakutavad e-teenused ei ole kasutajasõbralikud. Me võime näiteks tuua pangad, kelle pangateenused on lihtsad, arusaadavad ja intuitiivselt tajutavad. Neid kasutades tõded, et „järgmiseks pakutakse enamasti seda, mida juba mõtlesin”. Samas: riigiteenused on tihti peale väga keerulises keeles, väga raskepärastel vormistatud ja raskelt kasutatavad.

Ma ei tea, kas te olete proovinud interneti kaudu endale passi taotleda. Mina sain sellega hakkama, aga see nõudis selliseid teadmisi ja trikkide väljamõtlemist, millega üks tavaline internetikasutaja vist küll hakkama ei saa. Kui suudaksime Eestis ometi oma e-riigi teenused muuta kasutajasõbralikuks – autojuhilubade taotlemine, passi taotlemine, maksude deklareerimine – võiks sarnased välja näha ja sarnase kasutajaliidesega olla! Et ma ei peaks iga kord, kui ma erineva tähtsa riigiasutuse teenust kasutama asun, selgeks õppima, mida ta seekord minu käest saada tahab. Kui teenused oleksid ühtemoodi vormistatud, nagu pangas, kui tahan makset teha, laenu taotleda, liisingut vormistada – ja tunnen, et avanevad leheküljed on kõik ühtemoodi minu jaoks tehtud. Aga Eesti riigil on iga asutus

teinud endale väga erineva, väga uhke, väga tore portaali, mille kasutamist tuleb iga kord kõigepealt õppima hakata. Kui suudaksime teenused inimlikuks muuta, mitte tehnilises plaanis, vaid kasutaja poolt vaadatuna, siis võiksime tõesti rinna kummi ajada ja öelda: Hästi tehtud!

Eesti riigiasutused peaksid oma portaalide loomisel lähtuma kasutajasõbralikkusest.

Eesti E-riigi Akadeemia asutati 2002. aastal. Asutajateks olid ÜRO arenguprogramm, Eesti majandusministeerium ja USA filantroobi George Sorosi mittetulundusvõrgustik.

Seitsme aasta jooksul on see organisatsioon saavutanud väga tugeva reputatsiooni üle maailma, koolitused, mida korraldatakse Eestis või väljaspool Eestit, on väga populaarsed. Akadeemia kaudu on saanud erialast koolitust üle 2000 kõrge valitsusametniku erinevatest riikidest.

Eesti välisministeerium kasutab e-riigi akadeemia abi erinevate välisabi projektide läbiviimiseks. Eesti välisabi summad on aasta-aastalt kasvanud ja tänaseks on nad aastaks umbes 50 miljonit krooni. See on ühelt poolt päris suur raha, kui mõtleme Eesti kontekstis, kuid kui vaatame suuri humanitaarkriise, mis maailmas toimuvad, ja kuhu riigid ning abiorganisatsioonid paiskavad kümneid ja sadu miljoneid dollareid, on 50 miljonit krooni üsna väike raha.

Seetõttu on Eesti otsustanud anda välisabina just „tarka” abi – e-riigi alast abi, aga ka abi näiteks õiguskantsleri institutsiooni loomisel Gruusias. Niisugust tüüpi abiprojektid on meile jõukohased ja neist on tegelikult palju abi ka vastuvõtval maal. Me ei suuda oma raha eest tervet Aafrikat riisiga ära toita, kuid tarka abi suudame anda ja sellest on kasu ka riisikasvatajatel.

E-teenuste loomisel osutab Eesti abi näiteks Kosovole, Albaaniale ja Gruusiale, aga ka Rumeeniale, Makedooniale ja Kesk-Aasia riikidele.

Põlvamaa vallavanemad kasvatavad Šoti mägiveiseid

Tekst: Kärt Luik

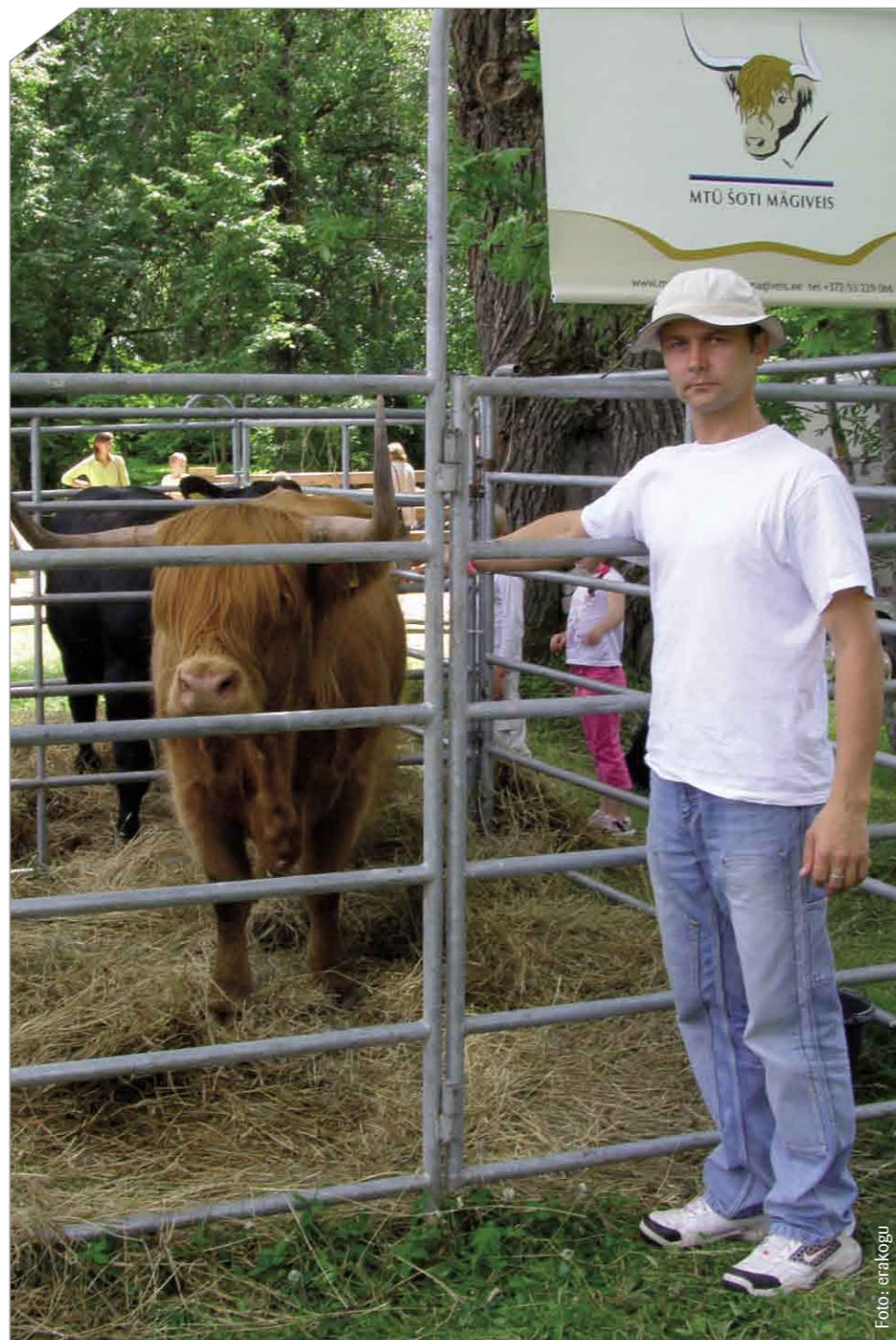
Põlvamaal Valgjärve vallavanemana töötavat Kaido Kõivu ja Vastse-Kuuste vallavanemat Lennart Liba seob lisaks ametivendlusele ka üheskoos loodud MTÜ Šoti Mägiveis.

Šoti mägiveis on vähenõudlik, vastupidav, sõbralik ja atraktiivne loom. Esimesed mägiveised toodi Eestisse üheksakümendatel aastatel Rootsist Väinamere projekti raames peamiselt rannaaladele ja Läänemaale. Nüüd on nad esindatud üle kogu Eesti.

Viie aasta eest hakkasid Kaido ja Lennart veiseid ennekõike hobi korras kasvatama. Teiste mägiveisekasvatajatega suheldes tekkis meestel idee koondata selle ala tegijad ühte ühinguks, et saavutada paremad tingimused loomade turustamisel ja muuta just seda tõugu lihaveiseid puudutav info kättesaadavaks kõigile huvilistele.

Talutöö maandab pingeid

„Meie MTÜ tegeleb aktiivselt loomade kasvatamise propageerimisega, käime loomadega näitustel ja messidel. Valmistame infomaterjale, koondame ja jagame infot,“ räägib Kaido Kõiv ühingu tegevusest lähemalt.

▶ Kaido Kõiv tõdeb, et mägiveise kasvatamist tasub propageerida.

Foto: erakogu

Lennart Liba näeb veisekasvatamises meeldivat vaheldust põhitööl. „Talutöödega tegelemine maandab pingeid ja annab füüsilist koormust. Jõusaalis käies tuleb peale maksta, talus tööd tehes on võimalik ka väheke teenida ja tervis korras hoida,“ leiab Lennart.

Tulevikus on meestel plaanis luua oma lihatoodete kaubamärk ning arendada tõuloomade kasvatust ja müüki. Kel soovi mägiveiste kasvatamisest Eestis pisut rohkem teada saada, saab külastada veebilehte www.magiveis.ee.

Valdades sihikul valimisvõit

„Tänavustel valimistel on eesmärgiks kas parem või vähemalt sama tulemus, mis eelmistel valimistel, et ellu viia aastate jooksul tulnud ideed,“ ütleb Kaido, kelle saavutusi Valgjärve vallavanemana on silmaga näha ja plaane jätkub tulevikuski. „Valgjärve rand, Maaritsa külaplats, kergliiklusteede võrgustik, Saverna park – need on peamised märksõnad lähiaastateks,“ loetleb Kõiv.

Ka Lennart seab eesmärgiks tänavused valimised võita. Vastse-Kuuste valla tänane suurim probleem on lasteaia-kohtade nappus. „Töö selle probleemi lahendamiseks on käivitatud, lõpptulemuseni loodame jõuda järgnevatel aastate jooksul,“ ütleb Liba. Kuueteist aasta jooksul on Lennart suutnud luua hea meeskonna, uuendatud on sotsiaal-, haridus- ja kultuurisfääri, rekonstrueeritud keskasula sooja- ja veemajandus. Tänu teadlikule ja sihikindlale kolmanda sektori toetamisele on vallas aktiivsed ja toimivad kodanikuühendused. „Vastse-Kuuste vald on täna hästi toimiv ja enesega toimetulev omavalitsus,“ on Lennart Liba saavutustega rahul. ▶

Foto: erakogu

▶ Lennart Liba näeb veisekasvatuses meeldivat vaheldust igapäevatööl.

Rahvusvaheline astronoomia aasta

Reformierakonna fraktsiooni aseesimees Riigikogus, Rein Aidma, on tuntud oma fotograafiahobi poolest. Talle meeldib aga ka vaadelda kaugeid taevakehi. Järgnevast loost saab teada, miks.

Foto: erakogu

➤ Tähistel öödel võib Rein Aidmat kohata õues nii teleskoobi kui fotoaparaadiga.

Maailma suurim teleskoop asus Eestis

Mis seob Eestit astronoomiaga? Palju, isegi väga palju, lõplikku loetelu oleks väga raske teha. Kuid siiski mõned olulisemad momendid. Eestis töötas omaaegne maailmakuulus astronoom Wilhelm Struwe, kes muretses 1824. a. Tartusse tolleaegse maailma suurima (!) Fraunhoferi läätstelekoobi. Teleskoop asub siiani Tartu Tähetornis. Maailmatuntud oli astronoom Ernst Öpik, kes sõjaajal oli sunnitud minema eksiili. Muuhulgas uuris Öpik lendtäh-

ti, asteroidide vööndit, ennustas Marsi ja Kuu pinnase omadusi, ja juhtis 1916. a kätte teotsa Eesti meteoriidikraatrite juurde. Või erilisele teleskoobi tüübile nime andnud Bernhard Schmidt – erilisel suure vaatevälja ja valgusjõuga teanimeline vaatlus- ja pildistamiseseade, mida kasutatakse paljudes observatoriumides kogu maailmas. Muuhulgas – ka Eestis võib maaletoojate abil osta Schmidt tüüpi ameerika tootjafirmade Meade või Celestron teleskoobe.

1924. aastal hakkas ilmuma Tähetorni Kalender – esimesena meie lähimaades

ja ilmub tänase päevani. Sealt leiab peamised andmed Päikese, Kuu, planeetide jt taevanähtuste kohta.

Tänane eesti astronoomia kui teadus areneb Tartu Observatooriumis – Tõraveres vt ka <http://www.aai.ee>. Vahest ehk üheks põnevamaks uurimisteeneks on meie maailma tekkimise ühe suurema probleemi ehk musta aine (ka musta energia) olemuse selgitamine – eesti teadlaste panuse on sellel teemal andnud Jaan Einasto (vt Jaan Einasto raamat „Tumeda aine lugu”, Ilmamaa, Tartu, 2006). Nüüd oleme saamas Euroopa Taevaagentuuri – ESA – assotsieerunud liikmeks, meie noored teadlased peavad saama võimaluse osaleda Euroopa Tuumauurimiskeskuse – CERN – Suure Hadronite Kiirendi peatselt käivitatavas töös. See kiirendi võimaldab lähemale jõuda nii tumeda aine kui tumeda energia olemusele ning uurida, kuidas maailmaruum tekkis ja areneb. Kokkuvõttes – meie väikesel Eestil ja tema teadlastel on astronoomia alal palju tehtud ja kui püsib-kasvab uudishimu, siis suudame oma panuse anda kogu maailmale ka tulevikus. Loodame, et uudishimule aitab kaasa just käesolev astronoomia aasta.

Taevakivid armastavad Eestit

Nii kummaline kui ka ei tundu, on Eestit kosmosega või maailmaruumiga sidunud veel üks omapära. Nimelt oleme üks teadaolevalt kõige tihedama meteoriiditabamusega paik maailmas. Alates üle 500 miljoni aasta tagusest Neugrundi meteoriidist (täna

Osmussaarest kirdes, Nõvalt loodes, meres), kui Eesti ala oli toona paarisaja meetri sügavuses meres kusagil tänase Lõuna-Ameerika Tierra del Fuego – Tulemaa – laiustel, kuni 1937. a Simuna (Lääne-Virumaa) meteoriidi langemiseni. Seni on Eestit tabanud teadaolevalt kokku vähemalt seitse suurt meteoriiti: Neugrund (umbes 530 milj. aasta eest), Kärkla (455 milj. aasta eest), Lasnamäe (tekkinud umbes 20 000 a tagasi – mandrijää viimase pealetungi ajast), Tsöörikmäe (9500 a tagasi – pärast jääae- ga!), Ilumetsa (6000–7000 a tagasi), Kaali (5000–7000 a tagasi) ja viimati Simunas maandunud – seda on 400 korda rohkem kui Maal keskmiselt!

Teada on 65 miljoni aasta eest Maale Mehhiko lahe ja Yucatani poolsaare piirkonda kukkunud Chicxulubi

meteoriidi hiidkraatri tekke mõju. Saurused surid välja, see-eest aga imetajad (muuhulgas ka inimesed!) said võimaluse ellu jääda ja areneda; samas üle poole Maal elanud liikidest surid välja.

Me oleme maailmaruumiga hoopis rohkem seotud, kui me endile tunnistame, enamasti ka tajume. Meie kui inimkonna eksistents võib lõp-

peda mõnekilomeetrise meteoriidi tabamusega, mõnekümne valgusaasta kauguse supernoova plahvatu-

ga! se gammakiirguse tagajärjel; umbes 5 miljardi aasta järel, kui Päike ammutab oma vesiniku tagavarad, on Maal oleva elu lõpp. Sinna on aga pööraselt palju aega – olgem seni uudishimulikud oma kosmilise ümbruse ja tuleviku suhtes vanusele vaatamata ja kasutagem eelolevat aega loominguliselt! ➤

Me oleme maailmaruumiga hoopis rohkem seotud, kui me endile tunnistame ja tajume.

Foto: erakogu

Jürgen Ligi 50

Kristen Michal,
mõttekaaslane Reformierakonna
vaadete kujundamisel:

Jürgen on kõva spordimees, jutud räägivad, et vahel ujub ta lausa suusad jalas, et raskem oleks. Siis on ta kõva rahanduspets, vahel ehmatavad tema otsekohesed arvamused isegi kõvematel inimestel suu lahti. Jürgen on ka hea naljamees, eriti meeldib talle nalja teha teiste arvel. Vahel siiski juhtub, et kõvemad sellid teevad nalja ka tema üle. See talle ei meeldi, sest ei ole ilus teiste üle nalja teha. Saarlasena oleks Jürgen vist nõus, kui Eesti hädas oleks, Hiiumaa riigi päästmiseks Rootsile müüma. Aga üldiselt, tegu on torede ja eheda inimesega, kes ühe harva erandina poliitikute hulgas räägib vähem kui ta teab. Ja et lõpetada sealt, kust alustasin, siis pakun, et temaga kannataks luurele minna küll, tal on varustus olemas ja toob teid sealt tagasi ka.

Laine Jänes,
kolleeg valitsuses:

Jürgen on vaieldamatult üks Eesti tugevamatest finantsvaldkonna asjatundjatest ning on täna ametipostil hea professionaal. Võib vaid oletada, milline oleks riigi eelarvepoliitika seis täna, kui ta oleks rahandusministrina ametis olnud juba varem. Inimesena on ta kindlameelne, vahel ka veidi põikpäine. Ma üldse ei salga, et oleme maha pidanud tuliseid duelle kultuurivaldkonna rahastamise teemal.

Taavi Rõivas,
järglane Riigikogus
rahanduskomisjoni esimehe ametis:

See, et Jürgen on tabava ütlemisega, on laialt teada. Jürgeni jutus on enamasti sügavam iva ja ka talle omast ironilise võitu huumorit, mis päris kõigini ei jõuagi. Need, kes Jürgeni naljadest aru ei saa, peavad teda tõsiseks ja vahel isegi kurjaks. Mis on minu tagasihoidliku hinnangu kohaselt sügavalt ekslik arvamus.

Jürgenit on küllalt raske mõnest uuest ideest vaimustuma saada. Ta võtab endale üksjagu pika mõtlemisaja, aga kui seejärel on idee talle meelt mööda, siis ajab asja visalt. Võtab korraka ette pigem vähem asju, aga seda põhjalikumalt.

Tema käes on alati pigem posu pabereid kui lindilõikamise käärid, kuigi ministrina tekiks tal küllaldaselt võimalusi ka kultuurimajade avamisel säramiseks. Just praegu on Eestile vaja tugevat rahandusministrit, kes hoolib sisust rohkem kui tähelepanust. On hea, et selles ametis on Jürgen.

Valimisliidud pole õige asi

Iga nelja aasta järel lööb mõneks kuuks poliitelu valdades ja linnades eriti särava leegiga põlema. Ärkavad ka need inimesed ja grupid, kes neli aastat käppa imenud ja uut ärkamisaega oodanud. Ilmuma hakkavad uued ajalehed, asutatakse seltsi ja korraldatakse rahvakoosolekuid, kõik püüavad olla just siis rahva eest suurimad muresejad ja probleemide lahendajad. On valimisliitude moodustamise aeg, sest kohe-kohe toimuvad järjekordsed kohalike volikogude valimised. Sellist tendentsi kohtame kõikide kohalike valimiste eel ja pole ka seekord midagi teisiti, sest need valimiseelsed kuud ongi juba käes.

Iseenesest pole ju valimisliitude moodustamise idees midagi halba, on hea ja tervitatu, kui on aktiivseid inimesi, kes oma vallalinna hea käekäigu pärast muret tunnevad. Paraku kipub see aga minema nii, et valimisliitudel pole püsivat liikmeskonda, organisatsiooni ega programmi, tihti tegutsetakse hetkeajendil ning hiljem vajub laiali nii mõte, meeskond kui hajub ka vastutus. Kindlasti on olemas ka valimisliite, mis tegutsenud valimistest valimistesse, ärgu keegi solvugu, kuid pigem on minu hinnangul tegu eranditega.

Mina pooldan ideed, et kohalikel valimistel peaksid kandideerima vaid erakondade nimekirjad. Siis on ka valijatele selge, millist maailmavaadet see nimekiri kannab ning mida on see ühise minevikuga grupp korda saatnud või millega pole hakkama saanud. Kuigi kohalikus omavalitsuses on erakondlikku otsustamist vähem kui riigis, on mitmeski valdkonnas maailmavaateline lähenemine selgelt eristatav. Näitena võib tuua sotsiaal- ja perepoliitikat ning eelarve koostamise aluspõhimõtteid.

Miks peaksid erakonna liikmed kohalikel valimistel kindlasti osalema? Seda eelkõige seetõttu, et me ei ela suletud süsteemis, kõik on omavahel seotud ja iseenesest ei sünni ka lapsed. Kui tahame, et riiklikult jääks kestma liberaalse majanduspoliitika ja konservatiivse rahapoliitika elluviimine, et jätkuks reformierakondliku perepoliitika rakendamine, siis on kahtlemata vajalik neid põhimõtteid laiemas ja kitsamas võtmes ka kohalikul tasandil ellu viia. Senine praktika on näidanud, et just kohalikust poliitikast tulevad uued liidrid, kes asuvad juhtima nii erakondi kui ka riiki.

***

Lõpetuseks tahan öelda, et valimised on igale erakonnale tõehetk, pilk peeglis. Just siis annavad valijad meile ühemõttelist tagasisidet, kas oleme hakkama saanud või peame aja maha võtma ning oma tegemised ja suunad ümber vaatama. Mina usun, et inimesed on loomult edasipüüdlilikud ja liberaalne maailmavaade on meile omane, seetõttu ei ole mingit vajadust ega põhjust pugeda peitu valitsusliidu turvalise sirmi taha.

Edu valimistel!

Andrus Umboja,
Joelähtme PKO liige

Kuressaares hoolitakse nii omadest kui külalistest

„Kui rahval on linnas mõnus elada, siis on ka turistil tore tulla,“ leiab Kuressaare linnapea Urve Tiidus, et linna hea maine loovad rahulolevad linnakodanikud.

Tekst: Kärt Luik

Foto: erakogu

Kuressaare linnapea Urve Tiidus saab kohtumistelt linnaelanikega mõtteid selle kohta, kuidas linn peaks arenema.

Urve Tiidus usub, et dialoog linlastega aitab lihtsustada omavalitsuste tööd ning toob linna tegemised inimestele lähemale. Selleks korraldabki Kuressaare linnavalitsus foorumite sarja, kus käsitletakse linlastele huvipakkuvaid kommunalteemasid – näiteks vee-, jäätme- ja soojamajandust. Kohale tulevad oma ala spetsialistid, kes annavad nõu ja vastavad küsimustele.

„Kõikide linnade tulevikule aitab kaasa hea dialoog oma linna elanike ja ettevõtjatega. Kui dialoog toimib, siis on kergem lahendada omavalitsuse ees seisvaid ülesandeid, see on teada tõsiasi. Selgitades ja arutades koos asjahuvilistega igapäevaelu puudutavaid teemasid, saab kavandada paremaid teenuseid ja mõista kodanike vajadusi,“ ütleb Kuressaare linnapea Urve Tiidus.

Parem elukeskkond aitab arendada turismi

„Kuressaare linna on viinud Euroopa turismikaardile ettevõtjad, kes on rajanud hotelle ja spaasid, söögikohti ja turismiattraksioone,“ räägib Tiidus.

Erinevalt teistest ettevõtlusvaldkondadest saab turismimajandus väga suures mahus ka kaudset rahalist tuge. „Seda edendavad linna elukeskkonda parandavad projektid.“

Aastate eest puhastati Kuressaare lahe vesi ujumiskõlblikuks, korrastati mereäär, rajati jahisadam, kuhu kujunes seejärel kiiresti kaunis puhkeala ja hotellide

piirkond. Mereäär korrastamine jätkub supelrannas. „Ühisprojekt lätlastega toob raha vetelpästehoone, riietuskaabiinide, rannaatraksioonide ehituseks. Rahastusotsus on tehtud, ehitus algab juba järgmisel aastal. Ettevalmistused käivad ka jahisadama faarvaatri süvendamiseks,“ räägib meer lähituleviku plaanidest.

Traditsioonilised üritused toovad linna külalisi

Linn on valmis ehitanud ühe toreda tervisepargi, teine on pooleli, korrastatud on lossi vallikraave, aidatakse kaasa kirikute ja oreli renoveerimisele. „Turismiattraksioonidest kõneldes ei saa mööda minna puhkeala arendusest golfikeskuses, kus linn oli eestvedaja. Linn majandab ka turismiinfokeskust, mille töötajad on peamised müügiühed turismimesseidel,“ lisab Tiidus.

Kindlasti avaldab turismile suurt mõju kultuuriprojektidele antav omavalitsuse kaasrahastus. „Merepäevad, Saaremaa

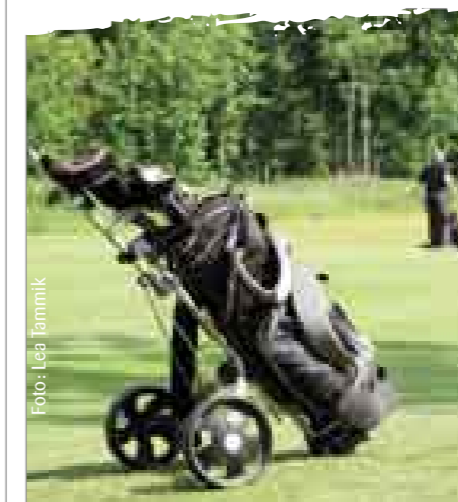

Foto: Lea Tammik

Ooperipäevad, Kammermuusika päevad,“ loetleb Urve üritusi, mida linn toetab. „Kohale tuleb sadu muusika ja suvise Saaremaa sõpru, kes siin ööbides ja einestades edendavad

turismi ja elavdavad ettevõtlust.“

Hea uudis on seegi, et järgmisel aastal muutub Saaremaa külastamine veel mugavamaks – valmib uus, kiirem parvlaev, mis hakkab sõitma Virtsu-Kuivastu liinil.

„Uus laev on tore asi. Loodan, et ülesõit läheb kiiremaks ja ka laev ise on mugav. Mäletan, kui tankiveo praamide asemele tulid kunagi praegused parvlaevad, oli see suur kvaliteedihüpe, nüüd on ootus veelgi kõrgem,“ ütleb Urve Tiidus, kes on veendunud, et ka sügiseste valimiste järel jätkub Saaremaa pealinnas elu Reformierakonna juhtimisel. ▀

Foto: Lea Tammik

Turismiinfopunkti töötajad on linna parimad müügiühed.

Fotod: Henri Arras

Õeldakse, et kui tahad süüa vorsti, siis ära uuri, kuidas seda valmistatakse. Sama pidavat kehtima poliitika kohta. Siiski võttis Reformikiri julguse kokku ja uuris, milline näeb välja valitsuse üks tähtsaim iganädalane koosolek – kabinetiistung.

Tekst: Henri Arras

Vabariigi valitsuse kabinetiistungit nimetavad poliitikud ise oma kõnepruugis lihtsalt „kabinetiks”. See on valitsuse ministrite koosolekuvorm, kus räägitakse teineteisega vaikimisi kokkuleppel, et öeldu jääb Stenbocki maja kolmandal korrusel asuva Terrase saali seinte vahele. Kõik olulisemad valitsuse otsused on enne käinud läbi „kabinetist”.

Kabinetinõupidamine toimub üldjuhul neljapäeviti algusega kell 16 Stenbocki majas. Kui hommikul toimunud valitsuse istungil käib kõik ametliku reeglendi järgi ja teatava tseremoniaalsusega, siis kabineti nõupidamisel lastakse

lipsud lödvaks ja võetakse siidkindad käest. Kabinetis valitseb vana tarkus: „Vaidluses peitub tõde.” Lisaks ministritele osalevad kabinetiistungil riigikontrolör, õiguskantsler, riigisekretär ja fraktsioonide esindajad.

Esimesed ministrid saavad kabinetiistungile tavaliselt veerand tundi enne selle algust. Kuna ministrite tööpäev on tihe, on paljude jaoks sinna saabudes pakutavad võileivad esimeseks söögiks päeva jooksul. Võetakse tass kohvi, lastakse lips lödvemaks, toetatakse selg toolileenile ja vaadatakse en-

Üks tõsisemaid teemasid kabinetiistungil on alati riigieelarve arutelu.

ne vaidlusmaratoni veel kiirelt üle värskeimad online-uudised. Täistunniks on ministrid kogunenud ümber ümara laua, kus igähe ees on töövahendina arvuti. Kabinetiistungil jaoks on meie e-valitsusele loodud eraldi infokeskkond, läbi mille näevad ministrid ettevalmistatud materjale, memorandumeid, presentatsioone ja muud päevakorrapunkti juures vajalikuks peetud informatsiooni. Päevakord pannakse kokku ministrite esitatud teemade alusel ja selle kinnitab kabinetiistungil juhataja – peaminister.

Pikad vaidlused

Millises järjekorras teemasid arutatakse, otsustab samuti peaminister. Vahel arutatakse olulisemad teemad enne. Vahel vastupidi, on mõistlikum kergemad punktid enne läbi võtta, et kogu ülejäänud öhtu saaks pühendada ühele pikemale vaidlusele.

Kabinetiistungite üks eripära on, et sellel pole kokkulepitud lõppaega. Nii juhtubki sageli, et ühe esialgu küllalt tühisena näiva punkti arutelu võib võtta aega tunde. Üks tõsisemaid teemasid kabinetiistungil on alati riigieelarve koostamine, mille juures on kabinetiistung kestnud üle kesköö ning mitte kunagi ei piisa ühest korrast arutamisest.

Kabineti atmosfäär on alati ka valitsuse tervise hindamisel vajalikuks termomeetriks.

Just asjaolu, et kevadel vaieldi kolme erakonna valitsuses mitu korda tundi- de viisi samade teemade üle, ilma la-

hendust leidmata, eskaleerus lõpuks ka sotsiaaldemokraatide lahkumisega valitsusest. Ühelt neist koosolekutest läks enne lõppu ära siis veel rahanduskomisjoni esimees Jürgen Ligi sõnadega: „Ma lahkun enne kui valitsus.” Poliitika on kompromisside kunst ja kui puudub tahe lahendusi leida, ilmneb see alati kabinetiistungil. Loomulikult on riigi kahanevate tulude tingimustes vaielda palju, ometi paistab täna vähe- musvalitsuse tervis tugev.

Kabineti kolm musketäri

Kabineti vorstivabrik ei tööta täie hoo- ga, kui kohal pole justiitsministrit ning majandus- ja kommunikatsiooniministrit. Alati säravad tähed kabineti vaidlus-

tes on Rein Lang ja Juhan Parts, kuid tööle au andes on hiljem valitsusega liitunud Jürgen Ligi kiirelt ja väärikalt täitnud kolmanda musketäri rolli. Just nende kolme hulgas pole ebatavaline ka situatsioon, kus kõrvalruumi võileiva või kohvi järele läinud ministril tekib ootamatult eriarvamus ja tagasi koosolekusaali sisenedes hüüab (veel poole suuga võileiba närides): „Mis jama sa nüüd ajad!” või midagi taolist.

Iga kabinetiistung on omanäoline. Mõjutatud nii päevakorrast kui päeva uudistest. Kuna kõik ministrid on sama sõnaosavad kui tugevad isiksused, on seal maha peetud dialoogid ja juhtumid kahtlemata ka kõrge kirjandusliku väärtusega. Ent kuidas vorstid täpsemalt

valmivad, on vist targem jätta ainult vorstimeistritele teadmiseks. ✓

✓ Kabinetinõupidamine toimub üldjuhul igal neljapäeval kell 16.

✓ Kabinetinõupidamine toimub Stenbocki majas Terrase saalis.

✓ Kabinetinõupidamisel osalevad lisaks ministritele ka õiguskantsler, riigikontrolör, riigisekretär ja fraktsioonide esindajad.

✓ Kabinetinõupidamistel pole lõppaega, mis võib tähendada ka keskööni kestvat arutelu.

Võru mees Erki Saarmann

„Eks mootorrattaga on sõitnud rohkem või vähem kõik,” ütleb Erki Saarmann, kes juba noore poisina peamiselt mopeedide ja võrridega sõitis ning neid ehitas.

Tekst: Kärt Luik

Neljandas klassis hakkas Erki suusahüppetreeningutel käima ning jäigi tookord selle ala juurde. Tõsisemalt tuli Saarmann mootorratta juurde tagasi kaheksa aasta eest. „Oli selline tutvusring, millest aja möödudes moodustus klubi,” jutustab Saarmann tsikliklubi loomisest.

Koos alustati hooaegu, osaleti paraadidel ja lõpetati hooaeg.

Tuhanded kilomeetrid rattasadulas

„Kerkis küsimus, et mis me siin edasitagasi Võru-Tartu-Tallinna vahet sõida-

Foto: erakogu

Erki Saarmann on mootorrattasadulas rännanud Vahemerest Nordkapini.

veedab mootorrattal päevi

me, võiks ikka sisu ka olla!” Nii leitigi ameeriklaste kestvussõidu *Iron Butt* (tõlkes: Raudne tagumik) *Association*, mis ühendab dokumenteeritud pikamaasõidu austajate ridu. Selle liikmeid on maailmas üle 35 000.

Pikamaasõitjate loosung – World is our playground (Maailm on meie mänguväljak) – räägib organisatsiooni kohta palju, sest pikamaasõidu näol on tegetmist tunde, isegi päevi kestvate sõitudega, mille käigus läbitakse tuhandeid kilomeetreid erinevates maailma paikades.

„Eestis seda organisatsiooni ametlikult pole, seega sõidame meie soomlaste IBA Finlandi all,” räägib Erki. Sinna kuulub üle kolme tuhande sõitja, nendest 24 on eestlased.

Tuhat miili ööpäevaga, kaks tuhat kahega...

IBA Finlandi poolt sertifitseeritavatest sõitudest on Erki sõitnud Saddle Sore (Sadulavalu) 1000 Soomes üle-eelmisel ja uuesti eelmisel aastal. Ööpäeva jook-

sul sõideti maha 1000 miili ehk 1609 kilomeetrit.

Ühel hetkel kerkis küsimus: kaua ikka mootorrattaga vaid Võru ja Tallinna vahet sõita.

Sel aastal sõitis Saarmann Saddle Sore 2000 Saksamaal. 48 tunni jooksul läbiti 2000 miili ehk 3218

kilomeetrit. „Seda pole varem eestlased tõenäoliselt sõitnud, vähemalt pole soomlastel teada,” ütleb Erki. „Kestvussõit on omaette lugu, ettevalmistus-sõit-taastumine.”

Lisaks on Saarmann sõitnud 2008. aasta Nordkapp'il, kus vahemaaks oli

4000 kilomeetrit ning sel aastal võeti ette Euroopa ringreis, mille käigus läbiti 8200 kilomeetrit. Kõige kaugem punkt jäi Lõuna-Prantsusmaale. Selleks oli La Rochelle Atlandi ookeani kaldal, 200 kilomeetrit Hispaaniast.

Talvel on Erki hobiks lumelaud. „Olen sõitnud 14 aastat lauaga ning mõned trikid ka ära õppinud,” ütleb Saarmann ning tõdeb, et kuigi vahetevahel saab haiget, ei ole võimalik teiste vigadest õppida, kõik tuleb ikka omal käel ära proovida. ▀

Viljandist on saanud folgipealinn

Tekst: Kärt Luik

Eesti Pärimusmuusika Festival on sündmus, mis suvel elu paariks päevaks seisma paneb ja folgisõbrad Viljandisse toob.

Foto: erakogu

Viljandi linnaepea Kalle Jents koos abikaasaga folgifestivalil.

„Siin on selline festival tänu Kultuuriakadeemia noortele,” räägib Viljandi linnaepea Kalle Jents. Aegamööda on üritus aina kasvunud ja populaarsust kogunud. Täna toimub Eesti Pärimusmuusika Keskuses aastaringne kontserttegevus.

Eelmisel aastal avatud Pärimusmuusika Aidas toimuvad lisaks etendustele ka loengud, pilliõpe, kursused, huviringid ja õpitoad. Korraldatakse koolikontserte, et eesti rahvamuusikat noortele tutvustada.

Sündmusi jagub kogu suveks

Eesti Pärimusmuusika Keskus kutsub inimesi väljendama end läbi pärimus-

muusika nii ise muusikat tehes, seda kuulates kui ka selle järgi tantsides.

„Eks iga paik on omanäoline. Tühja koha pealt ei saa midagi korraldama hakata. Viljandil on selleks omapäraks Kultuuriakadeemia, seal õpetatav pärimusmuusika,” ütleb Jents.

Meer on ka ise folgi avamistel üles astunud. „Mängin natuke pilli – akordionit, kitarrit,” räägib Kalle. „Rohkem olen folgil siiski pealtvaataja rollis.”

Lisaks pärimusmuusika festivalile saab Viljandis külastada ka näiteks suve alguses peetavaid Hansapäevi, kus peale laada korraldatakse erinevaid kontserte ja kultuuriüritusi.

Spordisõpradele on kindlasti tuntud iga-aastane esimesel mail toimuv jooks ümber Viljandi järve. Velo- ja motofännid saavad osaleda Mulgi rattamaratonil ja Mulgi krossil.

Euroopa Liit abistab

„Oleme Viljandisse palju euroraha toonud,” räägib Jents. Peamiselt ongi investeeritud kultuuri arengusse. Lasteaiad ja koolid on korda tehtud, üks gümnaasium on veel remondis. Kalle peab oluliseks ka pärimusmuusika keskuse ja Viljandi staadioni valmimist. „Suuremad investeerimisplaanid on täidetud.”

Ka tulevikus tahab Viljandi meer keskenduda vaba aja veetmise võimaluste arendamisele, eriti Viljandi järvega seonduvale. „Projekt hõlmab rannaala promenaadi, pürskkaevusid, aga ka erinevaid tegevusi, mis järvel ja selle ümbruses toimuma saavad,” ütleb Kalle. Teiseks toob ta välja ujula ja veekeskuse vajalikkuse. „Inimesed ootavad juba pikisilmi, et Viljandi oma ujula saaks.”

Tänavuste valimiste suhtes on linnaepea mõõdukalt optimistlik. „Praegune koalitsioon on olnud üksmeelne. Usun, et inimesed on seda ka märganud,” ütleb Kalle Jents. ✎

Valimisvõit – meie kõigi ühine laps...

Silver Pukk,
Reformierakonna avalike suhete juht

Üksi ei saavuta poliitikas mitte midagi. Isegi kui Sa oled parim. Poliitikas on võidud ja kaotused meeskonna ühtse pingutuse tulemus. Just seepärast on erakonnal valimisvõiduks vaja Sinu abi ja panust. Valimiste võitmise võti peitub lihtsas tõsiasjas – tuleb oma toetajad valima saada.

Lihtsaim ja parim viis on ise kindlasti hääletada ning kutsuda sõbrad ja tuttavad Reformierakonna poolt valima. Kindlasti on oluline osaleda ka erakonna kampaaniaüritustel. Iga erakonnaliikme panus enne valimispäeva ja aktiivsus 18. oktoobril määravad selle, kes need valimised võidab. Ainult nii saame valimisi võita – ühtse meeskonnana. Me võidame, kui ise pingutame ja meie eesmärgid on seda pingutust väärt. Nendel valimistel annab valimata jätmise võidu üle Eesti Keskerakonnale. Samas, Keskerakonda võime võita vaid meie, sest me oleme selgelt parem valik.

Räägi kindlasti oma kolleegidele, sõpradele ja sugulastele, kui tähtis on valima tulla. Iga hääle loeb, seda tõestasid hästi

varasuvised europarlamenti valimised, kus väga väike arv hääli võttis Keskerakonnalt nende kolmanda mandaadi. Räägi sellest, et sel korral on kaalul palju enam kui alguses paistab.

Keskerakond soovib nende valimiste tulemusena saada mandaati vanemahüvitise kallale minemiseks, astmelise tulumaksu kehtestamiseks ja meie pealinna raiskava, ükskõikse ja korruptiivse juhtimise jätkamiseks. Reformierakond on samal ajal juhtinud riiki, seades Eesti huvid ettepoole lähenevatest valimistest.

Meie võit tähendab Eestile ja Eesti inimestele palju – see tähendab jätkamist kursil, mis on suunatud kiirele majan-

duskriisist väljumisele. See omakorda tähendab uut jõukust ning töökohti üle kogu Eesti. Need on ausad ja tublid eesmärgid. Ja just meie seisame nende eest, mitte keegi teine.

Ära häbene ja kuuluta kõigile julgelt oma maailmavaadet ja valikut. Sest see tähendab hoolimist ja seismist oma kodukoha asjade ning heaolu eest. Kui nende valimiste tulemused ei ole sellised, nagu me soovinud oleksime, siis võib igauks meist peeglisse vaadata.

Meie nende kohalike valimiste loosungiks on „Ma armastan Eestimaad”. Tutvu selle looga ja jaga seda kõigiga, keda tead.

Kõige paremini õnnestuvad armastusega tehtud asjad. Praegusel keerulisel ajal on rohkem kui kunagi varem vaja armastust. Armastust oma lähedaste vastu. Armastust oma kodukoha vastu. Armastust Eestimaa vastu. Meie armastame Eestimaad!

Reformierakond

Tänav – suurepärane paik kampaniaks

Küsitles Kadri Tamme

Valimiste eel hakkame mõtlema, kuidas oma sõnumit kõige paremini valijateni viia. Kas tellida suur plakat, teha telereklaam või saata inimestele kiri, kus on kirjas kõik lubadused? Need on vaid väike valik võimalusi. Meie lähme tänavale ja räägime inimestega!!! Tallinna arendusjuhil **Martin Kukel** on värske tänavakampania kogemus selja taga ja uus kampania kohe-kohe algamas.

Mis on tänavakampania?

Tänavakampania on üks vahend ühiskonda edasiviivate „toodete” müümiseks. Tänavakampania on poliitilise organisatsiooni jaoks võrreldav tarbekaupu müüva ettevõtte korraldatud degusteerimisega ostukeskuses, kus klient (loe: valija) saab tutvuda „tootega” (loe: valikuga). Tänavakampania raames on võimalik tuua erakonnale

lisahääli nende valijate seast, kellel puudub selge poliitiline eelistus.

Kas tänavakampaniat tehakse siis ostukeskuses?

Ei, mitte päris, aga tavaliselt on need ostukeskuste või toidupoodide läheduses asuvad piirkonnad. Positsiooni valik sõltub üldiselt sellest, kus on enim käidavad kohad.

Kes tänavakampaniat teevad? Noored või vanad?

Kogemus ütleb seda, et valdavalt teevad tänavakampaniat noored. Ka vanemate inimeste ning kogemustega poliitikute hulgas võiks ja peaks tänavakampania vorm muutuma populaarsemaks. Nendel, kes juba valitsemise juures olnud, võimaldavad otsekohtumised ka oma tegemiste kohta tagasisidet saada. Va-

nemad inimesed on tänaval usutavamad just oma elukogemuse tõttu ning otsekontakt inimesega on alati midagi muud kui kampaniavoldik potentsiaalse valija prügikastis.

Kas inimestele on tänaval raske läheneda?

See sõltub vastu tulevast inimesest. Inimesi on äärmusest äärmusesse, mõni püüab ajanappusele viidates kampania tegijate eest põgeneda, samas mõnega on võimalik poliitikast ja ühiskonna-probleemidest rääkida tunde.

Kuidas hindad tänavakampaniat Euroopa Parlamendi valimiste ajal? Kas läks korda?

Raske öelda, sest see ei ole mõõdetav. Kui oleks võimalik inimeste häält tuvastada, siis annaksin täpsema vastuse. Kindlasti läks korda selles osas, et Reformierakonna kampaniameeskonna liikmed näitasid ja meenutasid linnapildis erakonda, neid nähes inimesed alateadvuses mõistavad seda, et me oleme arvestatavalt olemas ja poliitikas tegijad.

Mis Sulle tänavakampania juures enim meeldib?

Enim meeldib erinevate kogemuste vahetamine suheldes võõraste inimestega. Inimesega, keda sa absoluutselt ei tunne, on võimalik rääkida asjadest, mida sõprade, pereliikmete või tuttavatega tihti ei aruta.

Too näiteks üks negatiivne kogemus. Kuidas on hea reageerida?

Kõige negatiivsemad kogemused on seotud inimestega, kes on umbkeelsed ning kelle maailm on päeva pikkune. Nende huvi ühiskondliku terviku, selle juhtimise ja otseselt mitte neid puudutavate küsimuste vastu puudub. Kui ongi tegemist ebameeldiva inimesega, tuleb jääda siiski viisakaks.

Miks inimesed tänavakampaniat kardavad ja miks ei ole tänavakampania poliitikute seas levinud ja armastatud?

Tavaliselt kardetakse, et inimesed on ebameeldivad ja reageerivad negatiivselt. Ja äkki ei osata valija kõigile küsimustele vastata. Paljud poliitikud aga arvavad, et neile ei sobi minna kaubanduskeskuse juurde kampaniasärk seljas nänni jagama ja inimestega suhtlema - see tundub liiga labane just soliidsete, kõrgemas eas

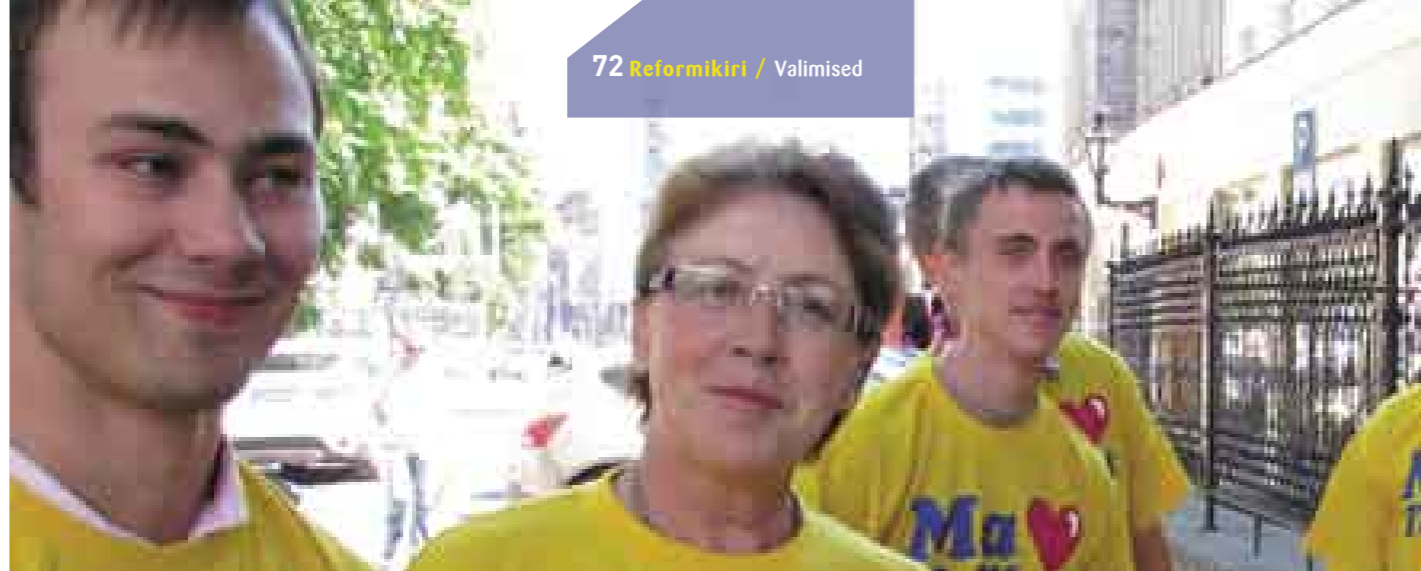
inimeste jaoks. Viimase kampania raames tuleb eredalt meelde ekspeaminister Mart Laar, kes jagas ameerikalikult tänaval kohvi ning ei tundnud mingisugust piinlikkust. Mida aeg edasi, seda rohkem võtavad ka „vanad kalad” selle omaks. Näiteks USA president Obama on püüdnud endast jätta imagoloogiliselt võimalikult lihtsa inimese mulje, mis töötab siiani suurepäraselt.

Millised on eeldused, et sobid tänavakampaniat tegema?

Kindlasti hea suhtlemisoskus, vähemalt tahe seda omadust arendada. Positiivne ellusuhtumine ja lahtine pea aru saamiseks, kuidas keerulised asjad kodanikule tänavalt lihtsasse keelde panna.

Too üks näide, kuidas inimesele läheneda?

Kõige lihtsam on pöörduda inimese poole pisut äkilise küsimusega. Näiteks „Tere! Mida Sina arvad Tallinna linnavalitsuse plaanist kahekordistada maa-maksu määra?”. Kindlasti ei tohi inimese poole pöörduda küsimustega „Kas teil aega on?”, „Tohin ma teid segada?” jne.

Näed Sa tänavakampaaniale alternatiive? Mis veel töötab?

Sõltub kandidaadist. Kui kandidaat on üldtuntud, siis tihti töötab ka väli-, te- lereklaam ja otsepost – muidu neid ju ei tehtaks. Mida aeg edasi, seda rohkem koondub ka kampaania „rohujure” tasandile. Kindlasti töötab alati võrk- turundusskeem, mis tähendab seda, et minu tuttava-tuttava-tuttavaga on rää- gitud valimistest personaalselt.

Aga räägi, millised on tänavakampaania rõõmud?

Päikeselise ilma korral hea päevitus. Tegelikult tõstab see tegevus paljudel inimestel enesekindlust, annab tublisti juurde suhtlemisoskust ning on lihtsalt *fun*.

Millised on tänavakampaania negatiivsed küljed?

Aeg-ajalt kipuvad inimesed teadlikult ignoreerima ning vahel rünnatakse kü- simustega, millele normaalne inimene ei oska vastata.

Millises staadiumis on tänavakampaania tegemine Eestis?

Konkreetselt ei oska kahjuks öelda, sest ma pole välismaal tänavakampaaniat teostamas või korraldamas käinud. Kui võrrelda Eesti poliitkampaaniate taset USA kampaaniatega, siis oleme tõepoo- lest lapsekingades.

Kas tänavakampaania suuremates linnades ja väiksemates asulates on sisult või vormilt erinevad?

Ei, sihtrühmade suurus lihtsalt variee- rub. Vajalik on see nii külas kui ka pea- linnas. Selleta täna enam lihtsalt ei saa.

Tere, mina olen teie tulevane esindaja!

Keit Pentus,
Riigikogu aseesimees ja
Tallinna linnapeakandidaat

10 näpunäidet kohalike volikogude valimiskampaaniaks

1. ▶ Ole alati viisakas!
2. ▶ Ole julge!
3. ▶ Ära ole liiga pealetükkiv.
4. ▶ Tunne teemat, millest oled tänavale rääkima läinud.
5. ▶ Ära kunagi jäta valijale vastamata. Kui Sa ei oska inimese küsimusele vastata, siis võta kontakt ja luba vastata hiljem. Tee seda kindlasti!!!
6. ▶ Ära solvu!
7. ▶ Ära laima konkurente, tunne neid.
8. ▶ Pööra oma välimusele tähelepanu, ole alati korrektne. Kampaaniat tehes ära suitseta ega tarbi alkoholi!
9. ▶ Mõtesta oma tegevus, vali kindel sihtrühm.
10. ▶ Keskendu alati ühele SÕNUMILE!

Valimiskampaaniat saab teha mitmel erineval moel. Üks moodus on figuree- rida peamiselt plakatitel, trükimaterjali- des ja loota, et sel moel kogutav tuntu- tee töö ära. Teine võimalus on suhelda võimalikult palju inimestega otse. Rää- kida, rääkida, rääkida. Kuulata seda, mis inimestel südamele. Vastata nende küsi-

mustele. Veenda neid selles, millesse ise- usud – selles, et ideed, mida sa valimistel kaitsed ja mida ellu viima lähed, on selle linna ja piirkonna inimeste jaoks head ja õiged. Mina olen kindlalt seda meelt, et just see teine võimalus – valijatega otse suhtlemine – tasub ennast kuhjaga ära. Tõsi – igas kampaanias jõuab kätte see hetk, kui tänavale minekuks tuleb iseendaga tõsiseid läbirääkimisi pidada, aga kui see tõrge kord ületatud, läheb kõik juba lihtsamalt edasi.

Kui mitmes teises riigis on see pigem ootuspärane, et sinu kandidaat tuleb ja koputab sulle kampaania ajal uksele, siis Eestis on veel uksele käimine uus nähtus. Mina soovitän aga geenide- ga kaasa antud häbelikkus maha suruda ja julgelt taoline otsesuhtlus ette võtta. Tegin seda ise 2007. aasta Riigikogu va- limiskampaania ajal ja olen täiesti kin- del – valijaga otsesuhtlus on igal juhul

mõjusam, kui ükskõik milline postkas- ti potsatav ilus ja värviline kriitpaberil voldik või ajaleht. Aega läheb muidugi palju. Ja energiat ka. Aga isegi kui igas- se päeva jääb mõni kogu maailma peale kuri olev inimene, on üldine emotsioon kokkuvõttes positiivne ja mõnus. Kind- lasti annab taoline otsesuhtlus üsna hin- damatu kogemuse ka ses mõttes, et õpi- te oma valimispiirkonda ja seal elavate inimeste igapäevaseid muresid palju paremini tundma. Ükskõik millises de- batis või väitluses mõne konkurendiga annab see teile igal juhul olulise eelise. Nii et nende nappide nädalate jook- sul, mis veel 18. oktoobrini on jäänud – võtke julgus kokku ja tehke see ära. Koputage oma valimispiirkonna kõige kaugemal tänaval asuvate majade uste- le ja tutvustage ennast algatuses selge ja kõlava häälega: „Tere, mina olen teie tulevane esindaja volikogus.”

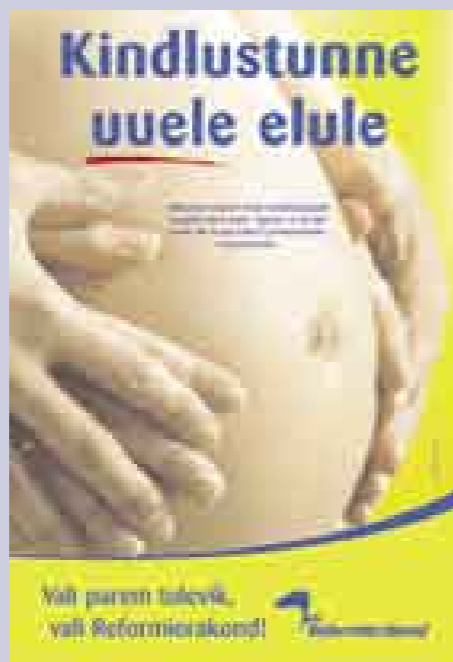
Vanemahüvitis.

Vanemahüvitis on Eestis kehtinud juba üle viie aasta. Sündide arv on hüppeliselt suurenenud, iive positiivseks pöördumas. Reformikiri meenutab, kuidas vanemahüvitise maksmiseni jõuti.

2003 – tekib emapalga idee

Reformierakonna üheks peamiseks lubaduseks 2003. aasta Riigikogu valimistel oli nn emapalk. Erakonna valimisplatvormis oli peatükk „Kindlustunne lapsevanematele”, mis ütles järgmist: „Meie pingutustel on mõtet vaid siis, kui meil on lapsi, kellele pärandada oma töö viljad. /---/ Reformierakonna arvates peab Eesti eesmärk olema positiivse iibe saavutamine. Kõiki vastuvõetavaid riiklikke otsuseid tuleb hinnata nende mõju järgi demograafilisele olukorrale. Reformierakond soovib emade sellist riiklikku toetamist, mis võimaldaks neil ühitada töö ja laste kasvatamise. Kui valite Reformierakonna, siis ema senine palk säilib kogu lapse sünnijärgse aasta /---/.”

Valimiste järgselt Reformierakonna, Res Publica ja Rahvaliidu vahel sündinud „Koosmeele koalitsioon” pani valitsemisleppesse kirja: „Emale säilitatakse palk enne ja pärast sünnitust kokku 12 kuu jooksul. Ilma sissetulekuta emad saavad vastavat toetust alampalga alusel. Emale säilitatava palga ülemäär on minimaalselt kolm keskmist palka. Seadusemuudatus hakkab kehtima 1. jaanuarist 2004.”

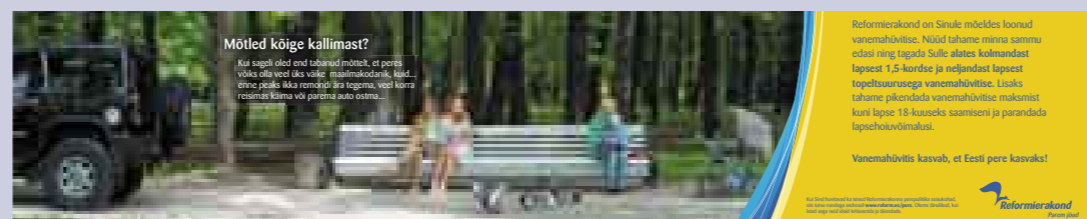

2004 – vanemahüvitis hakkab kehtima

Alates 1. jaanuarist 2004 jõustuski vanemahüvitise seadus, mis võimaldas väikelapsega emal lapse sünni järel aasta lapsega kodus olla ilma, et ta sissetulekus kaotaks. Juba 2004 esimese poolaasta statistika näitas, et sündide arv suurenes.

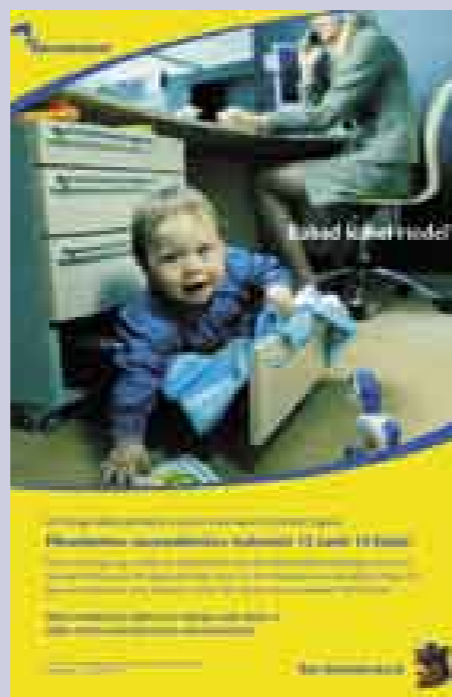
2005 – plaan vanemahüvitise pikendamiseks

Üsna lühikese ajaga oli selge, et vanemahüvitisest tootab saada ravim Eesti

iibeprobleemile. Hakati aktiivselt tegelema süsteemi edasiarendamisega. Reformierakond tuli välja uue plaaniga pikendada vanemahüvitist kuni lapse 15kuuseks saamiseni. Ideed tutvustati 2005. aasta kevadel ka väikese reklaamikampaaniaga.

Sama aasta sügiseks on Riigikogu juba vastava otsuse teinud ning on kindel, et

Kas Eesti Nokia?

Tunne lapse kasvatamisest rõõmu!

Et laste kasvatamine oleks vaid rõõm, võtab Reformierakond Sinult lastega seotud mured:

- Tagame kõikidele lastele lasteaiakoha
- Pikendame vanemahüvitist pooleteise aastani
- Anname igale lapsele 2000 krooni huviringiraha

Reformierakond on kõige lastesõbralikum erakond. Nende valimiste põhjalikem pereprogramm sisaldab lisaks ringirahale, lasteaiakohtadele ja vanemahüvitisele parimaid lahendusi suurperedele, lastetutele peredele, üksikvanematele, hooldusperedele – kõigile, kes vajavad mugavat ja hoolivat lastehoidu.

Parem lastehoid kõigile!
Vaata lisaks www.reform.ee/pere

2006 – iive üle pika aja positiivne

2006. aasta 1. jaanuarist pikenes vanemahüvitis 15 kuuni. 2006. aastal ütles 39% sünnitajatest, et vanemahüvitisel oli nende otsusele suurem või väiksem mõju. Sünnivus tõusis sedavõrd, et üle pika aja oli kahel kuul, juulis ja augustis, Eesti iive positiivne.

Vanemahüvitise süsteem täienes ka nii, et kehtima hakkas nn tiheduspreemia – juhul, kui perre sündis järgmine laps vähem kui kahe ja poole aastase vahega ning arvutatud vanemahüvitis järgmise lapse kohta oli väiksem kui eelmise lapse kohta, hakati hüvitist määrama varasemate tulude alusel.

Carmen, 1 a

Carmen sai hiljuti poolteist aastat vanaks. Kõige rohkem meeldib talle raamatuid vaadata (lugeda ta neid ju veel ei oska), varnis käia ja süüa – neid tegevusi ei taha ta kohe kaudagi lõpetada.

Hiljuti valmistis Carmen emale palju natja oma pikakuu kavatsusega. Mängides kohviku lastenurgas, hakkas ta üheks suuremalt positiivse mängunägu ära näkuma. Kui poisil isa tuli vaigistama, tegi väike Carmen pähe eriti nunnu näo, teeskeldes, nagu oleks just talle liiga tehitud. Vaevalt poisil sai oma isa käest pragada, et miks ta kuusab väiksemad ja võtab nende aju.

1. jaanuarist 2008 makstakse vanemahüvitist lapse 18-kuuseks saamise päevani. Hüvitise periood lüheneb väljavõetud rasedus- ja sünnituspuhkuse päevade võrra.

Detsember 2007

E	T	K	N	R	L	P
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
						31

Veebruar 2008

E	T	K	N	R	L	P
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	

Jaanuar 2009

	E	T	K	N	R	L	P
1		1	2	3	4	5	6
2	7	8	9	10	11	12	13
3	14	15	16	17	18	19	20
4	21	22	23	24	25	26	27
5	28	29	30	31			

2007 – „emapalgast” saab ka „isapalk”

2007. aasta märtsis toimunud Riigikogu valimistele läks Reformierakond vastu mahuka pere- ja rahvastikupoliitika programmiga „Saagu meid palju ja elagem kaua”, mille olulisimaks plaaniks oli pikendada vanemahüvitise maksmi-

se perioodi lapse 1,5 aastaseks saamiseni (ehk senisega võrreldes nelja kuu võrra).

2007. aasta 1. septembrist avanes isal võimalus ema asemel vanemahüvitist saada. Isal tekkis õigus vanemahüvitisele alates lapse 70 päeva vanuseks saamisest.

2008 – 18 kuud lapsega kodus

1. jaanuarist 2008 pikenes vanemahüvitise maksmise periood lapse 1,5 aastaseks saamiseni ning septembrist tekkis isadel võimalus 10päevaseks palgaliseks isapuhkuseks. Reformierakond tegi ka

Eesti lastega perekalendri, mis paljude koduseinu terve aasta kaunistas.

2009 – võitlus vanemahüvitise säilimise eest

Seoses ülemaailmse majanduskriisi ning hädavajalike eelarvekärbetega lõpetati 2009. aastal 10päevase palgalise isapuhkuse hüvitamine. Toimusid ka debatid vanemahüvitise ülempiiri kärpimiseks. Seni edukalt töötanud süsteemi lõhkumiseks on tulnud ja tuleb ilmselt ka edaspidi rohkelt uusi plaane. 2009. a Euroopa Parlamendi valimiste eel käis Reformierakond välja idee viia vanemahüvitise üle-euroopaliseks nii, et vanemahüvitise rahastamine toimuks Euroopa Liidu eelarvest ja et kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides makstaks Eesti eeskujul vanemahüvitist samadel alustel, mille tulemusena säiliks seni Eestis kehtiv vanemahüvitise süsteem; Eesti eeskujul hakkaksid teised Euroopa Liidu noored pered saama sarnast vanemahüvitist ning surve Eesti riigi eelarvele väheneks, mistõttu oleks võimalik tõsta vanemahüvitise alammäära 6000 kroonile ning tuua tagasi 10päevane palgaline isapuhkus. ✓

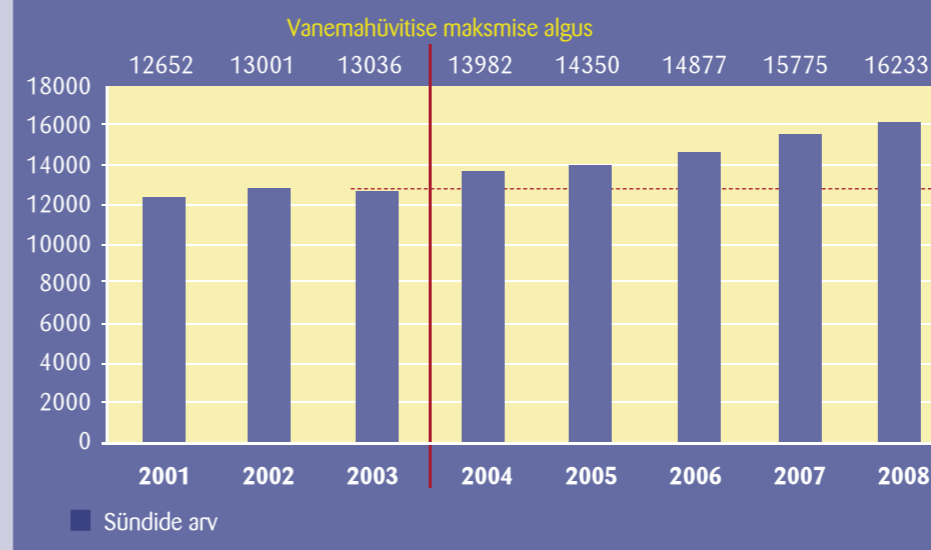
Foto: Lea Tamnik

✓ Fakt on, et Eestis on sündivus kasvanud 27%.

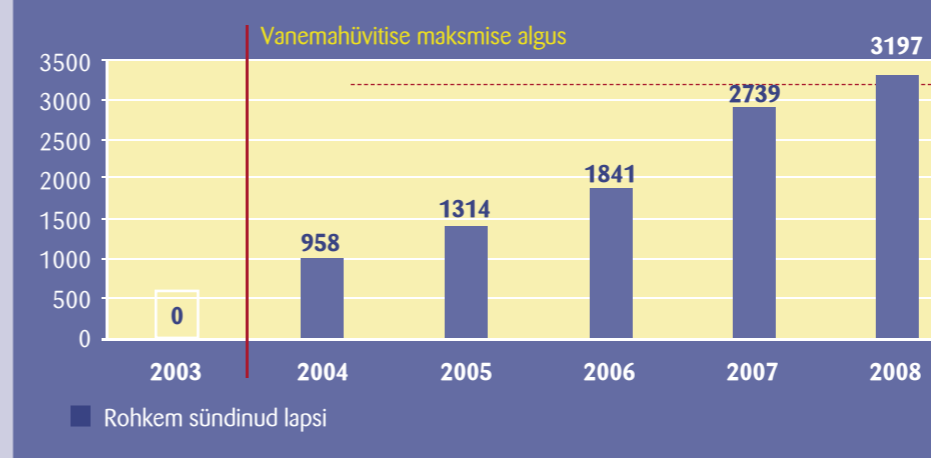
✓ Poliitikauuringute keskuse Praxis uurin- gust vanemahüvitise kohta selgus, et vanemahüvitise ja sündide kasvu vahel on selge seos – vanemahüvitist on suurendanud sündide arvu minimaalselt 3%.

✓ Samuti ilmnes, et sünditajate hulgas on kasvanud kõrgema haridusega, kõrge- ma palgaga, varem töötanud naiste hulk ja osakaal (ehk just see osa, kes kõige vähem sünnitab, on viimase 4 aastaga kasvanud sündid 2000-lt 4000-le.). Vanemahüvitist on suurendanud naiste motivatsiooni enne lapse sündi töötada ning nn tiheduspreemia mõjul on kas- vanud järjestikused sündid vahega kuni 2,5 aastat.

VANEMAHÜVITIS JA SÜNDIDE ARV

VANEMAHÜVITISE KEHTESTAMISE JÄRGSOLT ROHKEM SÜNDINUD LASTE ARV

Mõtteid vanemahüvitist saanud lapsevanematelt

Liina Vahtras

Minu jaoks on vanemahüvitist musternäide võrdsest partnerlussuhtest riigi ja kodaniku vahel, sest perekond on ainus teadaolev struktuur, mis suudab rahvastikku taastoota. Eesti riik on võtnud vastutuse ja tänu vanemahüvitisele on palju beebisid eestlastena sündinud.

Mõjutades paremal järjel peresid rohkem lapsi saama, veeretab ühiskond enda õlult kohustused, mida ei suudetud laste ees täita headelgi aegadel – nii õnnestub suuremast vanemahüvitisest ehk säästa kas või tasulise lastehoiu tarbeks, mida vajavad sajad lasteaiakohata lapsed. Õigluse taotlemine läbi üldise vaesustamise kuulub ühte teise ajastusse.

*****

Peep Lillemägi

Rääkigu teadlased pealegi demograafilistest kõveratest, lapse sündi kavandades peres nende peale enamasti ei mõelda. Sündide arvu suurenemine Eestis on aga fakt ja vanemahüvitisel on siin oma kaalukas osa. Kuidagi ei suuda mõista juttu, et vanemahüvitist peaks olema kõigile võrdne. Riik ei osta lapsi kilohinnaga, vaid toetab peret lapse sünni järel vastavalt lapsevanema varem teenitud palgale. Peale laste tegemise on inimestel elus, riigi ja ühiskonnaliikmena tegutsedes veel üksjagu muid ülesandeid. See meid loomadest eristabki.

Mees, kellega saab rääkida nii suusatamise reeglitest kui omavalitsuste ühendamisest

Tekst: Kärt Luik

Lääne-Virumaal Kadrina vallas elava ning Tapa valla arendusnõuniku ametit pidava Vahur Leemetsa suurim hobi on sport ja sellega seonduv. Muuhulgas korraldab ta Tamsalus Neeruti suusamaratoni.

„Kadrinas on möödunud sisuliselt kogu mu teadlik elu. Tunnen kodukohaga suurt sidet ja püüan alati oma tegevusi seostada Kadrina vallaga,” räägib Leemets.

Teisalt leiab Vahur, et ta pole emotsionaalselt seotud vaid ühe kitsa paigaga. „Arvan, et just mitme omavalitsuse koostöö ja koostöö on see, mis võimaldab meil kodukanti paremaks paigaks teha.”

Matkamine nii maal kui veekogudel on Vahur Leemetsa üks lemmiktegevusi.

Foto: erakogu

Haldusreform pole koll

Praeguseks on Leemets Tapa linnas – ning peale haldusterritoriaalset reformi Tapa vallas – tööl olnud juba üle 11 aasta. Suuremate investeerimisobjektidena sealtkandist meenuvad Vahurile Tapa tööstusala, Tapa lasteaiad ning Tapa Gümnaasiumi sel suvel toimuv renoveerimine. Väiksemaid investeeringuid on saanud paljud puhke-, ettevõtluse- ja sotsiaalvaldkonna objektid. „Palju on saanud ära teha ka inimeste arendamisel ja koolitamisel. Lisaks lõin kaasa omavalitsuste ühinemise ettevalmistamisel, mis oli oluline ja vajalik kogemus,” leiab Vahur.

Kohalikel valimistel on Vahur Leemetsa sõnul eesmärgiks saada Reformierakonna tugev esindus volikogusse. Siiani on vallas võimul olnud valimisliit.

Tõsine spordimees

Huviklubi Nelson, mille juhatusse Leemets kuulub, on vabatahtlikkuse alusel noori ja nooruslikke inimesi ühendav organisatsioon. Klubi tegevus toimub kahes erinevas suunas – korraldatakse rahvaspordiüritusi ja organiseeritakse klubis osalejate tegevust. „Meie liikmed ja nende huvikaaslased tegelevad näiteks matkamisega, kalju- ja mägironimisega, süsta- ja kanuusõiduga. Ronimistrennid on meil Tapal ja Rakveres, liikmeid on Eesti erinevaist paigust.”

Üheks huviklubi Nelson poolt korraldatavaks spordiürituseks on Tamsalu Neeruti maraton. „Maratoni taaselustamise plaan tekkis 2005. aastal. Eesmärgiks sai võetud maratoni viimine Eesti pikamaasuusatamise sarja Estoloppet liikmeks. 2006. aastast Tamsalu Neeruti suusamaraton seda ka on,” räägib Vahur.

Suusamaratonidest kärestikuslaalomini

Maratonil osalejate arv on igal aastal kasvanud. Korraldusele seab see aina rohkem nõudmisi. „Oleme saanud hakkama,” kiidab Leemets korraldusmeeskonda. „Tulevikus plaanime viia maratoni korralduse sellisele tasemele, et võiksime kuuluda ka Euroloppet sarja.”

Jõudumööda tegeleb mees ka oma vana armastuse – kärestikuslaalomiga. „Treeningaega on viimasel ajal vähevõitu olnud,” tõdeb Leemets. Lisaks on ta Rahvusvahelise Suusaliidu reeglite alamitee liige ja Eesti Suusaliidu tehniline delegaat. Vahel sekka ka mõne rahvusvahelise võistluse juhataja.

Sportlik mees peab Kadrinas oluliseks inimeste liikumisharrastuste arendamist. „Vaja on teed rulluisutajatele ja ratturitele, matka- ja kepikõnniradu, igatalvist liuvälja, hooldatud suusaradu,” loetleb Leemets, seades esikohale inimeste heaolu ja laialdased vaba aja veetmise võimalused, mis tagavad, et kodupaigaga ollakse rahul ja ei kiputa mujale elama ning tööle. ▀

Virulased möödavad suusatajate võiduaegu

Otepääl maailma suusaparemi osavõtul toimunud Suverulli võistlusel möötis aega Lääne-Virumaal tegutsev huviklubi Nelson. Vahur Leemets on Suverullil ja Eestis toimival suusatamise Maailma Karikavõistluste etapil olnud ajavõtu ülem. MK-etapi puhul teostab elektroonilist ajavõttu siiski Rahvusvahelise Suusaliidu palgatud firma.

Huviklubi Nelson meeskond on spordivõistlustel ajavõtuga tegele- nud juba 12 aastat. Alguse sai asi Viru Maratoni ajavõtust, kus tolleaegne Mõedaku spordikeskuse juht Raivo Risembuk tundis huvi, kas selline teenus on võimalik. Esimesed ajavõtuseadmed olid isevalmistatud. „Praeguseks oleme üle läinud maailma tipptasemel ajavõtuseadmetele, aga hea on vahel ka neid vanu isetehtud seadmeid kapis vaadata,” räägib Leemets ja lisab, et ajavõtuteenust pakutakse pea kõigil Eesti tipptasemel suusavõistlustel peale suurte suusamaratonide. „Oleme saavutanud usaldusväarsuse alal, kus eksida ei lubata. Hetkel toimeta- me hobikorras, põhitöö on mujal,” lausub mees. ▀

Allikas: Eesti Teataja

Internetikokk Erkki Laidinen korraldab Rakveres Vorstifestivali

Tekst: Kärt Luik

Hobikokk Erkki Laidinen hakkas söögitegemist õppima ja armastama tänu vanaemale, kelle road alati imehästi maitsesid. Elupõline tallinlane on kodu loonud Rakverre, kus ta muudele tegemistele lisaks veel ka Rakvere Vorstifestivali korraldab.

Laidinen jagab oma kokandus- alaseid teadmisi ka interneti vahendusel – nimelt lõi Erkki Eesti esimese internetipõhise retseptide kogumiku. Veebilehele www.kokaraamat.ee on mees kogunud klassikaliste ja muidu maitsvate roogade retsepte. Samuti on kõigil teistel võimalus sinna lisada oma lemmikretsepte ning nende pilte, et need alati leitavad oleks.

„Rohkem meeldib mulle valmistada soolaseid roogasid kui magustoite või kooke, sest – parem suutäis soolast kui maotäis magedat,” ütleb Erkki.

Vorstitegu ausse

Idee Rakveres Vorstifestivali korraldama hakata tuli majanduskriisist ja Türi grillfestist. „Peamiseks põhjuseks on see, et vorst on ju odavam kui lihatükk. Ja miks ei võiks olla Rakverel oma festivali?” leiab Erkki.

Laidinen tegi endale koduse vorstivalmistamise põhitõed selgeks ja katsetas erinevaid vorstiretsepte. „Selgus, et polegi midagi keerulist! Pealegi on

omavalmistatud vorstid värv- ja säilitusainetevabad ning tead täpselt, mida sa sinna sisse oled pannud,” räägib ta.

Erkki eesmärk on huvilistele tutvustada, näidata ja populariseerida kodust vorstivalmistamist kui alternatiivi üldjuhul kallimale valmistootele. „Igal eesti perel peaks olema oma vorstiresept,” arvab Laidinen. „Samuti nagu iga eesti pere teeb kartulisalatit veidi omamoodi.”

Nõuandeks ütleb Erkki, et vorstitäidis sobivad kõik söömiseks kõlbulikud looma- ja linnuliha liigid ning kõik rupskid ehk siseelundid, mis on sööjale vastuvõetavad. Lisaks on veel lai valik nii-öelda täiteaineid, mis vorsti hinna odavaks teevad – porgand, sibul, kartul, tang, kruup, riis jne.

Lisaks veebikokaraamatule toimetab Erkki ka „Rakvere Taskutarka”. See on igal aastal ilmuv turistidele mõeldud infotruki vaatamisväärsuste, hotellide, toitlustus- ja ostukohtadega ning muu turistile vajaliku infoga. ▀

Rakvere veeprobleemid vajavad lahendamist

Reformierakonda astus Laidinen 2005. aasta detsembris. „Oli soov Eesti elus sõna kaasa rääkida ja ise midagi ära teha. Sain aru, et erakonda kuuludes on see võimalus suurem kui üksi tegutsedes,” räägib Laidinen.

Sel sügisel on Erkkil eesmärk pääseda Rakvere linnavolikogusse. „Rakvere linnas on veel mitu piirkonda, kus puudub tsentraalne veega varustamine ja kanalisatsioon. Veetrasse on oodatud kümneid aastaid,” on Laidinen linnakodanike heaolu pärast mures. „Nende piirkondade inimestel tuleb „pudeli-vett” osta poest või käia kusagilt mujalt toomas. Sinna juurde veel veevajadus pesemiseks.”

Erkki lubab, et Rakvere linnavolikogu liikmeks saades teeb ta kõik endast sõltuva, et kõikidesse linna piirkondadesse saaks lähitulevikus rajatud vee- ja kanalisatsioonitrassid.

Kaks lihtsat ja odavat retsepti Erkki Laidinenilt

Säästusalat 8 inimesele

1 pea varajast kapsast (või hilist kapsast) 600 g = * **2.35**
 4-5 keskmist mugulsibulat 450 g = **2.40**
 1 suurem punane paprika 190 g = **5.70**
 1 prk magusat konservmaisi 340 g = **8.50**
 1 prk Salvesti majoneesi (või Felixi kalakastet) 290 g = **13.70**
 2 sl õli, 1 tl suhkrut, veidi äädikat soola, pipart

- 1 Lõigu kapsas hästi peenteks ribadeks ja haki paprika kuubikuteks.
- 2 Puhasta sibulad ja lõika ratasteks. Vala sibularatastele keev vesi ja hoi neid selles umbes 15-30 sekundit. Seejärel vala kuum vesi ära ja pane sibularattad kohe jääkülma vette. (Võimalusel võiks vesi olla koos jääkuubikutega.) Hoi sibularattaid jäävees umbes 5 minutit, seejärel vala vesi ära.
- 3 Valmista sibulatele marinaad. Sega kokku õli, suhkur, veidi äädikat, maitsest soola ja pipraga. Vala marinaad sibulatele ja raputa plastkarbis või muus sobilikus nõus kõik korralikult läbi ja segi. Lase maitsetel veidi aega (u. 5 min) tõmmata.
- 4 Tõsta kõik ained kokku. Lisa majonees või Felixi kalakaste. Sega kõik läbi. Serveeri küpsetatud liha või vorstide juurde.

Erkki Laidinen peakokk virtuaalses köögis www.kokaraamat.ee

Nõnda valmib Gruusia leivast saiasnakk, mille retsepti pakub Erkki ka Reformikirja lugejatele.

Hüva nõu Nii töödeldud ja marineeritud sibularattad sobivad ka iseseisvaks salatiks. Selline töötlemine võtab sibulatelt teravkibeda maitse. Saad vähema raha eest sama „magusad“ sibulad nagu salatisibulad.

Kogu salati hinnaks tuleb umbes 34 krooni (sõltuvalt kauplustes olevatest hindadest) ja ühe portsu hinnaks ainult 4.25. ▀

Saiasnakk 2 inimesele

1 Fazer Gruusia leib (või muu sarna-

ne toode) 330 g = **8.70**
 õli, soola

- 1 Lõika Gruusia leib umbes 2,5 cm viiludeks, suuremad tükid lõika veel pooleks.
- 2 Pane pann rohke õliga tulele. Kui õli on kuum, lisa leivad ja küpseta need helepruuniks, neid aeg-ajalt pöörates. Kui leivad on peaaegu valmis, raputa neile veidi soola. Tõsta majapidamis-paberile õlist nõrguma.

Sobivad niisama söömiseks ja grill-lihade, -vorstide juurde. ▀

* **2.35** summa kroonides

Cimble ***	Koer- katsete geenius	Liim	Mooside hoiukoht	Õlipuu vili	Tund	Vana vene veoauto- mark	Matemaati- lise murre osa	Veetlev	Noot Ihnevõitu pojanaine	Saarmas (murdes) Ultra	Deep Purple	Kuker- pillide kunagine liige	Rahu	Kõlbmatu metsa- and
Setu viljakus- jumal (4 tähte)														
Saksa laskesuusa- veteran, 2x- OV					Jampsijutt Pikkus- ühik					Soome jala- väesoomuk Siiski				
Nõusolek; luba (4 tähte)											Sporditermin Eluaseme alune pind			
Dm ³	Diminu- endo Kõneravi				Objektid Lennu-								Veregrupp Kolmik- konsonant	
Kääne					Al-Jazeera Armastus- jumal			Rohtaim Lõuna- Eesti Ralli						
Varas vene moodi			Lahti (5 t) Vankumatu isik											
 Erootiline punkt kehal Inimtüü		Swiss Mar- ket Index Monstrum				Kõige rohkem Tõusu- periood					Seleen Noot			
Spordi- organ (3 t) Krimikohuke									Ajal. linn Araabias Mäestik Balkanil			Põhi Haruldane riistapuu		
India filmi- näitleja					Uraan Pisike vahepala	Rõiva- kunstnik Seebikivi valem			...kohv Igivana sõiduriist		Makeup Ulmekirjanik Tekk			Välja- pääsmatus olukorras
Tartu suur- ärimees					Ungari kommunist TV-spordi- mees									
Vaeste- maja (4 tähte)														
 Desktop Rahvakapi- tali obligat- sioon		M/ü süsteem Moskva suurpood			60% olüm- piarõngaid Ruutjuur 121-st					Tünder Töörinne Peataolek				
20.august														
Otstarbe- kas						Lipendav ese Kunagine ansambel								
Hapnik		Väärt olema						Asesõna Tiitlid; nimetused					Tesla USA 44. president	
					Süsvesinik End.näit- leja (e+n)									
					Lennuk			Tšehhi suuskur 501.						
					Riide- suuruse tähis	Riidesort Esimene								Ühing
					Nissani mudel								Töölise kaitse- ingel	

Quelles on iga päev
parimad pakkumised
kuni **-75%** odavamad!

www.quelle.ee

Pakkumistega on
kõige mugavam tutvuda
Quelle e-poes www.quelle.ee –
alati kõige uuemad tooted,
soodsamad pakkumised ja laiem
tootevalik kui paberkataloogides.

*Mõnus lahendus
ajaga kaasaskäivale
netikasutajale!*

-75%

QUELLE.

KOHALIKE VOLIKOGUDE VALIMISED

toimuvad
18. oktoobril 2009

8. oktoobri hommikul kell 9 algab elektrooniline eelhääletus, mis kestab kuni 14. oktoobri kella 20ni.

Elektrooniliselt hääletamiseks on vaja kehtivat ID-kaarti, töötavat ID-kaardi lugejat, vastavat tarkvara oma arvutis ja loomulikult internetiühendust.

@@@

12., 13. ja 14. oktoobril kell 12 kuni 20 toimuvad eelhääletamised kõikides valimisjaoskondades, samuti saab hääletada väljaspool elukohajärgset valimisjaoskonda, selleks ettenähtud jaoskonnas.

Valimispäeval 18. oktoobril kell 9–20

toimuvad valimised elukohajärgses valimisjaoskonnas. Hääletada saab ka kodus, kui olete hiljemalt kella 16ks esitanud vastava avalduse valimisjaoskonnale.

Ma ♥ Eestimaad!